T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANA SANAT DALI

SANATTA YETERLİK TEZİ

TÜRK BESTECİLERİNİN SENFONİK ESERLERİNDE TROMPET SOLOLARININ İNCELENMESİ

ÜMİT ÇAVUŞ

1148211201

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ DENİZ YAVUZ

EDİRNE - 2019

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
SANATTA YETERLİK TEZİ

Enstitünüz Müzik Anasanat Dalı 1148211201 numaralı Sanatta Yeterlik öğrencisi Ümit ÇAVUŞ tarafından hazırlanan " **TÜRK BESTECİLERİNİN SENFONİK ESERLERİNDE TROMPET SOLOLARININ İNCELENMESİ** " konulu Sanatta Yeterlik tezinin sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin 33-34. Maddelerine göre 18.06.2019 Salı günü saat 10:00'da yapılmış olup, tezin KABUL EDİLMESİNE ..... OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Ahmet Hamdi ZAFER	KABUL	
Dr. Öğr. Üyesi Deniz YAVUZ (Danışman)	KABUL	
Doç. Begüm GÖKMEN	KABUL	
Dr. Öğr. Üyesi Çisem ÖNVER ZAFER	KABUL	
Dr. Öğr. Üyesi Bülent HALVAŞİ	KABUL	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında " Kabul edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10265521
Yazar Adı / Soyadı	ÜMİT ÇAVUŞ
T.C.Kimlik No	17455918392
Telefon	5549495663
E-Posta	umittin_5@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türk Bestecilerinin Senfonik Eserlerinde Trompet Sololarının İncelenmesi
Tezin Tercümesi	Investigation of Trumpet Solos in Symphonic Works of Turkish Composers
Konu	Müzik = Music ; Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Müzik Anasanat Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Sanatta Yeterlik
Yılı	2019
Sayfa	129
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ DENİZ YAVUZ
Dizin Terimleri	Klasik müzik=Classical music
Önerilen Dizin Terimleri	Trompet=Trumpet, Çağdaş Dönem=Contemporary Period, Çoksesli Türk Müziği=Polyphonic Turkish Music, Türk Bestecileri=Turkish Composers, Senfonik Eser=Symphonic Work.

08.07.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Türk Bestecilerinin Senfonik Eserlerinde Trompet Sololarının İncelenmesi

Hazırlayan: Ümit ÇAVUŞ

ÖZET

Bu araştırmada, Türk bestecilerinin belirtilen senfonik eserlerinde trompet soloları incelenerek, senfonik orkestralarda görevli trompet icracılarına ön hazırlık olması amaçlanmıştır. Bu senfonik eserlerdeki trompet soloları ayrıntılı olarak incelenmiş ve çalış teknikleriyle desteklenmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde, trompetin kapsamlı bir şekilde tanımı ve tarihçesi anlatılmıştır. Orta bölümde, Çağdaş dönemde senfonik müzik hakkında bilgi ve Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyetimizin ilanı ile birlikte Türkiye'de çoksesli müziğin gelişimi ile ilgili bilgilere ver verilmiştir. Son bölümde ise, belirlenen Türk bestecilerin hayatları, eserleri ve senfonik eserlerinde yer alan trompet soloları örnekler verilerek incelenmiştir.

Araştırmanın sonucu olarak; Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar başta olmak üzere Cumhuriyet dönemi ilk kuşak bestecilerimiz senfonik eserlerinde, batı müziği yapıları ile Türk müziği ezgilerini birleştirmek için trompeti sık sık kullanmışlardır.

Anahtar kelimeler: Trompet, Çağdaş Dönem, Çoksesli Türk Müziği, Türk Bestecileri, Senfonik Eser.

Name of the Thesis: Investigation of Trumpet Solos in Symphonic Works of Turkish Composers

Prepared by: Ümit ÇAVUŞ

ABSTRACT

In this study, it was aimed to prepare trumpet performers in symphonic orchestras by examining trumpet solos in symphonic works of Turkish composers. The trumpet solos in these symphonic works have been studied in detail and supported by playing techniques.

In the first part of the study, the comprehensive definition and history of trumpet has been explained. In the middle section, information about the symphonic music in the contemporary period and with the proclamation of the Republic from Ottoman period, the information about the development of polyphonic music in Turkey have been given. In the last chapter, the life, works and symphonic works of the Turkish composers have been analyzed with examples.

As a result of the research; Our first generation composers of the Republican Period, especially Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin and Hasan Ferit Alnar, frequently used trumpet to combine Western music with Turkish music.

Key words: Trumpet, Contemporary Period, Polyphonic Turkish Music, Turkish Composers, Symphonic Work.

ÖNSÖZ

Bu tezin yapım aşamasında, çok değerli bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürü ve Müzik Bölüm Başkanı Sayın Prof. Ahmet Hamdi ZAFER'e, tezimi hazırlama aşamasında bana danışmanlık yaparak yol gösteren ve kıymetli bilgilerinden faydalandığım Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Üflemeli ve Vurma Çalgılar Anasanat Dalı Başkanı Sayın Dr. Öğr. Üyesi Deniz YAVUZ'a, yardımları için arkadaşım Sela Can DÖKMECİ'ye, bugüne kadar olduğu gibi bu araştırmada da hep yanımda olan ve beni destekleyen eşim Burcu ÇAVUŞ'a ve beni hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak büyütüp bu günlere getiren aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ÖNSÖZ ..... **iii**

İÇİNDEKİLER ..... **iv**

ŞEKİL LİSTESİ ..... **vii**

ÖRNEK LİSTESİ ..... **x**

RESİM LİSTESİ ..... **xii**

BÖLÜM 1 ..... **1**

GİRİŞ **1**

1.Problem **4**

1.1. Alt Problemler **4**

1.2.Amaç **4**

1.3 Önem **5**

1.4. Sınırlılıklar **5**

1.5 Tanımlar **5**

BÖLÜM II 9

YÖNTEM 9

2.1. Araştırma Modeli 9

2.2. Evren ve Örneklem 9

2.3. Verilerin Toplanması 9

2.4 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması 9

BÖLÜM III 10

BULGULAR VE YORUMLAR 10

3.1. Birinci Alt Problem Trompetin Tanımı ve Tarihçesi 10

3.2. İkinci Alt Problem Çağdaş Dönemde Senfonik Müzik 29

3.3. Üçüncü Alt Problem Çok Sesli Türk Müziğinin Tarihsel Gelişimi 31

3.3.1. Osmanlı Döneminde Çok Sesli Müzik 31

3.3.2. Cumhuriyet Döneminde Çok Sesli Müzik 33

3.4. Dördüncü Alt Problem Cemal Resit Rey'in Hayatı ve Eserleri 36

3.5. Beşinci Alt Problem Cemal Reşit Rey'in "Türkiye" Senfonik Şiirinin (Rapsodi) Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri 47

3.6. Altıncı Alt Problem Ulvi Cemal Erkin'in Hayatı ve Eserleri 63

3.7. Yedinci Alt Problem Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri 70

3.8. Sekizinci Problem Hasan Ferit Alnar'ın Hayatı ve Eserleri 86

3.9. Dokuzuncu Alt Problem Hasan Ferit Alnar'ın "Prelüd ve İki Dans" Senfonik Eserinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri 95

4. SONUÇ VE ÖNERİLER 108

4.1. Sonuç 108

4.2. Öneriler 109

KAYNAKÇA 110

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Birinci Bölümü (*Animato, Ma Non Troppo*) 1. ile 4. Ölçüler Arası 48

Şekil 2: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Birinci Bölümü (*Animato, Ma Non Troppo*) 13. ile 20. Ölçüler Arası 49

Şekil 3: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin İkinci Bölümü (*Pesante)* 28. ile 44. Ölçüler Arası 51

Şekil 4: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin İkinci Bölümü (*Pesante)* 45. ile 64. Ölçüler Arası 53

Şekil 5: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Üçüncü Bölümü (*Vivacissimo)* 52. ile 74. Ölçüler Arası 54

Şekil 6: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dördüncü Bölümü (*Largamente)* 1. ile 4. Ölçüler Arası 56

Şekil 7: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dördüncü Bölümü (*Largamente)* 53. ile 68. Ölçüler Arası 56

Şekil 8: Cemal Reşit Rey'in *"Türkiye"* Senfonik Şiirinin Yedinci Bölümü *(Moderatamente Animato)* 53. ile 64. Ölçüler Arası 58

Şekil 9: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dokuzuncu Bölümü *(Molto Adagio)* 25. ile 31. Ölçüler Arası 60

Şekil 10: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Onuncu Bölümü *(Allegro Giocoso)* 65. ile 68. Ölçüler Arası 61

Şekil 11: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 1. ile 17. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Akorlar 72

Şekil 12: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 29. ile 41. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Pasaj 74

Şekil 13: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 41 ile 45. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Solo 76

Şekil 14: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 53. ile 69. Ölçüler Arası Trompet Solosu 77

Şekil 15: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 85. ile 93. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Solo 78

Şekil 16: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 99. ile 103. Ölçüler Arası Trompet Solosu 79

Şekil 17: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 172. ile 202. Ölçüler Arası Trompetlerin Pasajı 80

Şekil 18: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 207. ile 217. Ölçüler Arası Trompet Solosu 82

Şekil 19: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 263. ile 274. Ölçüler Arası Trompet Solosu 83

Şekil 20: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 338. ile 354. Ölçüler Arası Trompet Solosu 84

Şekil 21: Hasan Ferit Alnar'ın *"Prelüd ve İki Dans"* Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 1.ile 4. Ölçüler Arası 96

Şekil 22: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 44. ile 45. Ölçüler Arası 97

Şekil 23: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 60. ile 61. Ölçüler Arası 98

Şekil 24: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 52. ile 59. Ölçüler Arası 99

Şekil 25: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 86. ile 91. Ölçüler Arası 100

Şekil 26: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 122. ile 156. Ölçüler Arası 102

Şekil 27: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 257. ile 295. Ölçüler Arası 103

Şekil 28: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 305. ile 311. Ölçüler Arası 104

Şekil 29: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 340. ile 380. Ölçüler Arası 105

Şekil 30: Hasan Ferit Alnar'ın *"Prelüd ve İki Dans"* Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 409. ile 457. Ölçüler Arası 107

ÖRNEK LİSTESİ

Örnek 1: Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet Sixteenth Notes Exercises 50

Örnek 2: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On The Slur or Legato 52

Örnek 3: Advanced Lip Flexibilities For Trumpet Method Charles Colin Exercise No: 1 55

Örnek 4: Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet Exercise No:4 ve Exercise No: 5 57

Örnek 5: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Tonguing Exercises 59

Örnek 6: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Syncopation Exercises 62

Örnek 7: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On Syncopation Exercise No: 30 73

Örnek 8: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Duble Tonguing Exercise No: 79 ve Exercise No: 80 75

Örnek 9: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban 150 Classic And Popular Melodies 77

Örnek 10: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On Syncopation No:14 81

Örnek 11: Method For Trumpet Caffarelli 100 Studi Melodici Exercise No: 50 83

Örnek 12: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Exercise No: 86 85

Örnek 13: Fifteen Study's For Trumpet Andre Waignein Exercise No: 8 ve Exercise No: 15 98

Örnek 14: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Caprise And Variations 101

Örnek 15: Forty Progressive Etudes For Trumpet Sigmund Hering Exercise No:10 103

Örnek 16: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Variations On La Tyrolienne 105

Örnek 17: Technical Studies For Trumpet H. L. Clarke Second Study Exercise No:2 106

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Trompetin Bölümleri 10

Resim 2: Trompetin Piston Mekanizması 12

Resim 3: Deniz Kabuğu Trompet Gravürü 14

Resim 4: Bir Avustralya Yerlisinin (Aborijin) "Didgeridoo" Çalışı 15

Resim 5: Mısır Firavunu Tutankamun'un Mezarından Çıkan Trompetler 16

Resim 6: Cermen Trompeti "Lur" 17

Resim 7: Yunan Trompeti "Salpinx" 18

Resim 8: "Roma Tubası" ve "Buccina" 19

Resim 9: "Sarazen" Trompet 20

Resim 10: Naturel (Barok) Trompet 22

Resim 11: Kulisli Trompet 23

Resim 12: Perdeli (Tuşlu) Büğülü 24

Resim 13: Pistonlu Trompet 25

Resim 14: Ventilli (Rotary) Trompet 26

Resim 15: Düz Trompet Surdini (Susturucu) 28

Resim 16: Cemal Reşit Rey 36

Resim 17: Ulvi Cemal Erkin 63

Resim 18: Hasan Ferit Alnar 86

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Müzik; duygu, düşünce, izlenim ve başka gerçeklerin de katkısıyla belli durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirerek, teksesli ya da çoksesli olarak anlatma sanatıdır. Müzik, dil ve ırk farketmeksizin direk olarak duygulara hitap eden estetik bir bütündür.

En eski sanat dallarından biri olan müziğin varoluşu, tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. İlk insanlar suların şırıltısı, yağmurun sesi, kuşların ötüşü ve rüzgârın uğultusu gibi doğa olaylarından etkilenmişlerdir. İnsanoğlu bunun sonucu olarak boynuz, kemik ya da odundan boruları üfleyerek, içi boş kütüğe deri geçirip vurarak, hayvan bağırsaklarından yapılan ipleri çekerek doğadaki sesleri taklit etmeye başlamışlardır.

Başlangıçta insanlar işaret vermek için kullandıkları bu sesleri sonraları hoşlarına gidecek biçimde düzenleyerek kendi ilkel müziklerini yarattılar. Günümüze ulaşan en eski müzik yazmaları Hindistan'da üçbin yıl öncesinden kalma "Veda" ilahileridir.[1]

Çokseslilik, iki ya da daha fazla değişik melodinin belirli kurallar içerisinde birlikte tınlaması ya da belirgin bir ezgi değeri taşıyan birbirinden farklı iki ya da daha çok sesin bir arada oluşudur.

Bir başka deyişle çokseslilik, bir müzik parçasının çalgı aleti türlerini gözetmeksizin bağımsız iki ya da daha fazla sesin veya partinin müzik kurallarına uygun olarak yazımı ile bir araya getirilmesine, birbirinden ayrı ve ritim açısından birbirinden bağımsız olarak algılanmasına verilen addır.

---

[1] Sarı, Emre; (2016) "*Müzik Tarihi*" Net Medya Yayıncılık, E-Book, s:6.

9. yüzyılda gelişmeye başlayan çokseslilik, yüzyıllar süren gelişimi boyunca Avrupa başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde müziğin en belirgin özelliği sayılmıştır. Çokseslilik içinde tartımsal, düzümsel (ritmik), çığırsal (modal) ve çok katmanlılığın (tonal), gürlüğün, hızın (tempo), çalgısal renklerin ve uzçalışın (virtüozite) yapısal öğe olarak kullanımını barındırır. Aynı zamanda çalış, çeşit ve geniş bir çalgı dağarcığı (repertuar), kendi içlerinde dengelenerek birleştirilmiş seslendirme takımları (koro, orkestra, bando vb), çalgıya özgü yazım, çalgılama ve orkestralama türlerini kapsar.[2]

Türk Müzik kültürü tarihsel süreç içerisinde; Altaylılar, Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları, Osmanlılar ve son olarak da Cumhuriyet dönemi olarak gözlenebilmiştir ve M.Ö. üçüncü bin yılın başlarından günümüze geçen beş bin yıllık gelişim sürecinde değişim ve gelişimlere uğramıştır.[3]

Çağdaş Türk müziğinin tarihsel gelişimi ve müzikte evrensellik normlarının ileri boyutlara taşınması 20. yüzyılın başlarında meydana gelmiştir. Çağdaş çoksesli Türk müziği, özellikle Osmanlı devletinin son dönemlerinden itibaren, Avrupa müziği ile başlayan etkilenim ve etkileşim süreci sonucunda ortaya çıkmış, zaman içerisinde şekillenmiş ve Atatürk önderliğinde Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte daha da gelişim göstermiştir.

Cumhuriyet döneminde Osmanlı'dan devralınan kültür normları arasında müziğin ayrı bir yeri vardır. Batı ile bütünleşmek müzikte köklü değişimleri gerektirmiştir. Klasik batı müziğine yönelik atılacak adımlar Ulusal Türk Müziği adı altında birleşmiştir. Türkiye batıda karar kılmış ve batının değerlerini, batı estetiğini en kısa sürede benimsemiştir.

---

[2] Belge Murat, Gürsel Seyfettin, Tunçay Mete, Özükan Bülent; (1983-85) "*Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi 6"*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[3] Çetinkaya, Yusuf; (2011) "*Çağdaş Türk Müziği Bestecilerinin Programlı Eserlerinin İncelenmesi*" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Atatürk'ün desteğiyle 1924 yılından itibaren müzik eğitimi almak üzere Avrupa ülkelerine gönderilmeye başlanan gençlerin arasında Ekrem Zeki Ün, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar ve Ahmed Adnan Saygun da vardır. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde müzik eğitimi gören bu gençler daha sonra yurda dönerek, Cumhuriyet döneminin ilk besteci kuşağını meydana getirmişlerdir.[4]

Trompet, ilkel haliyle bütün çağlar boyunca kullanılmıştır. En ilkel ataları; hayvan boynuzları, sarmal böcek kabukları, bitkisel borular, haçlı askerlerinin dini veya halk törenlerinde kullanılan çalgılardır. Zamanla trompet gelişmiş ve 19. yüzyıl başında Friedrich Bluhmer[5] ve Heinrich Stözel[6] tarafından ilk piston mekanizması icat edilmiş ve basit boruların yerini almıştır.

Osmalı İmparatorluğu'nda Mehterle birlikte gelen basit borular, yerini zamanla dünyada ve günümüzde kullanılan modern trompetlere bırakmışlardır. Türkiye'deki trompet eğitimi ilk olarak Mızıka-i Hümayun'da yabancı eğitimciler tarafından verilmeye başlanmıştır. Yabancı eğitimcilerin kendi ekolünde eğitim yapması nedeniyle, Türkiye'de trompet ekolü Alman ve Fransız ekollerinin bir sentezidir.

Trompet, köklü bir tarihi ve teknik yapısıyla geçmişten günümüze kadar gelişerek gelen bir enstrümandır. Günümüzde de farklı müzik tarzlarında sıkça kullanılmaktadır. Bu farklı türler ve teknik yapı, trompet için yazılan birçok eserin oluşmasına da sebep olmuştur. İlk kuşak Türk bestecilerimiz de senfonik eserlerinde trompete yer vermişlerdir. Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses ve Ahmet Adnan Saygun eserlerinde halk müziği melodileri ile çok sesli müziği harmanlamak için trompeti sık sık kullanmışlardır.

---

[4] Atak, Papatya; (2007) *"Çağdaş Türk Bestecilerinin Operalarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

[5] Friedrich Bluhmer: 1808 – 1845 yılları arasında yaşayan Almanya'nın Waldenburg şehrindeki bir bandoda trompetçi.

[6] Heinrich Stözel: 1777 – 1844 yılları arasında yaşayan Alman kornocu.

1.Problem

Bu araştırmanın problemini; "Türk Bestecilerinin Senfonik Eserlerinde Trompet Sololarının İncelenmesi" oluşturmuştur.

1.1. Alt Problemler

1. Birinci Alt Problem, Trompetin Tanımı ve Tarihçesi

2. İkinci Alt Problem, Çağdaş Dönemde Senfonik Müzik

3. Üçüncü Alt Problem, Çok Sesli Türk Müziğin Tarihsel Gelişimi

4. Dördüncü Alt Problem, Cemal Reşit Rey'in Hayatı ve Eserleri

5. Beşinci Alt Problem, Cemal Reşit Rey'in "Türkiye" Senfonik Şiirinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

6. Altıncı Alt Problem, Ulvi Cemal Erkin'in Hayatı ve Eserleri

7.Yedinci Alt Problem, Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

8. Sekizinci Alt Problem, Hasan Ferit Alnar'ın Hayatı ve Eserleri

9. Dokuzuncu Alt Problem, Hasan Ferit Alnar'ın "Prelüd ve İki Dans" Senfonik Eserinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

1.2.Amaç

Bu araştırmada, Birinci kuşak Türk bestecileri Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar'ın hayatı, müziği ve senfonik eserlerinde trompet kullanımını incelenerek, eserlerinde trompet partilerinin zorluk derecesi göz önüne alındığında, senfoni orkestralarında görev alan icracılara bir ön hazırlık, yol göstericilik ve bilgilendirici bir kaynak olması amaçlanmaktadır.

1.3 Önem

Bu araştırma, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar'ın orkestra eserlerindeki trompet partilerini incelemek isteyen müzisyen, orkestra sanatçısı ve araştırmacılara bilimsel bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Cemal Reşit Rey'in "Türkiye", Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" senfonik rapsodilerinin ve Hasan Ferit Alnar'ın "Prelüd ve İki Dans" senfonik eserinin trompet sololarının incelenmesi ile sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

A tempo: Önceki tempoda, aynı hızda.[7]

Accelerando: Hızlanarak, giderek hızlanan.

Adagio: Ağır, gösterişli bir deyişle.[8]

Allegro: Sevinçli, parlak, çabukça.[9]

Allegro giacoso: Canlı, neşeli-şakacı.

Attacca: Müzik yapıtlarının bölümleri arasında ara vermeksizin, durmadan bir sonraki bölüme bağlama. [10]

---

[7] Sözer, Vural; (2005) "*Müzik Ansiklopedik Sözlük*" 5. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul, s. 58.
[8] Say, Ahmet; (2003) *"Müzik Tarihi"* 5. Basım, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara. s. 179.
[9] Say, Ahmet; (2003) a.g.e., s.179.
[10] İlyasoğlu, Evin; (Çevrimiçi) http://www.evinilyasoglu.com/p/muzik-terimleri-sozlugu.html Erişim tarihi:10 Ocak 2019.

Andante: Yarı yavaş, orta hızda, yürüyüş temposunda.

Animato: Canlı, ateşli, coşkulu; müzik parçasının canlı çalınacağını belirtir.

Cantabile: Şarkı söyler gibi.[11]

Crescendo: Sesi git gide kuvvetlendirerek.[12]

Con Sordino: Besteci tarafından belirtilen yerlerde takılan, seslerin tonunu azaltarak değiştiren malzemeyi kullanarak çalma**.**

Decrescendo: Sesi gitgide kuvvetten düşürerek

Diminuendo: Sesi gitgide azaltarak.[13]

Dolce: Yumuşak ve tatlı bir deyişle.

Expression: Dışa vurum, müziğin ruhsal öğeleri.[14]

Entonasyon: Seslendirme sırasında ses yüksekliklerinin doğru olması. Bir eserin icrasında perdeleri kesin bir şekilde verebilmek, sesleri doğru üretebilmek**.**[15]

Fortissimo: Forteden daha kuvvetli. "ff" kısaltması

---

[11] Çalışır, Feridun; "*Müzik Dili Sözlüğü*" Yeni Dağarcık Yayınları, Ankara.
[12] Çalışır, Feridun; a.g.e.
[13] Sözer, Vural; a.g.e., s. 219.
[14] Sözer, Vural; a.g.e., s. 261.
[15] Say, Ahmet; (2003) a.g.e.

Giocoso: Neşeli, şakacı, şen.

Grazioso: Sevimli ya da ince duygulu.

Langsam: (Al) Ağır, yavaş.

Largamente: Geniş olarak, yavaşça ve ağır başlı.[16]

Legato: Notaların birbirine bağlı olarak seslendirilmesini gösteren terim**.**

Lento: Yavaş bir şekilde.

Maestoso: Geniş ve görkemli bir değişle.

Menuetto: Eski bir Fransız dansı. Bir bölüm adı.

Misterioso: Gizemli (vokal yapıtların yorumunda).[17]

Morendo: Öldürerek, söndürerek.

Motif: Bestecinin eserinde ele alıp, tekrarlayarak kullandığı bir ezgi.

Pesante: Ağır başlı ve dolgun bir deyişle.[18]

Pianissimo: Piyanodan daha hafif. "pp" kısaltması.

---

[16] Say, Ahmet; (2003) a.g.e.
[17] Sözer, Vural; a.g.e., s. 473.
[18] *Music Dictionary*, (Çevrimiçi) https://www.dolmetsch.com/defsa.htm Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019.

Piu mosso: Daha hareketli kıvrak.

Piston: Bakır üflemeli çalgılarda sesi değiştiren mekanizma.[19]

Ritardando: Hızı azaltarak, geciktirmek.

Ritenuto: Hızı kısarak tutarak.

Rondo: Ana motifin birçok kez yinelenmesiyle oluşturulan bir beste türü.

Scherzando: Şakacı bir değişle.

Sforzando: Sesi birden kuvvetlendirmek "sf" kısaltması.

Solo: Tek, yalnız, tek ses ya da çalıcı için yazılmış beste.

Staccato: Sesleri kesintili olarak tane tane çalmak.

[19] Say, Ahmet; (2003) a.g.e.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, elde edilecek bulgular kaynak taraması uygulanarak, nitel araştırma tekniklerinden betimleme yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türk bestecilerinin senfonik eserleri, örneklemini ise Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar'ın senfonik eserlerinde trompet soloları oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, verilerin toplanmasında alan taraması yöntemi uygulanmıştır. Konunun içeriğiyle ilgili olarak, yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak araştırmanın amacına ulaşılmak istenilmiştir.

2.4 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Toplanan bilgiler ve çalışmalar sonucunda, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar'ın senfonik eserleri ele alınmıştır. Trompetin senfonik eserlerde solo kullanımı, kapsamlı olarak incelenip eserlerin icrasında faydalı olabilmek için veriler tespit edilmiştir.

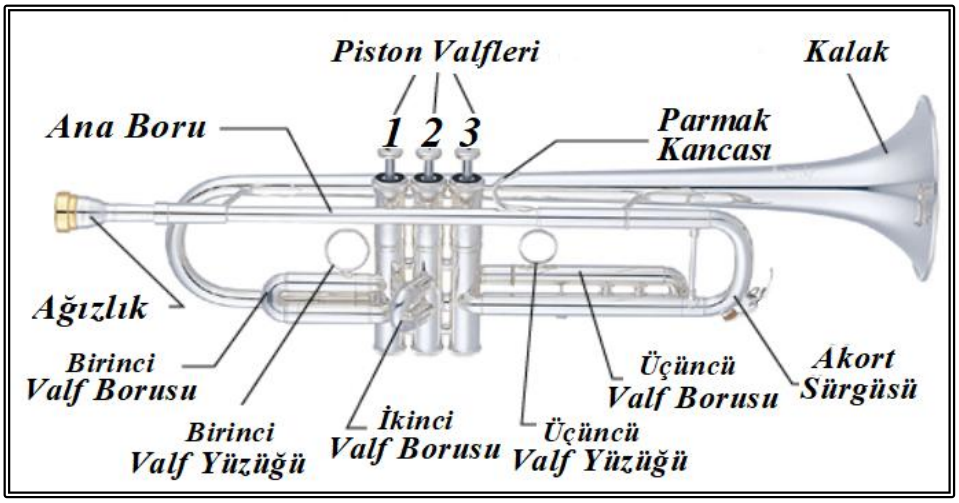
BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Birinci Alt Problem Trompetin Tanımı ve Tarihçesi

Fiziksel yapı olarak, ucuna doğru kronikleşmiş kalağın bulunduğu kıvrılmış bir silindir borunun ucuna takılan ağızlık parçasından oluşan trompet, bakır üflemeli enstrümanların soprano üyesidir ve içlerinde teknik açıdan en çevik aynı zamanda da en parlak sese sahip olanıdır.

Resim 1: Trompetin Bölümleri [20]

Trompet, kendinden kıvrımlı bakırdan yapılmış bir boru, üç tane piston ve ağızlıktan oluşur. Bu boru ağızlıktan başlayarak tüm uzunluğun üçte ikisi kadardır. Trompet ağızlığı huni biçimindedir. Çanağa doğru konik olarak genişleyen bölüm ise üçte birlik oranı oluşturur. Gümüş renginde kaplama ya da sarı bakır – pirinç alaşım kullanılır. Trompette kullanılan boru uzunluğu açıldığında 1,4 metredir. İng. *trumpet*

[20](Çevrimiçi)https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/trumpet/mechanism/mechanism004.htm , Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

(tpt), Fr. *Trompette (tromp),* Alm. *trompete (tr*), İtal. *tromba* ve İsp. *Trompeta,* trompetin diğer dillerdeki yazılışlarıdır.[21]

Trompet çalan kişinin dudakları düzgün ve dişleri son derece biçimli olmalıdır. Her nefesli çalgıda olduğu gibi trompetten ses çıkarılabilmesi için icracının üfleme ustalığı şarttır. Bu da uzun ve disiplinli çalışmalar sonunda elde edilebilecek bir durumdur.

Trompetten ses çıkartmak dudaklardaki titreşim ile başlar. Titreşim ne kadar kaliteli ise çıkan ses o kadar kaliteli olur. Çalıcının dudakları hava sütununu titreşime zorlar ve titreşen hava sütunu ağızlıkla birleştiği zaman trompetten çıkan ses oluşur.

Trompetin ağızlık bölümünden üflenen havanın kıvrımlı olan boruyu dolaşması sırasında, pistonların kullanımı ve çalanın üfleme şekillerinden dolayı hacim ve hız değişmektedir. Hacmi ve hızı değişen hava böylelikle belirli bir tonalite kazanarak kalak olarak adlandırılan son bölümden dışarıya ses olarak çıkar. Bu şekilde çıkan sesler, çalgının sahip olduğu madeni alaşıma çarpmasıyla oldukça rahat elde edilmektedir.[22]

Bakır üflemeli çalgılarda, 3 piston ve buna bağlı olarak 7 tane pozisyon vardır. 1. pozisyon boşta yani hiçbir pistona basılmadığı zaman, 7. pozisyon ise 3 pistona da aynı anda basıldığı zaman oluşur. Kalan 5 pozisyonda, diğer piston kombinasyonları kullanılarak elde edilir. Her bir pozisyonun doğuşkan sesleri, nefes kontrolü ve dudakları gevşetme-büzme tekniği ile elde edilir. Böylece trompetten istenen bütün kromatik sesler elde edilir. Trompette kromatik diziyi elde etmek için, titreşen hava sütununun boyunu değiştirmek gerekir. Trompette bu işlem, pistona basıldığı zamanda devreye giren yan borular yardımıyla olur. Bütün yan borular devre dışıyken yani

---

[21] Yurtcan, Aslı Erşen; (2005) "*Bakır Üflemeli Çalgıların Yapısı ve Orkestradaki Kullanım Tekniklerinin İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

[22] Erol, İsmail Lütfü; (1998) "*Klasik Müziğe ilgi Duyanlar için Klavuz Kitap*" Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

hiçbir pistona basılmadığında, çalgının boyu 140 cm.dir. Pistonlara basıldığı zaman çalgının boyu uzayarak aşağı doğru bütün kromatik sesler elde edilir.

Resim 2: Trompetin Piston Mekanizması [23]

Trompette çeşitli çalış teknikleri mevcuttur. Bunlardan biri notaları staccato (kısa) yani dilli olarak çalmaktır. Bir diğeri de notaları legato (uzun) yani bağlı olarak çalmaktır. Trompetten çıkan sesin kuvveti olarak forte ve piano çalınabilir.

Trompette çeşitli dil kullanım teknikleri vardır. İlki “tu-tu” hecelerini kullanarak yapılan dil tekniğidir. Diğeri çalmak istenilen ikili grup notaların başına "tu-ku" hecelerini getirmesi ile oluşan çift dil tekniğidir. Bir diğeri üçlü dil, çalmak istenilen üçlü grup notaların başına "tu-tu-ku" hecelerini getirmesi ile oluşmaktadır.

Bakır üflemeli çalgıların en temel eğitimlerinden biri doğru nefes alma ve diyafram tekniğidir. Anatomik olarak, karın boşluğu ile göğüs boşluğunun arasında yer alan ve bu iki boşluğu birbirinden ayıran ince fakat geniş bir kas olan diyafram üflemeli enstrümanlar için çok önemlidir. Bu tekniği geliştirmek için çeşitli metodlar ve egzersizler vardır. Birbaşka teknik vibrato tekniği, üflemedeki değişikliklerle ya da

[23] (Çevrimiçi) http://www.bestbrass.com/instruments/ , Erişim Trarihi: 15 Şubat 2019.

trompetin üzerindeki sağ elin hareketi ile yapılır. Glissando tekniği ise, pistonların az basılmasıyla ya da çalıcının dudağını gevşetip-sıkması ile elde edilebilir.

İnsanoğlunun ortaya çıkmasıyla beraber duyduğu ilk sesler bir rüzgâr uğultusu, yere düşen bir yaprağın sesi, yağmurun şırıltısı ya da gök gürültüsü gibi doğaya ait seslerdi. Daha sonra insanoğlu doğadaki bu çeşitli sesleri taklit ederek ve nesneleri birbirine vurarak ses çıkarmayı öğrenmiştir. İnsan bunu öğrenmesiyle birlikte kendi sesinin yanında bir nesneyi üfleyerek de ses çıkartmayı keşfetmiştir. Bu gelişmelerle birlikte trompet, en ilkel haliyle tarihin ilk zamanlarında ortaya çıkmıştır.

İlk trompeti kimin çaldığı ya da neye benzediği kesin olarak bilinmemektedir. Fakat ilk trompetin bazı böcek türleri tarafından içi oyulmuş ağaç dallarından ortaya çıktığına inanılmaktadır. İlk çalıcılar bu ağaç dallarını müzikal sesler çıkarmak için değil, seslerini uzak mesafelere iletebilmek amacıyla kullanmışlardır.

Yıllar geçtikçe ağaç kabuklarının yerini hayvan boynuzları, kemikler ve deniz kabukları almıştır. İnsanoğlu bu nesnelere üfleyerek ses çıkarılabileceğini keşfetmiş bununla beraber borunun bir ucunun genişletilmesi suretiyle, sesin daha çok gürleştiğini keşfederek hayvan boynuzu ya da su kabağını düz borunun bir ucuna eklemiş ve içi oyulmuş bu borular trompetin temeli olmuştur.[24]

[24] Sabır, Serdar; (2012) "*Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığındaki Trompet Eğitiminde Arban Trompet Metodunun Teknik Kapasitenin Geliştirilmesi Açısından İncelenmesi"* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Resim 3: Deniz Kabuğu Trompet Gravürü [25]

Aborijinler yani Avustralya yerlileri, işaret vermek amacıyla '*didgeridoo*' isimli bir alet kullanmışlardır. Bu en ilkel müzik aleti, genellikle okaliptüs ağcından yapılan uzun tahta boruların içinin termit karıncaları tarafından oyularak bir kanal açılmasıyla elde edilmektedir. Avustralya'da bazı ilkel kabileler arasında hala kullanılmaktadır.

[25] (Çevrimiçi) https://www.conchking.com/Triton-Horns.htm , Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

Resim 4: Bir Avustralya Yerlisinin (Aborijin) Didgeridoo Çalışı [26]

Trompete dair en eski bilgiye Gılgamış Destanı'nda (M.Ö.2000) rastlanmaktadır. Destanda Sümerli bir kahraman içi oyulmuş ağaç kabuklarından nasıl trompet yaptığı anlatmaktadır.

M.Ö. 1480 yıllarında, Mısır'da Kraliçe Hatşepsut[27] Tapınağında trompetin çalgı biçiminde kullanıldığı, bir festival sırasında Mısır'lı askerlerin trompet çaldığı ikonografilerle belgelenmiştir.

[26](Çevrimiçi)https://www.alamy.com/stock-photo-aboriginal-man-with-traditional-body-painting-playing-didgeridoo-australia-76173852.html , Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.
[27] Hatşepsut: Antik Mısır'da 18. Hanedan döneminde hüküm sürmüş kadın firavun.

1922 yılında yapılan kazılarda Mısır firavunu Tutankhamun'un[28] mezarının bulunmasıyla birlikte iki adet Mısır trompeti ortaya çıkmıştır. Bir tanesi gümüş (58.2 cm) ve diğeri de bronz (50.5 cm) olmakla birlikte ikisinin de geniş kalakları bulunmaktadır ve ağızlıkları yoktur. Mısır'dan başka, M.Ö. 1000 yıllarına ait bronz trompetlere de Danimarka'da rastlanmıştır.[29]

Resim 5: Mısır Firavunu Tutankamun'un Mezarından Çıkan Trompetler [30]

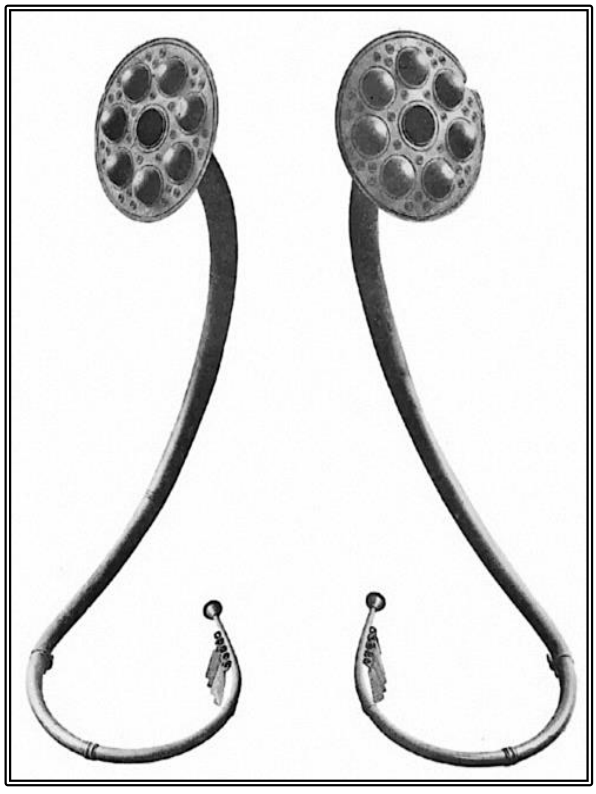
İkonografilerde çizilen ve mezarda bulunan bu trompetler, insanoğlunun önceden boynuzdan çıkarttığı sesleri bu kez kendi yaptığı bir borudan aktararak önemli bir aşamaya ulaştığını göstermektedir.

[28] Tutankhamun: MÖ 1332-MÖ 1323 yılları arasında hüküm sürmüş Mısır firavunu.
[29] Akyol, Utku; (2014) "*Trompetin Orkestradaki Yeri, Kullanımı ve Literatüre Geçmiş Önemli Trompet Sololarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
[30] (Çevrimiçi) https://trumpet101.weebly.com/history.html , Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

Savaşçı bir toplum olan Asurlular'ın (MÖ 2000-612) trompetin varlığından haberdar olduğunu, trompet çalan asker figürlerinin bulunduğu resimlerden anlaşılmaktadır.

Dini amaçlar için kullanılan "Lur" adında bakır üflemeli çalgı, Cermen Kabileleri (MÖ 1800-MS 300) tarafından kullanılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu çalgıya Norveç, İsveç, Danimarka, Kuzey Almanya ve İrlanda'da rastlanmıştır. Bu çalgının en ilkel hali uzun hayvan boynuzundandır daha sonra metal destekler eklenmiştir. Lur'lar genellikle çift halinde bulunmuş ve "S" şeklindedir. Boruları koni şeklinde, kalakları ise düzdür.

Resim 6: Cermen Trompeti Lur [31]

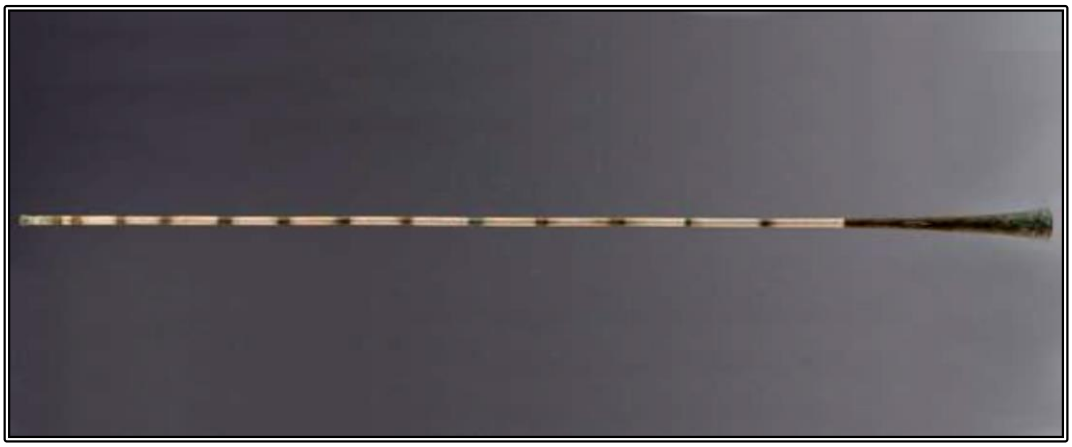

[31] (Çevrimiçi) https://www.alamy.com/99-bronse-lurer-danmarkimage214241324.html , Erişim Tarihi: 16 Şubat 2019.

Kutsal Kitap Eski Ahit'de[32] trompetten defalarca söz edilmektedir. Bu durum, o dönemin insanları için trompetin büyük öneme sahip olduğu anlamına gelmektedir. Kutsal Kitapta trompete benzer iki enstrümanın Yahudiler tarafından kullanıldığına yer verilmektedir. İkisi de M.Ö. 1000'li yıllara uzanmaktadır. Bunlardan birisi "shofar" olup günümüzde hâlâ kullanılmaktadır. Hayvan boynuzundan yapılan shofar sadece özel günlerde çalınmaktadır. Diğeri ise Musa'nın beş kitabından dördüncüsü olan "Sayılar" kitabında tanımlanan "hatzotzeroth" dur. Hatzotzerothlar, Yahudi toplumunda hem askeri hem de dini amaçlar için kullanılmıştır.[33]

Yunan trompeti "Salpinx" 157 cm uzunluğunda düz bir boru şeklindedir ve M.Ö. 5. yüzyıla aittir. Geniş bir bronz kalak ile bronz halkaların eklendiği fildişinden yapılma 13 ayrı bölümden oluşmaktadır. Salpinx, Eski Yunan medeniyetinde olimpik oyunlarda kullanılmıştır ve aynı zamanda M.Ö. 400 yıllarında trompet yarışmaları da yapıldığı bilinmektedir. Eski yunan medeniyetine ait bu Salpinx'ler günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır.

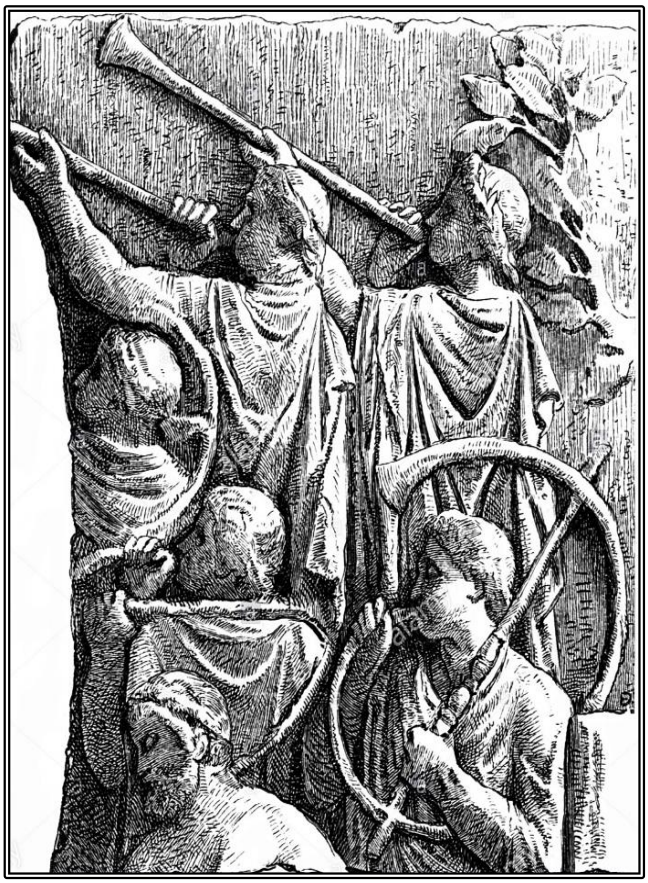
Resim 7: Yunan Trompeti Salpinx [34]

[32] Eski Ahit: M.Ö. 1200 ile M.Ö. 100 yılları arasında, Yahudi din adamları ve alimleri tarafından yazıldığı kabul edilen kutsal kitap.
[33] Sabır, Serdar; (2012) a.g.e., s.12.
[34] (Çevrimiçi)https://www.mfa.org/collections/object/trumpet-salpinx-50847, Erişim Tarihi:16 Şubat 2019.

Roma Uygarlığı'nda (M.Ö. 300) trompeti, Romalı askerler yeni bir bölgeyi kuşatma altında aldığında veya istilacıların ataklarını püskürtmede etkin bir şekilde kullanmışlardır. Aynı zamanda trompet aristokratlar için gücün ve gösterinin en önemli unsurudur. Onlardan birinin salona ya da arenaya girişini duyurmak için trompetler kullanılıyordu. Trompetçilerin sayısı ne kadar çoksa aristokratların gücü de o kadar çoktu. Roma döneminde trompet ile ilgili iki çalgının olduğu söylenebilir. Bunlardan biri Roma Tubası diğeri Buccina'dır. Bu dönemde trompet, şimdiki kullanım şeklini almaya başlamıştır. Düz bir boru halinde, doğuşkan seslerin çıkartılabildiği bir format haline gelmiştir.

Resim 8: Roma Tubası ve Buccina [35]

[35] (Çevrimiçi)https://www.alamy.com/music-instruments-wind-instruments-roman-blowers-with-tuba-and-bucina-image60141685.html?pv , Erişim Tarihi: 16 Şubat 2019.

Romalı trompetçiler büyük ve içi boş metal enstrümanları üflemekte zorlanmışlardır. Trompetten daha güçlü ve yüksek seviyelerde sesler elde etmek için fazla basınç uygulamaları gerektiğini keşfetmişlerdir. Bu işlemi gerçekleştirebilmek için yanaklarını şişirerek çalmışlar, destek amacıyla deri başlık giymişler ve "capistrum" denilen yüz bandı kullanmışlardır.[36]

Ortaçağ döneminin sonlarına doğru sanat anlayışındaki değişiklikler ile birlikte Avrupa'lı devletler Doğu toplumları ile iletişime geçmişler ve Arap toplumlarından "Sarazen" denilen trompeti öğrenmişlerdir. Bu trompetler yüksek sesinden dolayı düşmanı korkutmak ve şaşırtmak amacıyla kullanılmıştır.

Resim 9: Sarazen Trompet [37]

[36] Sabır, Serdar; (2012) a.g.e., s. 15.
[37] Edward H.Tarr; (2008) "*The Trumpet*" Revised and Enlarged Edition, Arizona, USA.

Günümüzdeki trompet ismi 11. yüzyıl başlarında Avrupa kıtasında kullanılan "trumpa" isimli çalgıdan gelir. Bu çalgının Avrupa'ya Haçlı Seferleri sonucu Arap'lar tarafından getirildiği düşünülür. Şuanda dünyada kullanılan trompet isimleri bu kelimeden türemiştir. Türkçe trompet, İngilizce trump, trumpet, Almanca trumpa, trumb, trummet, Fransızca trompete, trompette, trompe, İspanyolca trompeta ve İtalyanca da tromba isimleri ile adlandırılmıştır.

Rönesansla birlikte, yüzyıllardır kullanılan düz trompetlerin aksine sanatçılar, metal borular eğmeyi, katlamayı öğrenmiştir. Bu gelişme trompetlerin ses alanının genişlemesine yol açmıştır. Rönesans sonlarına doğru trompet, sanat müziğinde kullanılmaya başlanmıştır.

Modern trompetin klasik batı müziğinde yer alması da 1600-1750 tarihlerinde olmuştur. Trompetin bu gelişiminden sonra, trompet icracıları artık entonasyonu daha düzgün sesler ortaya çıkarmak için çalışmak zorunda kalmıştır.

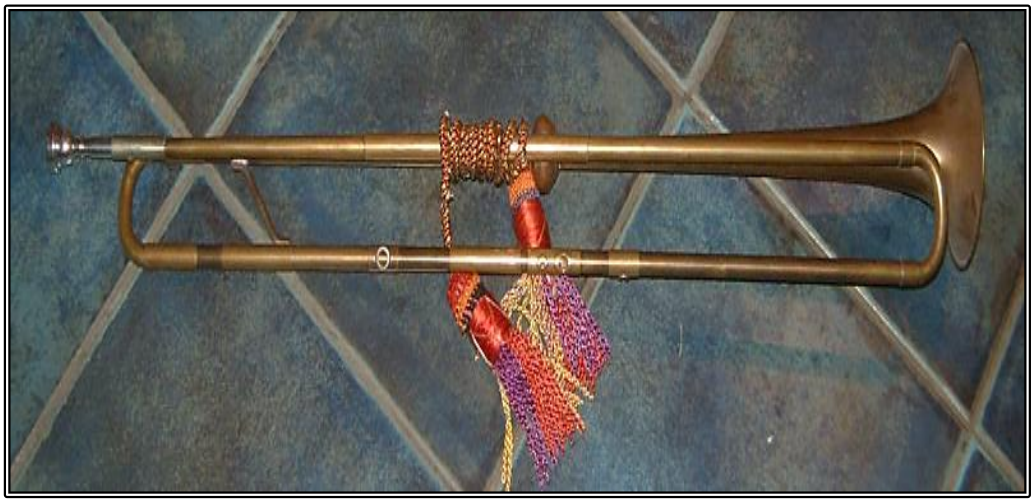
Bakır üflemeli çalgılar için bilinen en eski eser 1597 yılında " Sonata Piano Forte" Giovanni Gabrielli[38] tarafından yazılmıştır.

1600'lü yıllarda bakır üflemeli çalgıların yapım merkezi olan Nürnberg'te çalgı yapımcıları doğal trompetten daha tiz sesler çıkarabilmek için, "clarin üfleme tekniği" geliştirmişlerdir. G.Torelli[39] trompete bu teknikte solo konçertolar yazmıştır. Bu çalma tarzı barok dönemin sonuna kadar devam etmiştir.

1700'lü yılların sonuna doğru trompet iyice tanınmış, Alman bestecilerden J.S. Bach[40] ve G. F.Handel[41] de orkestra eserlerinde trompeti kullanmaya başlamışlardır. Bu yüzyılda J.S. Bach ile birlikte barok eserlerinde trompet kullanımı doruğa ulaşmıştır.

[38] Giovanni Gabrielli: 1554/1557 - 1612 yılları arasında yaşamış İtalyan bir besteci.
[39] G.Torelli: 1658 - 1709 yılları arasında yaşamış İtalyan kemancı, öğretmen ve besteci.
[40] J.S. Bach: 1685 - 1750 yılları arasında yaşamış Alman barok müzik bestecisi.
[41] G. F.Handel: 1685 - 1759 yılları arasında yaşamış Alman klasik batı müziği bestecisi.

Resim 10: Natürel (Barok) Trompet [42]

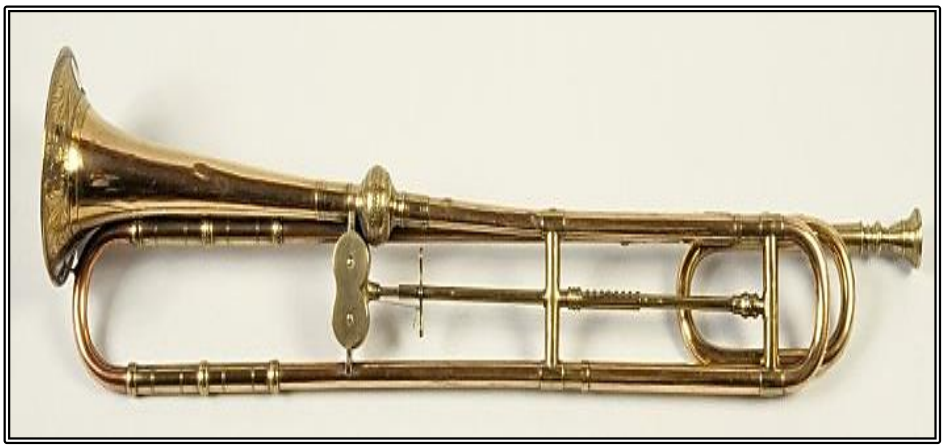

Natürel trompet ile çıkarılan sesler yetersiz kalmaya başladığı için, kromatik seslerin çıkarılabileceği yeni bir mekanizmaya gereksinim duyulmuştur. Böylece trompet boruları iç içe geçirilerek trompet daha kullanışlı ve daha küçük hale gelmiştir. Bu sistemle birlikte trompet artık ileri geri hareket ettirilebilen bir kulise kavuşmuş, tüm kromatik sesler olmasa da birçok kromatik ses çıkarılmaya başlanmıştır. Ancak yine de bu seslerin kalitesinde ciddi problemler ortaya çıkmıştır. Kromatik sesler ile ana sesler arasındaki ses kalitesi farklılıkları da bu çalgının kullanımını sınırlamak zorunda kalmıştır.

Kulisli trompetler İngiliz trompeti olarak da bilinir. Bunun nedeni 1650'li yıllarda ortaya çıkmasına rağmen 19. yüzyıla kadar İngiltere'de kullanımına devam edilmiş olmasındandır.

[42] (Çevrimiçi) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Baroque_repro_trumpet.jpeg, Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.

Resim 11: Kulisli Trompet [43]

15. yüzyılda metal üretimindeki yeniliklerden sonra, enstrüman yapımcıları trompetin performans kapasitesini arttırmak için değişik teknikler denemişlerdir. Modern müzisyenlerin, 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyıllar arasında solo trompet için bestelenen sınırlı repertuara dayanarak trompet icracılığının Klasik ve Romantik dönem boyunca yok denecek kadar az olduğunu düşünmelerine karşın, trompet gösterileri tamamen yok olmamıştır. Bu dönem boyunca trompet teknolojisinde iki önemli gelişme yaşanmıştır: daha gelişmiş kulisli trompetler ve perdeli (tuşlu) büğülü.[44]

40 cm uzunluğunda olan ilk perdeli (tuşlu) büğülünün, saksofon ve doğal trompetin karışımına benzemekte ve dokuz veya beş tuşu bulunmaktadır. Bu tuşlar hareket ettirilerek çeşitli sesler elde edilir. Bu çalgıda kromatik sesler, üzerinde bulunan deliklerin bir tuş mekanizması ile kapanıp açılması sayesinde elde edilmiştir. Anton Weidinger[45] perdeli büğülü trompetin mucidi ve aynı zamanda virtüözü sayılmaktadır.[46]

---

[43] (Çevrimiçi)https://www.europeana.eu/portal/en/record/09102/_UEDIN_3288.html, Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.
[44] Sabır, Serdar; (2012) a.g.e., s.17.
[45] Anton Weidinger: 1766 - 1852 yılları arasında yaşamış klasik dönem Avusturyalı trompet virtüözü.
[46] Alkan, Yılmaz; (2010) "*Joseph Haydn Ve Johann Nepomuk Hummel'in Trompet Konçertolarının İncelenmesi Ve KarşIlaştırılması"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Franz Joseph Haydn[47] 1796 yılında Weidinger'e, günümüzde aktif olarak trompet icracılarının çaldığı mi bemol majör trompet konçertosunu yazmıştır. Bir yıl sonra Johann Nepomuk Hummel[48] günümüz trompet repertuarının bir diğer konçertosu olan mi majör trompet konçertosunu Weidinger için bestelemiştir. Weidinger trompet repertuarına kalıcı kazançlar sağlamış olsa da tuşlu trompet tam bir başarı sayılmamıştır.

Resim 12: Perdeli (Tuşlu) Büğülü [49]

Kulisli trompet ve perdeli büğülü belirli bir başarı yakalamış olmasına rağmen, trompetin yeteneğini genişletmede hiçbir zaman arzu edilen seviyeye gelememiştir. Bunun nedenleri, kulisli trompet orkestra enstrümanı olmak için yeterli ancak solo besteler için çok hantal kalmıştır. Perdeli büğülüde ise açık ve kapalı ton kombinasyonları arasındaki tını farkı aktif olarak kullanımını engellemiştir.

[47] Franz Joseph Haydn: 1732 – 1809 yılları arasında yaşayan Avusturyalı klasik müzik bestecisi.
[48] Johann Nepomuk Hummel: 1778 – 1837 yıllarında yaşayan Avusturyalı besteci ve piyano virtüözü.
[49] (Çevrimiçi) https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/89.4.2326/,
Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.

19. yüzyıl ile beraber kromatik seslerin de ana sesler gibi parlak ve kaliteli hale gelmesini sağlayan, daha kapsamlı bir sistem olan piston sistemi geliştirilmiştir. Bu buluş sayesinde kromatik sesler de ana sesler gibi parlak ve kaliteli çıkmaya başlamıştır. Piston sistemini icat eden kişi Rus korno sanatçısı Ferdinand Kölbel'dir. Ondan sonra da birçok piston sistemi geliştirilmesine rağmen günümüze çok az sayıda örnek kalmıştır.

Piston sistemi, düz boru şeklinde olan natürel trompetlere üç adet piston eklenmesiyle oluşan bir sistemdir. Bu eklenen pistonlara bağlı yan boru sistemleri yapılmıştır. Ek borulardaki hava akışı pistonlarla kontrol edilmiştir.

Trompet ailesine ait çalgılar arasındaki egemenlik mücadelesinde son kazananlar pistonlu kornet ve trompet olmuştur. Besteciler pistonlu trompetin ilk modellerini çok fazla önemsememişlerdir. Ancak yine de yapısı ve tasarımı çabucak iyileştirilebildiği için besteciler kısa sürede kornet ve trompeti takdir etmeye başlamışlardır.

Resim 13: Pistonlu Trompet [50]

[50] (Çevrimiçi) https://marge.home.xs4all.nl/tarv.htm#.XHqYJYgzbIU,
Erişim Tarihi:18 Şubat 2019.

Piston sisteminin geliştirilmesinden sonra, Alman çalgı yapımcıları ventil isimli bir mekanizma geliştirmiştir. Bu mekanizma hava akışını kontrol etmek amacıyla tasarlanmış ve kornoda kullanılan sisteme benzemektedir.

Resim 14: Ventilli (Rotary) Trompet [51]

Günümüzde hala kullanılan iki piston sistemi vardır. İlki patenti 1835 yılında Joseph Riedl[52] ve Josef Kail[53] tarafından alınan Alman çalgı yapımcılarının geliştirdiği rotary trompetin ventil sistemidir. İkincisi ise 1838 yılında François Périnet[54] tarafından patenti alınan Périnet isimli piston sistemidir.

Adolf Scherbaum[55] barok eserlerinin günümüzdeki icrasında kullanılmak üzere piccolo trompeti bulmuştur. Piccolo trompet, normal si bemol trompetin yarı uzunluğundadır ve bir tam oktav yukarıdan tınlar. İnce sesleri elde etmek için geliştirilen bu trompet ile barok eserlerinin çalınabilmesi sağlanmıştır. Günümüzde

[51] (Çevrimiçi) https://www.jimlaabsmusicstore.com/store/rotary-valve-trumpets/, Erişim Tarihi:18 Şubat 2019.
[52] Joseph Riedl: Viyanalı enstrüman yapımcısı.
[53] Josef Kail: Çek trompetçi ve mucit.
[54] François Périnet: Fransız enstrüman yapımcısı.
[55] Adolf Scherbaum: Çek asıllı trompet virtüözü.

solo ve orkestralarda özellikle barok eserlerinin seslendirilmesinde geniş çapta kullanılmaktadır.[56]

Trompetin senfonik orkestraya girişi ise 17. yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. C. Monteverdi'nin[57] 'Orpheus' operasında beş trompet için yazılmış bir bölüm vardır. Bu yüzyılın sonlarına doğru iyice tanınan trompeti Alman besteciler de orkestra eserlerinde kullanmaya başlamışlardır. J.S. Bach ve F.Handel trompet için süslü notaların bulunduğu dönemin karakterini yansıtan parçalar yazmışlardır. İngiltere'nin büyük bestecilerinden Henry Purcell, yapıtlarında trompete oldukça fazla yer vermiştir. [58]

F. J. Haydn ve W. A. Mozart trompeti daha çok armonik bir çalgı olarak değerlendirmişlerdir. L. Beethoven ile trompetin müzikteki rolü gelişme göstermiştir. Ancak bu dönemde hala doğal trompetin kullanımı trompetçiler için zorluk yaratmıştır. Blühmel ve Stölzel'in piston sistemini bulmasından sonra trompet günümüzdeki halini almıştır. Pistonlu trompetin orkestradaki ilk kullanımı 1835'de J.F. Halevy'in[59] 'La Jueve' eserindedir. [60]

R. Wagner[61], trompetin orkestradaki öneminin tam olarak anlaşılmasını sağlayan besteci olmuştur. Yapıtlarında genellikle üç trompet kullanmış, hatta 'Tannhauser' adlı eserinde on iki trompete yer vermiştir. Bu dönemden sonra besteciler, eserlerinde diledikleri miktarda trompet kullanmışlardır. Ancak genel sayı üçtür. G. Mahler, A.Bruckner ve R.Strauss gibi besteciler de bu çalgıya eserlerinde çok önemli sololar yazmışlardır**.** Cumhuriyetimizin ilk dönem bestecileri de senfonik eserlerinde trompete yer vermiş ve solo enstrüman olarak sıklıkla kullanmışlardır.

---

[56] Üstün, Hamza; (2016) "*Trompet Eğitiminde Başlangıç Düzeyinde Kullanılan Metotların Kullanımına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
[57] C. Monteverdi: İtalyan müzisiyen, opera bestecisi.
[58] Yurtcan, Aslı Erşen; (2005) a.g.e., s. 19.
[59] J. F. Halevy: Fransız besteci.
[60] Samuel Adler, The Study Of Orchestration, Third Edition, W.W.Norton & Company, Inc., New York 1982, s. 316.
[61] R. Wagner: Alman opera bestecisi, tiyatro direktörü, müzik teorisyeni ve yazarı.

Günümüzde si bemol ve do trompetin haricinde kullanılan çeşitli trompetler de vardır. Re trompet en başlarda Barok Dönem eserlerini yorumlamak için kullanılmıştır. Mi bemol trompet ise Hummel ve Haydn trompet konçertoları ile bazı orkestra soloları için kullanılmaktadır. İnce partileri seslendirmek için si bemol/la ve bazen do olabilen pikolo trompet kullanılmaktadır.

Trompetin kalak bölgesine takılan ve ses rengini değiştiren parçaya surdin (susturucu) denir. Ses rengini etkilediği gibi sesin şiddetini de azaltmaktadır. Trompetin ses karakterini değiştirmek veya yumuşatmak için çok sayıda surdin çeşiti vardır. Orkestra sanatçıları için partide surdin takılması isteniyorsa ve besteci tarafından başka bir surdin ismi belirtilmemiş ise düz surdin kullanılır. Orkestra repertuarında trompet için yazılmış surdinli pasajlarla çok sık rastlanmaktadır. Surdin takılması için "con sordino" ve çıkarılması için ise "senza sordino" terimleri kullanılmaktadır.

Düz surdin, orkestra eserlerinde en çok tercih edilenlerden biridir. Çalan kişi bu sayede hem yumuşak hem de yüksek bir sese sahip olmaktadır. İlk kuşak Türk bestecilerimiz de eserlerinde sık sık trompette surdin kullanmışlardır. İncelediğimiz üç ayrı eserde de besteciler trompet partilerinde surdin kullanmışlardır.

Resim 15: Düz Trompet Surdini (Susturucu) [62]

[62](Çevrimiçi)https://www.1enstruman.com/bach-stradivarius-ultra-trompet-susturucu-2001, Erişim Tarihi:20 Şubat 2019.

3.2. İkinci Alt Problem Çağdaş Dönemde Senfonik Müzik

19. yüzyılın sonlarında Avrupa merkezli olmak üzere dünyada birçok değişim ve dönüşümler meydana geldi. Aydınlanma dönemi, Fransız Devrimi ve birçok icatların yapıldığı Sanayi Devrimi gibi olaylar büyük değişimleri tetikledi ve müzik de bu değişimlerden payını aldı.[63]

Çağdaş Dönem Müziği 19. yüzyılın sonlarından başlayarak günümüze kadar uzanan dönemin müziği olarak tanımlanır. 1894 yılında Claude Debussy'nin[64] "Bir Pan'ın Öğleden Sonrasına Prelüd (Prélude à l'après-midi d'un faune)" adlı eseriyle Çağdaş Dönemin başladığı söylenilebilir. Bu dönemin, özellikleri bakımından sanatın birçok alanında gerçekleşen modernleşme ve yenileşme hareketlerine öncülük ettiği düşünülürse dönemin müziği de modern müzik olarak adlandırılabilir.

Dönemin müziği incelendiğinde melodik, armonik ve ritimsel yönleriyle, diyatonik tam ve diyatonik yarım ton sistemlerinden bağımsız olarak meydana geldiği görülür. Çağdaş müzikle birlikte bestecilerin, geleneksel formlara ve onlara ilişkin kuralların dışına çıktığı görülür. Bununla birlikte müziğin temel öğeleri olan melodi, ritim ve armoni değişkenlik göstererek daha esnek bir hal alır. Alman – Avusturya romantizmine ve onun temsil ettiği herşeye bir karşı çıkış vardır. Debussy – Ravel – Mahler – Stravinski – Carl Orff – Bela Bartok – Prokofiev – Şostakoviç ve Gershwin gibi isimler bu dönemin başlıca bestecileri arasında yer alır. Her biri birbirinden bağımsız, kendi kültürel formlarına ait eserler oluşturmuşlardır.

19. yüzyılın sonlarında bilimde, teknolojide ve toplumsal yaşam biçiminde sıçramalar yaşanmıştır. Ayrıca bu dönemde radyonun da icat edilmesi konser salonlarında canlı müzik seyircisini azaltmış klasik müziğe olan ilgi de eskiye oranla azalmaya başlamıştır. Ancak bir yandan da konser salonlarına gidemeyen kitleler radyo sayesinde dinleyici haline gelmeye başlamıştır.

---

[63] Yöre, Seyit; (2011) "*Çağdaş Müzik: Bestecilik Ana Akımları, Teknikleri Ve Başlıca Besteciler"* Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 20, Sayı 3, Adana. Sayfa 1-20.

[64] Claude Debussy: 1862 – 1918 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

Müziksel gelişim, tonal müziğin kalıp ve kurallarının aşılmasını dayatmıştır. 20. yüzyıl müziği birçok akım ve stilleri beraberinde getirmiştir. Parisli sanatçılardan oluşan bir grup, İzlenimcilik (Empresyonist) akımını ortaya çıkartmıştır. Bu akıma göre sanatçı, dış dünyada gördüğü gerçekçiliği ve nesnelliği olduğu gibi yansıtmayı değil, gerçekliğin kendisinde uyandırdığı etkiyi yansıtmalıdır. Bu bağlamda Türk Beşlerin önemli isimlerinden olan Cemal Reşit Rey de Cenevre ve Paris'te eğitim gördüğünden, eserlerinde İzlenimcilik etkisi görülmektedir. Kendisi Çağdaş Türk Müziği'nin en önemli sanatçılarındandır.

Müzik eğitimini Viyana'da alan Hasan Ferit Alnar, eserlerinde geleneksel makamları, Türk müziği ezgilerini ve ritimlerini ön plana çıkartmıştır. "Kanun Konçertosu", hem Türk müziğine olan bağlılığının, hem de Çağdaş Batı Müziği kurallarına açık oluşunun başarılı bir örneğidir.

Ulvi Cemal Erkin de Cemal Reşit Rey gibi Paris'te eğitim gördüğünden, ilk dönem eserlerinde İzlenimcilik ve 20. yüzyıl müziği etkileri ağır basmaktadır. Türk halk dansları, geleneksel makamlar ve divan müziği öğelerini Batı müziği kuralları ile birleştirmiş, lirik ve yalın bir anlatıma sahip eserleri dışında, çok nadiren de olsa koyu renkler taşıyan eserler de bestelemiştir.

3.3. Üçüncü Alt Problem Çok Sesli Türk Müziğinin Tarihsel Gelişimi

3.3.1. Osmanlı Döneminde Çok Sesli Müzik

Osmanlı İmparatorluğu'nda müzik, "Klasik Türk Müziği" ve "Türk Halk Müziği" olarak ikiye ayrılmıştır. Bu dönemde Türk müziği pek çok farklı kültürü içinde barındırmıştır. Çünkü konumu itibariyle Osmanlı, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve bu medeniyetlerle etkileşim halinde olmuştur.

15. yüzyıl ile birlikte dönemin padişahları kültürel gelişmeyi sağlamak amacıyla, devrin usta müzisyenlerini Osmanlı Devleti'ne davet etmiştir. Bundan dolayı teksesli Türk sanat ve halk müzikleriyle yetinilmeyip, çoksesli müziklere de yer verilmek istenmiştir. Bu amaçla çokseslilik, saray ve ordudan başlayarak devletçe benimsenip ülkeye yerleştirilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda çok sesli müzik ile ilgili ilk belge, 1543 yılında Fransa Kralı I. François'nın konser vermek üzere bir çalgı topluluğunu Kanuni Sultan Süleyman'a göndermesidir. 1599 yılında İngiltere Kraliçesi I.Elizabeth'in, Osmanlı Hükümdarı Sultan III. Murat'a bir org armağan etmesi bir başka belgedir. Aynı zamanda İngiliz org yapımcısı Thomas Dallam, kendi imalatı olan org ile Topkapı Sarayı'ında konserler vermiştir.[65]

Çok sesli müzik ile ilgili bir başka belge ise, Kanuni Sultan Süleyman döneminde, saraydaki bir düğün merasimi için İtalyan oyuncular tarafından müzikli bir oyun sergilenmesidir.[66]

Avrupa'nın çeşitli yerlerine yapılan seferler ve savaşlarla birlikte mehter müziği tanınmaya ve popüler olmaya başlamıştır. Geleneksel askeri müziğimizi yansıtan Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi bandosu olan "Mehter Takımı" gerek ritim

[65] Aracı, Emre; (2010) "*Naum Tiyatrosu 19. Yüzyıl İstanbulu'nun İtalyan Operası*"Yapı Kredi Yayınları.
[66] Alaner, A. Bülent; (1997) "*Osmanlı'dan Günümüze Çoksesli Müzik*", Edebiyat Güncesi, 12, s.18-27.

yapısı, gerek tını gerekse de çalgıların çeşitliliği itibariyle Avrupalıların ilgisini çekmiştir. Bu vesileyle zaman içerisinde mehter müziğinin çeşitli öğeleri Batı müziği içerisinde yer almaya başlamıştır.

Mehter müziğinde sıklıkla duyduğumuz davul, zil ve çelik üçgen gibi enstrümanlar Avrupa'da Osmanlı İmparatorluğu'nun Viyana'yı kuşatmasıyla birlikte yer almaya başlamıştır. Mozart ve Beethoven gibi ünlü besteciler de Osmanlı dönemindeki mehter müziğinin etkisinde kalarak eserler vermişlerdir. Bunların başında "Türk Marşı" ve "Dokuzuncu Senfoni"nin son bölümü gelmektedir.[67]

Osmanlı padişahlarından III. Selim ile birlikte batılılaşma hareketleri başlamıştır. Batı müziğine oldukça ilgi duyan III. Selim'in batılı bir opera topluluğunun Topkapı Sarayı'ndaki bir temsilini izlediği bilinmektedir.

Sultan II. Mahmud da III. Selim gibi batılılaşma hareketlerini desteklediği bilinmektedir. 1826 yılında "Vaka-ı Hayriye" olarak bilinen Hayırlı Olay ile birlikte Yeniçeri Ocağı kapatılmıştır. Bu ocağın kaldırılmasıyla yerine "Asakir'i Mansure-i Muhammediye", mehter takımı yerine de "Muzıka-i Humayun" kurulmuştur. Bu bandonun ilk hocası ve şefi Mösyö Mangel (Monsieur Manguel)'dir[68]. Ancak zamanla yetersiz kaldığı için yerine 1828'de İtalyan askeri bando şefi olan Giusseppe Donizetti[69] görevi devralmıştır.

Donizetti ilk geldiğinde Türk müzisyenler ve Türk öğrenciler tarafından "Hamparsum"[70] notalama tekniği kullanılıyordu. Bu sistem, Ermeni müzisyen Hamparsum Limonciyan tarafından geliştirilmiştir. Donizetti, batı müziği nota sistemini Hamparsum notalama sistemiyle karşılaştırarak kısa zamanda yeni notalama sistemini öğrencilerine öğretmiştir. Birkaç ay geçmeden II. Mahmud'a ithafen bestelediği Mahmudiye Marşı'nı öğrencilerine enstrümantal olarak çaldırmıştır.

---

[67] Çakmakoğlu, A; (1997) "*Osmanlılardan Cumhuriyet Dönemine Kadar Türk Musikisi Kurumları"* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
[68] Monsieur Manguel: Fransız müzisyen ve şef.
[69] Giusseppe Donizetti: 1788 – 1856 yılları arasında yaşamış İtalyan müzisyen.
[70] Hamparsum: Ermeni asıllı müzisyen Hamparsum Limonciyan tarafından geliştirilen nota sistemi.

Donizetti'nin çalıştırdığı bando zamanla profesyonelleşmiş, yabancı ülkeleri karşılamada kendi milli marşlarını çalmıştır. II. Mahmud, Muzıka-i Humayun'daki çalışmalarından ötürü Donizetti'yi 1831 yılında "Nişan-ı İftihar" ile ödüllendirmiştir.

1856 yılında Donizetti'nin ölümüyle birlikte Muzıka-i Humayun'un başına sırasıyla; İtalyan sanatkâr Pisani, Guatelli, Dussep Paşa, Aranda Paşa geçmiştir.

1908 yılındaki II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte yabancı müzisyenler yerini Türk müzisyenlere bırakmaya başlamıştır. Muzıka-i Humayun yönetimine de usta müzisyenler Saffet Bey ile Zati Bey getirilmiştir. Bu dönemde bandonun ve orkestranın yönetimi Saffet Bey'dedir.[71]

Birinci Dünya Savaşı ile beraber Muzıka-i Humayun daha da gelişmiş ve İstiklal Marşı'nın da bestecisi olan Zeki Üngör'ün yönetiminde Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan'da konserler vermiştir. Osmanlı İmparatorluğunun Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk müzik okulu da 1917 yılında kurulan "Darülelhan"dır.

3.3.2. Cumhuriyet Döneminde Çok Sesli Müzik

Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan çalışmaların önderi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk, müzik reformları olmadan diğer reform hareketlerinin eksik kalacağını düşünmüştür.

Cumhuriyet'in ilanından sonra eğitim alanındaki en büyük reform, 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yürürlüğe girmesidir. Böylece tüm öğretim kurumları Maarif Başkanlığı'na yani Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, ulusal çağın gereksinimlerine uygun laik ve modern eğitim sistemine geçilmiştir. Müzik dersleri de zaman içinde eğitim müfredatlarında yer almaya başlamıştır.

1826 da İstanbul'da kurulmuş olan Muzika-i Humayun 1926 da Ankara'ya taşınmış ve "Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti" adını almıştır. 1932 yılında da Riyaseti

[71] Say, Ahmet; (2005), "*Müzik Ansiklopedisi*" Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Cumhur Filarmoni Orkestrası adını alarak Cumhuriyet ile özdeşleşmiştir. 1950 yılında ise hala varlığını sürdüren "Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" adını almıştır.

Osmanlı döneminde açılan ve ilk resmi müzik okulumuz olan Darülelhan, 1923'da İstanbul'da tekrar faaliyete geçirilerek, İstanbul Belediye Konservatuvarı'na dönüştürülmüştür. 1985'te İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı adını almıştır.

1924 yılında Ankara'da müzik öğretmeni yetiştirmek maksadıyla "Musiki Muallim Mektebi" açılmış ve okulun kurucu müdürü İstiklal Marşımızın da bestecisi Osman Zeki Üngör olmuştur. Aynı yıl müzik alanında yetiştirilmek üzere genç öğrenciler Avrupa'ya gönderilmeye başlanmıştır. Bunun sonucu olarak:

Cemal Reşit Rey, Paris Konservatuvarında Marguerite Long ile piyano; Laur Laparra ile kompozisyon; Gabriel Fourre ile müzik estetiği ve Henri Defosse ile orkestra şefliği üzerine çalışmıştır.

Ulvi Cemal Erkin, Paris Konservatuvarında Camille DeCreus ve Isodor Philip ile piyano; Jean Gallon ile armoni ve Noel Gallon ile kontrpuan çalışmıştır.

Ahmed Adnan Saygun, Paris'te Scola Cantorum'da Eugene Borrel ile kontrpuan ve armoni; Vincent d'Indy, Paul La Flem ve Monsieur Borrel ile füg ve kompozisyon çalışmıştır.

Necil Kazım Akses, Viyana Devlet Müzik ve Temsil Akademisinde Valter Kleinecke ile viyolonsel; Joseph Marx ve Prag Devlet Konservatuvarında Joseph Suk ile kompozisyon çalışmıştır.

Hasan Ferit Alnar, Viyana Devlet Müzik ve Temsil Akademisinde Joseph Marx ile kompozisyon; Oswald Kabasta ile orkestra şefliği üzerine eğitim almıştır.[72]

Avrupa'ya eğitim için gönderilmiş genç sanatçılar, 1927 yılından sonra Avrupa'da eğitimini tamamlayıp yurdumuza dönmüşlerdir. Bu genç sanatçılar batı müziğinin yaygınlaştırılması ve kurumsallaşması için çalışmış ve Halil Bedii

[72] İlyasoğlu Evin; 2007 "*Türk Bestecisi*" Pan Yayıncılık, İstanbul, S. 11.

Yönetken tarafından Türk Beşleri olarak adlandırılmışlardır. Türk Beşleri aldıkları iyi müzik eğitimi ile ülkemizde çoksesli müziğin ilk örneklerini vermişlerdir. Ondan sonraki yıllarda da konservatuvarlarda yetişen bestecilerimizin de öğretmenleri olmuşlardır.[73]

İlk kuşak Türk bestecilerinin yetişmeleri konusunda emeği geçen sanatçılarımız, Suphi Ezgi (1869-1962), Rauf Yekta Bey (1871-1935), Halil Bedii Yönetken (1899-1968), Muzaffer Sarısözen (1899-1963), Mahmut Ragıp Gazimihal (1900-1961) ve Cevat Memduh Altar (1902-1995)'dır.

Geleneksel halk ezgilerinin notaya alınıp yayımlanması için 1926 yılında "Tespit ve Tasnif Heyeti" ve "İcra Heyeti" oluşturulmuştur. Aynı zamanda 1927 yılında İstanbul Radyosu'nda müzik yayını başlamıştır.

1935'ten itibaren birkaç kez Türkiye'ye gelen Alman besteci Paul Hindemith müzik konusunda raporlar hazırlamıştır. Bestecinin verdiği bu raporlar doğrultusunda Musiki Muallim Mektebi, 1936'da Ankara Devlet Konservatuvarına dönüştürülmüş, müzik öğretmeni yetiştirme işi 1938 de Gazi Eğitim Enstitüsü'ne aktarılmıştır.

1936'da Türkiye'ye gelerek Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde halk müziğinin derlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda araştırmalar yapan Macar besteci ve etnomüzikolog Béla Bartók, sanatçılarımızın da desteği ile 1938'de Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesinde Türk Halk Ezgileri arşivi oluşturmuştur.

Cumhuriyet dönemindeki bu gelişmelerle beraber, Atatürk'ün de sanatı destekleyen reformlarıyla başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere birçok şehrimizde konservatuvarlar, operalar ve senfoni orkestraları kurulmaya başlanmıştır. Tüm bu kültürel gelişmeler Türkiye'yi çağdaş uygarlıklar seviyesine çıkartmıştır.

[73](Çevrimiçi)http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/cagdas-turk-muzigi-cumhuriyetin-ilani-ve-turkiyede-muzik-inkilabi Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.

3.4. Dördüncü Alt Problem Cemal Resit Rey'in Hayatı ve Eserleri

Cemal Reşit Rey, son Osmanlı ailelerinden Ahmet Reşit Bey'in oğlu Ekrem Reşit'in kardeşi olarak 25 Ekim 1904'te Kudüs'te doğmuştur. Rey'in müziğe yeteneği küçük yaşlarda ortaya çıkmıştır. Yaşıtları sokakta oyun oynarken, o bulduğu bir akordeonu çalmaya ve ondan çıkan sesleri taklit etmeye çalışmıştır. Rey beş yaşına gelince, ailece İstanbul'a taşınmışlardır. Burada ilkokula gittiği sırada ailesi kendisindeki üstün yeteneği fark etmiş ve böylece piyano öğrenimine başlamıştır. O kadar yetenekli ve başarılıdır ki, daha 7 yaşındayken bir "vals" bestelemiştir.

Resim 16: Cemal Reşit Rey [74]

[74](Çevrimiçi)http://bohemhayattansahneler.blogspot.com/2014/12/cemal-resit-rey-donemi-20.html, Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.

Küçük yaşta annesinden piyano dersleri alan sanatçı, ilköğrenimine 1910 yılında Galatasaray Lisesi'nin ilkokul kısmına başladığı yıllarda, İçişleri Bakanı olan babasının politik durumu sebebiyle 1913 yılında ailesiyle birlikte Paris'e yerleşmiştir.

Cemal Reşit Rey'in Paris'e taşınması onun için büyük bir şans olmuş çünkü burada Mahler'i orkestra yönetirken görmüş, konservatuvar müdürü ve ünlü besteci Gabriel Faure onu dinlemiştir. Faure onu dinledikten sonra babasına dönerek, "Oğlunuz hayatta müzikten başka hiçbir şey yapamaz" diyerek onun müzik dehasını hemen keşfetmiştir. Daha sonra Faure, Debussy'nin ögrencisi, Ravel'in en yakın dostlarından biri olan piyanist Marguerite Long'a Cemal Reşit Rey'in üstün yeteneğiden bahsetmiştir. Long, Cemal Reşit'in yaşından beklenmeyecek bir ustalıkla icra ettiği müziği dinledikten sonra çok etkilenmiş ve 19 yaşına kadar hiç para almadan onun eğitimi ile yakından ilgilenmiştir.

1914'de Birinci Dünya Şavaşı'nın başlamasıyla aile Cenevre'ye göç etmiştir. Rey burada, lise eğitimini sürdürürken aynı zamanda Cenevre Konservatuvarı'na da devam etmiştir. Konservatuvarda ustalık sınıfına kadar yükselmiş ama 1919'da babasının işleri dolayısıyla İstanbul'a gelmek zorunda kalmıştır. Burada istediği eğitimi alamayan Rey, bu kez tek başına Paris'e eğitime gönderilmiş ve tekrar Marguerite Long'la çalışmalarına devam etmiştir.

Paris Konservatuvarı'nda Gabriel Faure'den müzik estetiği, Henri Dufosse'tan da orkestra yönetimi dersleri almıştır. Burada Marguerite Long, Edouard Mathe ve Raoul Laparra gibi değerli hocalar sayesinde çok iyi yetiştirilmiş ve besteci, piyanist ve orkestra şefliği üzerine eğitimler almıştır. Henüz okul yıllarındayken besteleri dikkat çekmeye başlamıştır.

Cemal Reşit, Cumhuriyet'in ilanından iki ay önce Paris Konservatuvarı'ndan mezun olmuştur. Çocukluğunu ve öğrenim yıllarını İstanbul – Kudüs – Paris ve Cenevre arasında mekik dokuyarak geçiren Rey, artık kesin olarak vatanına dönmüştür. Böylece hayatında yeni bir dönem başlamıştır.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte müzik eğitiminde Atatürk'ün düşüncelerine dayanan, çağdaş bir seviye için köklü değişiklikler yapılması gerekiyordu. Bu değişikliklerin yapılmasındaki öncü isimlerden biri Cemal Reşit Rey idi. Bu doğrultuda Rey, 1926'da bir koro kurdu. Sonra İstanbul trio olarak Asal kardeşlerle çello-keman-piyano üçlüsü oluşturup konserler verdiler. 1934 yılında üyelerin bazılarının konservatuvar öğrencisi, bazılarının ise meslekten olmayan müzikçilerle bir yaylı çalgılar topluluğu oluşturdu. Örneğin, bu toplulukta doktorlar ve mühendisler yer almaktaydı. Toplulukta çalanlar hiçbir karşılık beklemeden, büyük özverilerle çalışıp konserler verdiler. 1944'te nefesli sazların eklenmesiyle senfoni orkestrası kimliğine bürünen topluluk, 1945'te İstanbul Şehir Orkestrası adını aldı. 1972'ye kadar Belediye'ye bağlı olarak her pazar düzenli konserler veren orkestra, 1972'de İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'na dönüştü.[75]

Cemal Reşit Rey, kendi müzik kültürümüzü ve batı müziği kültürünü çok iyi sentezlemiş, Türk müziğine yeni bir bakış açışı getirmiştir. Böylece Türkiye'de klasik batı müziğin gelişmesine ön ayak olmuştur. Daha sonraları İstanbul Belediye Konservatuvarı adını alan Darülelhan'da piyano ve kompozisyon öğretmenliği yapmıştır. Böylece sayısız müzisyen yetiştirmiş, Türkiye'de ilk yaylılar orkestrasını kurmuş ve Flarmoni Derneği'nin de başkanlığını yapmıştır.

1934 yılında Atatürk'ün önderliğinde musikide reformlar yapılmasına karar verilmiş ve Ankara'da zamanın Maarif Vekili Abidin Özmen başkanlığında, sekiz tanınmış müzisyenden oluşan bir danışma kurulu toplanmıştır. Bu kurulda Cemal Reşit Rey'de yer almıştır.

1938 yılında Ankara'ya davet edilen Rey, 1940 yılına kadar başkentte yeni kurulan Türkiye Radyosu'nun batı müziği şefliğini yaptıktan sonra tekrar İstanbul'a dönmüştür. 1949 yılında Avrupa'nın başlıca müzik merkezlerinden Paris, Roma, Napoli ve diğer illerden Atina, Belgrad, Madrid ve Bükreş gibi birçok ilde konserler

[75] İlyasoğlu, Evin; (2005) "*Cemal Reşit Rey-Müzikten İbaret Bir Dünyada Gezintiler*" Dünya Yayıncılık. İstanbul.

vermiştir. Sanatçı 1950 yılında İstanbul Radyosu Senfoni Orkestrası'nın şefliğine atanmıştır.

Cemal Reşit Rey, Türkiye'de "Türk Beşleri" diye adlandırılan besteciler kuşağının ilk temsilcilerinden olup, bestelediği eserleri ile Türkiye'de klasik müzik sanatçıları tarafından en çok ilgi gören isim olmuştur. Birçok ünlü müzisyenin hocası olan Rey, büyük bir gurur ve saygıyla anılmaktadır.1982 yılında kendisine devlet sanatçısı ünvanı verilmiştir.

"Lüküs Hayat" opereti 51 yıl aradan sonra 1985 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahneleneceği için Cemal Reşit Rey, özel olarak hastaneden çıkarılarak konsere getirilmiştir. Eser, yıllar sonra yine büyük bir başarı kazanmış, Haldun Dormen ve Gencay Gürün onu alkışlar arasında sahneye çıkarmıştır. Seyirci onu dakikalarca ayakta alkışlamış ve bu onun son sahneye çıkışı olmuştur. Cemal Reşit Rey, 7 Ekim 1985 günü hayata gözlerini kapamış ve Edirnekapı'daki aile mezarlığına defnedilmiştir.

Yaşamı boyunca müzik çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdüren Rey, senfoniler, müzikaller, marşlar ve operetlerin yanı sıra halk müziğine verdiği değer ve bestelediği türkülerle Türk müziğine önemli katkılar sağlamıştır.

Paris Konservatuvarı'nda Henri Defosse'den şeflik eğitimi alan Rey, 1932 yılında ilk şeflik deneyimini Paris'te "Karagöz Süiti"ni yöneterek yaşamıştır.

Cemal Reşit Rey, 1934 yılında Darülelhan'da yaylı çalgılar orkestrasını kurmuş ve bu orkestra ile birçok konser düzenlemiştir. Rey, aynı zamanda 1940 yılında Ankara Radyosunda şeflik görevini yürütmüştür.

Rey, 1949 ile 1960 yılları arası Türkiye ve Avrupa'nın önemli sanat merkezlerinde kendi bestelerinin de olduğu birçok konser yönetmiştir. 1945-72 yılları arasında eski adıyla İstanbul Şehir Orkestrası'nda görevli olan Rey, 1973 yılında yeni adıyla Devlet Senfoni Orkestrası'na konuk şef olarak katılmıştır.

Yurtdışındaki eğitimini tamamlayan Cemal Reşit Rey, ülkemize dönmüş ve öğretmen olarak göreve başlamıştır. Besteleri dört dönem olarak incelenebilir. Birinci dönem (1919-26) öğrencilik yıllarında Fransızca başlıklı opera ve şarkılar yazmıştır. İkinci dönemde (1926-31) halk müziği motiflerini kullanmıştır. Üçüncü dönemde (1932-40) abisi Ekrem Reşit ile operet ve müzikaller sahnelemiştir. Dördüncü dönemde 1950'den sonra ise doğu ve batıyı sentezlediği büyük çaplı senfonik eserler yazdığı dönemdir.

Cemal Reşit Rey besteciliğe 1926 yılında "12 Anadolu Türküsü" eserini yazarak başlamıştır. Bu eserini Türk halk ezgilerinden yararlanarak yazmıştır. 1931 yılında orkestra için "Enstantaneler" eserini yazmış, içinde büyüdüğü Fransız kültürü nedeniyle bu eserinde İzlenimciliği yansıtmıştır.

1950'den sonra yeni-klasikçiliğe yönelen, daha kapalı, gizemci, tasavvuf felsefesine eğilen eserler yazmıştır. "Çağrılış" ve "Fatih" adlı senfonik şiirleri bu anlayışa örnektir.[76]

Cemal Reşit Rey, ilk kez halk ezgilerini çokseslendiren, ilk büyük senfonileri, senfonik şiirleri, konçertoları, oda müziklerini, piyano parçalarını, sahne yapıtlarını yazan bestecimizdir. Türk Beşleri'nin öncüsü, geniş kitleye seslenen yönüyle de bir "popüler kültür" kahramanı, hala dillerden düşmeyen Lüküs Hayat opereti ve Onuncu Yıl Marşı'yla her an aramızda yaşayan bir gizli kahramandır.[77]

[76] Uslu, Mustafa; (2013) "*Türk Müzik Eğitiminde Çok Yönlü Bir Kişilik Cemal Reşit Rey"* Akademik Bakış Dergisi Sayı: 34.
[77] İlyasoğlu, Evin; (2005) a.g.e. s.14.

Cemal Reşit Rey'in Eserleri

Operaları

• **Faire Sans Direc** 1920 (Tek Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **La Geisha** (2 Perde) Sidney Jones'dan uyarlama.

• **Yarın Marek** 1920 (3 Perde, 4 Tablo) Libretto: Xavier Fromentin.

• **Sultan Cem** 1922-23 (5 Perde, 12 Tablo) Libretto: Ekrem Reşir Rey.

• **L'enchantement** 1924 (2 Perde) Libretto: Ekrem Reşir Rey.

• **Zeybek** 1926 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Köyde Bir Facia"** 1929 (Tek Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Çelebi** 1942-1945 (4 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey. Tamamlanması 1973.

Operetleri ve Revüleri

• **Küçük Kırmızı Şapkalı Kız** 1920 (2 Tablo) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Üç Saat** 1932 (3 Perde, 27 Tablo) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Lüküs Hayat** 1932 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Deli Dolu** 1934 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Saz Caz** 1935 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Maskara** 1936 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Hava Cıva** 1937 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Yaygara 70** 1969-70 (3 Perde) Libretto: Ekrem Reşit Rey.

• **Uy Balon Dünya** 1971 (2 Perde) Libretto: Erol Günaydın.

• **Bir İstanbul Masalı** 1972 (2 Perde) Libretto: Erol Günaydın.

• **Adalar** 1934 Metin: Ekrem Reşit Rey.

• **Alabanda** 1941 Metin: Ekrem Reşit Rey.

• **Aldırma** 1942 Metin: Ekrem Reşit Rey.

Orkestra Eserleri

• **Bebek Efsanesi** 1928 Senfonik Şiir, Şef: İnghelbrecht Pasdeloup Orkestrası.

• **Orkestra İçin Üç Parça** 1928.

• **Türk Manzaraları** 1928 Ağıt Zeybek, Bartın-Aydın Havası, Yürük Zeybek.

• **Karagöz** 1931 (Senfonik Şiir) Şef: Cemal Reşit Rey Pasdeloup Orkestrası.

• **Güneş Manzaraları** 1931 Anadolu Dans Havaları Üstüne Altı Parça.

• **Enstantaneler** 1931 Orkestra için İzlenimler.

• **Başlayış** 1935 (Initiation) Senfonik Şiir.

• **Senfoni No:1** 1941 Şef: Cemal Reşit Rey Roma Santa Cecilia Orkestrası.

• **Çağrılış** 1950 (L'appel) Eski Bir Türk Masalı Üzerine Senfonik Şiir.

• **Fatih** 1953 Senfonik Şiir, İlk seslendirilişi Cemal Reşit yönetiminde Paris.

• **Senfonik Scherzolar** 1959 (Scherzi Symphoniques).

• **Kâtibim** 1961 Piyano ve orkestra için çeşitlemeler.

• **Senfonik Konçerto** 1963 (Çift Yaylı Çalgılar Orkestrası için).

• **Senfoni No:2** 1969 (1963'te yazılan Senfonik Konçertonun büyük hali).

• **Türkiye** 1971 (Senfonik Rapsodiler).

• **50. Yıla Giriş** 1973 (Senfonik Prelüd).

Konçertolar ve Konçertant Eserleri

• **Introduction and Dance** 1928 (Viyolonsel ve Orkestra için).

• **Konçerto Kromatik** 1932 – 1933 (Piyano ve Orkestra için).

• **Poeme** 1934 (Ondes Martenot ve Yaylı Çalgılar İçin.).

• **Keman Konçertosu** 1939.

• **Piyano Konçertosu** 1946.

• **Konçertant Parçalar** 1955 (Viyolonsel ve Orkestra için).

• **Eski Bir İstanbul Türküsü "Kâtibim" Üzerine Çeşitlemeler** 1961.

• **Andante ve Allegro** (Keman ve Yaylılar Orkestrası için) Suna Kan'a ithaf.

• **Gitar Konçertosu** 1978 İstanbul Devlet Opera Orkestrası Solist; Alirio Diaz.

• **Piyano ve Orkestra için Konçerto** 1978 1. konçertonun revize hali.

Piyano Yapıtları

• **Vals** 1912.

• **Sonat** Dört el için 1924.

• **Sarı Zeybek** Dans Bölümü 1926.

• **Türk Manzaraları** 1928 Suit, Anadolu Türküleri üzerine 6 parça.

• **Sonbahar Hatıraları** Suit.

• **Sonatin** 1928.

• **Güneş Manzaraları** 1930-31Anadolu Halk Dansları üzerine 6 parça.

• **Sonat** 1936.

• **Hatıradan İbaret Kalan Şehirde Gezintiler** Yedi Parça 1940-41.

• **Fantezi** 1948.

• **İki Parça** 1959.

• **On Halk Türküsü** 1967 (Koro Şarkılarının Piyano Uyarlaması).

• **Oniki Prelude ve Füg** 1969 İki Piyano için.

• **Improvisation** 1983.

Oda Müzikleri

• **Sonat** 1924 (İki Piyano için) İlk çalınışı: Vedat Uşaklıgil ve Cemal Reşit Rey.

• **Anadolu İzlenimleri** 1928 (Impressions D'Anatolie)(Keman ve Piyano için).

• **Kentet** 1932 (Beş Üflemeli Çalgı için).

• **Yaylı Çalgılar Kuarteti** 1935 İlk çalınışı Viyana'da Glamir Kuarteti.

• **Kısa Parça** 1936 (Keman ve Piyano için).

• **Kuartet** 1939 (Piyano ve Yaylılar için).

• **Sextour** 1939 (Tenor, Piyano ve Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için).

• **Sazların Sohbeti** 1957 (Flüt, Arp, 2 Korno ve Yaylı Çalgılar İçin).

• **12 Prelüd ve Füg** 1969 (İki Piyano için).

Şan ve Orkestra Eserleri

- **Anadolu Türküleri** 1926 (Chants d'Anatoli) (Dört Parça).
- **Yağmur - Tutam Yar Elinden** 1930 İki Parça Şan ve Orkestra için.
- **İki Anadolu Türküsü** 1930 Mustafa İktu'ya ithaf edilmiştir.
- **Mistik** 1938 (Mystique) Şan ve Orkestra için. Fransızca Versiyonu.
- **Vokaliz Fantezi** 1975 (Vocalises Fantaisie).
- **Üç Anadolu Türküsü** 1976.
- **On iki Anadolu Türküsü** 1926 Soprano ve orkestra için.

Şan ve Piyano Eserleri

- **Je Me Demande** 1919 (Şiir: Ekrem Reşit Rey).
- **Üç Melodi** 1920 (Paris'te Fromont Yayınevince basılmıştır).
- **Initiales sur un Banc** 1921 (Şiir: Ekrem Reşit Rey).
- **Chanson du Printemps** 1922 (Şiir: Ekrem Reşit Rey).
- **Au Jardin** 1923 (Şiir: Philoxene Boyer).
- **L'Offrande Lyrique** 1923 (sekiz ezgi).
- **Nocturne** 1925 (Şiir: Ekrem Reşit Rey).
- **12 Anadolu Türküsü** 1925-26 (Paris'te Heugel Basımevince yayınlandı).
- **Halk Türküleri** 1928.
- **Oniki Melodi** 1929 (Anadolu Havaları Motifleri Üzerine).

• **Vatan** 1930 Mekteplerde Musıki adlı kitapta yayınlanmıştır.(Hulusi Öktem).

• **Dört Melodi** 1956 (Şiirler: Baki Süha Ediboğlu).

• **Paris Sokakları** 1981 Söz; Cenan Sarç.

Koro Eserleri

• **Çayır İnce** Eşliksiz dört ses için.

• **Anadolu Halk Türküleri** 1926 (Dört sesli koro için).

• **İki Parça** 1936 Eşliksiz kadın korosu için Yunus Emre'nin şiirleri üzerine.

• **On Halk Türküsü** 1963 (dört sesli koro ve piyano için).

Marşları

• **10. Yıl Marşı** 1933 (Şan ve Piyano, Bando düzenlemeleri yapılmıştır).

• **Denizciler Marşı** 1935 (Şan ve Piyano, Bando düzenlemeleri yapılmıştır).

• **Himaye-i Etfalin** Şiir; Aka Gündüz.

• **Yedek Subay Marşı** 1940 (Şan ve Piyano, Bando düzenlemeleri yapılmıştır).

• **Atatürk'ün 100. Yıl Marşı** 1981 Şiir; Bekir Sıtkı Erdoğan.

3.5. Beşinci Alt Problem Cemal Reşit Rey'in "Türkiye" Senfonik Şiirinin (Rapsodi) Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

Cemal Reşit Rey, özel sipariş üzerine 1971 yılında "*Türkiye*" başlıklı senfonik şiiri (rapsodi) bestelemiştir. Rey, Türkiye'nin bütün coğrafyasını içine alıp, birçok bölgenin halk müziklerini harmanlayarak eseri bestelemiştir. Hikmet Şimşek'in eser için sözleri de şu şekildedir; "*Türkiye'nin adeta seslerle çizilmiş coğrafyası niteliğinde olup Trakya'dan Anadolu'ya, Karadeniz'den Akdeniz'e uzanan birçok bölgenin halk müziklerinden esinlenilmiştir"*.

Aslında bir süit olan yapıta senfonik şiir adının verilmesi, müzikal tabloların ülkeyi müzikle anlatan bir bütünü oluşturmasındandır. Birbirine bağlantılı olarak çalınan 10 bölümlü eserde, her bölüm farklı bir isim taşımaktadır ve aynı zamanda farklı bir çalgı ya da çalgı grubu ön plana çıkarak bölüm özelliğini göstermektedir. Bu çalgı veya çalgı grupları besteci tarafından bölümün karakteristik özelliğine göre seçilmiştir. Eserde iki trompet kullanılmıştır. Genellikle birinci trompet solo ikincisi ise eşlik için yazılmıştır.

"Türkiye" Senfonik Şiirinin bölümleri şunlardır;

1. *Animato, Ma Non Troppo*: Keskin ve canlı bir giriş, orta kısımda gizemli bir tema ile devam eder ve baştaki melodinin tekrarlanmasıyla son bulur.

2. *Pesante:* Uzunca ağır bir zeybekten oluşur.

3. *Vivacissimo*: Oyun havası tarzında Azeri müziği temasından oluşur.

4. *Largamente:* İzmir yöresine ait bir zeybekten oluşur.

5. *Allegretto Giocoso:* Flüt, obua, fagot, klarnet dörtlüsü için yazılmıştır.

6. *Lento, Molto Espressivo:* Yaylı çalgılarla başlayan mistik ve gizemli temaya daha sonra bas klarnetin pes tonlardaki solosu eklenir.

7. *Moderatamente Animato:* Halk türküsü *''ha bu diyar''* temasının üzerine çeşitlemelerden oluşan bölüm beklenmedik bir şekilde sönerek biter.

8. *Presto*: Karadeniz yöresi 7/8 ritminde horon temasında olan bölüm sadece yaylı çalgılar grubu için yazılmıştır.

9. *Molto Adagio:* Koranglenin (İngiliz kornosu) çaldığı ezgiye, yaylı çalgıların ve daha sonra orkestranın diğer üyeleri de katılır**.** Orta bölümde obua ve yaylı çalgıların desteğinden sonra başladığı gibi korangle solosuyla sakin bir şekilde biter.
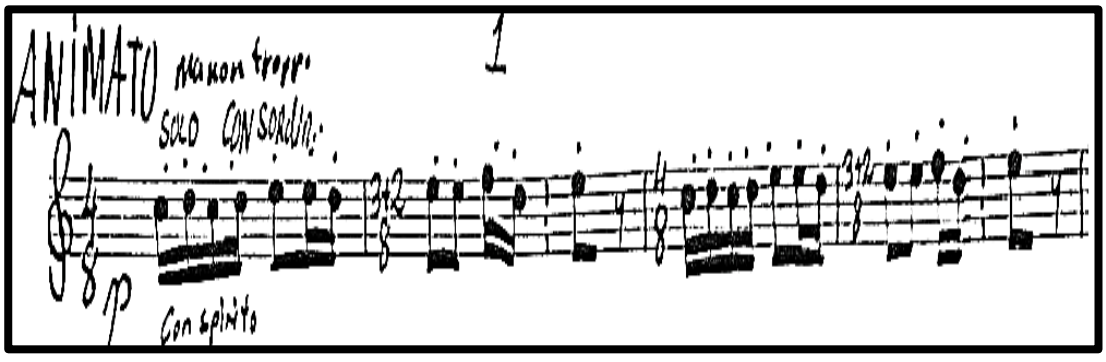
10. ***Allegro Giocoso:*** Vurma çalgıların ritmik coşkusuyla bir bayram neşesi havasında başlayan bölümde, arada bir tahta üflemeli çalgıların sesi duyurulur. Yapıt, başlangıcındaki zengin ritmik doku ile sona erer.[78]

Birinci Bölüm

Animato ma non troppo başlıklı birinci bölüm, ilk olarak trompet ve flütün ünison olarak neşeli temayı çalmasıyla başlar. Dans havasında bir melodiyle devam eden bölüm, orta kısımdaki gizemli karakterdeki ezgiye bağlanır. Daha sonra baştaki temanın tekrarı ilk bölüm son bulur.

Giriş teması 1. ve 4. ölçüler arası keskin ve kısa çalınan notalar ile duyulur ve trompette surdin (susturucu) kullanılmıştır. Trompette *staccato* ve *p* nüansı vardır. Flüt aynı temayı ünison olarak trompetle beraber çalar. Her ölçü başında ritm zamanı değiştiği için buna dikkat edilmelidir.

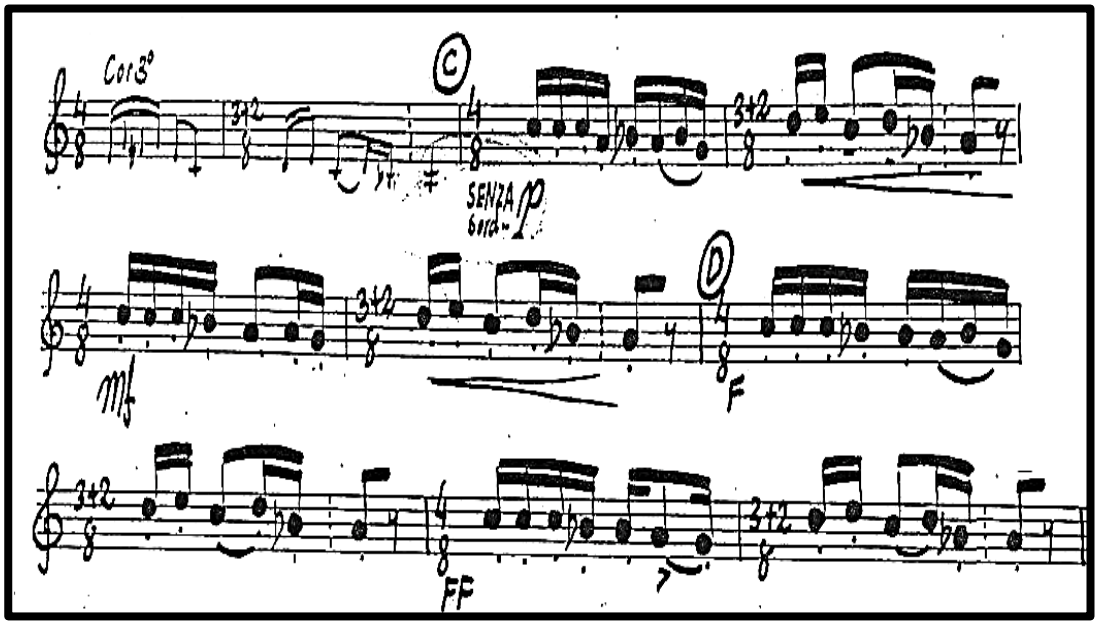
Şekil 1: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Birinci Bölümü (*Animato, Ma Non Troppo*) 1. ile 4. Ölçüler Arası

[78] Çokamay, Bahadır; (2016) "*Türk Bestecilerin Senfonik Eserlerindeki Korno Sololarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Canlı ve neşeli giriş temasının ardından obua ile kornolar melodiyi devam ettirirler. 13. ve 20. ölçüler arası trompetin solosu vardır. Bir önceki melodinin aksine surdin kullanılmaz. Solo *p* nüansıyla başlar *ve* gitgide kuvvetlenerek *ff* nüansıyla güçlü birşekilde devam eder. *Staccato* ile *legato* kullanılmıştır. Bu bölümün genelinde olduğu gibi her ölçü başında ritm zamanı değişmektedir. Birinci bölüm başladığı gibi flüt ve trompetin ünison melodisiyle sona erer.

Şekil 2: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Birinci Bölümü (*Animato, Ma Non Troppo*) 13. ile 20. Ölçüler Arası
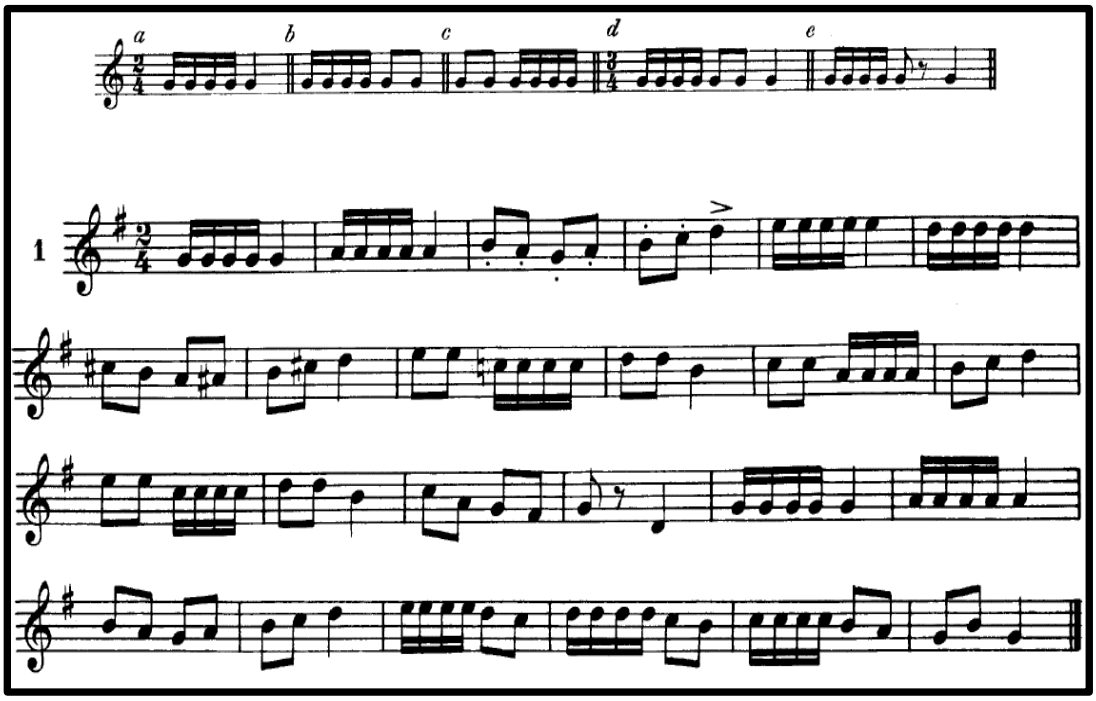

Bu eserin orijinali do trompet için yazılmıştır ama icracının isteği ve beklentileri doğrultusunda si bemol trompetle de çalınabilmektedir. Örnek olarak, do trompet ile daha küçük ve parlak bir ton elde edilmesine rağmen özellikle büyük bağlar ve geniş ses atlayışları daha kolay elde edilmektedir. Diğer taraftan si bemol trompet yapısı gereği daha koyu ve hacimli bir tona sahiptir. Bu trompet kullanımında büyük

bağlar ve geniş ses atlayışları biraz daha çalışma gerektirmektedir. Birçok profesyonel orkestra trompet icracısı ton hacmi yüzünden si bemol trompeti kullanmaktadır. [79]

Trompetçiler için zorluklarından biri bölümün başında ve daha sonraki ölçülerde de sıkça karşımıza çıkan *staccato* dil kullanımıdır. Dil kullanım tekniğini geliştirmek istiyorsak, *Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet Sixteenth Notes Exercises* veya *Arban's Complete Conservatory Method For Trumpet* metodlarından yardım alınabilir. Bu çalışmada önemli olan egzersizleri yavaş çalışmak ve gitgide hızlandırmaktır.

Örnek 1:Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet Sixteenth Notes Exercises
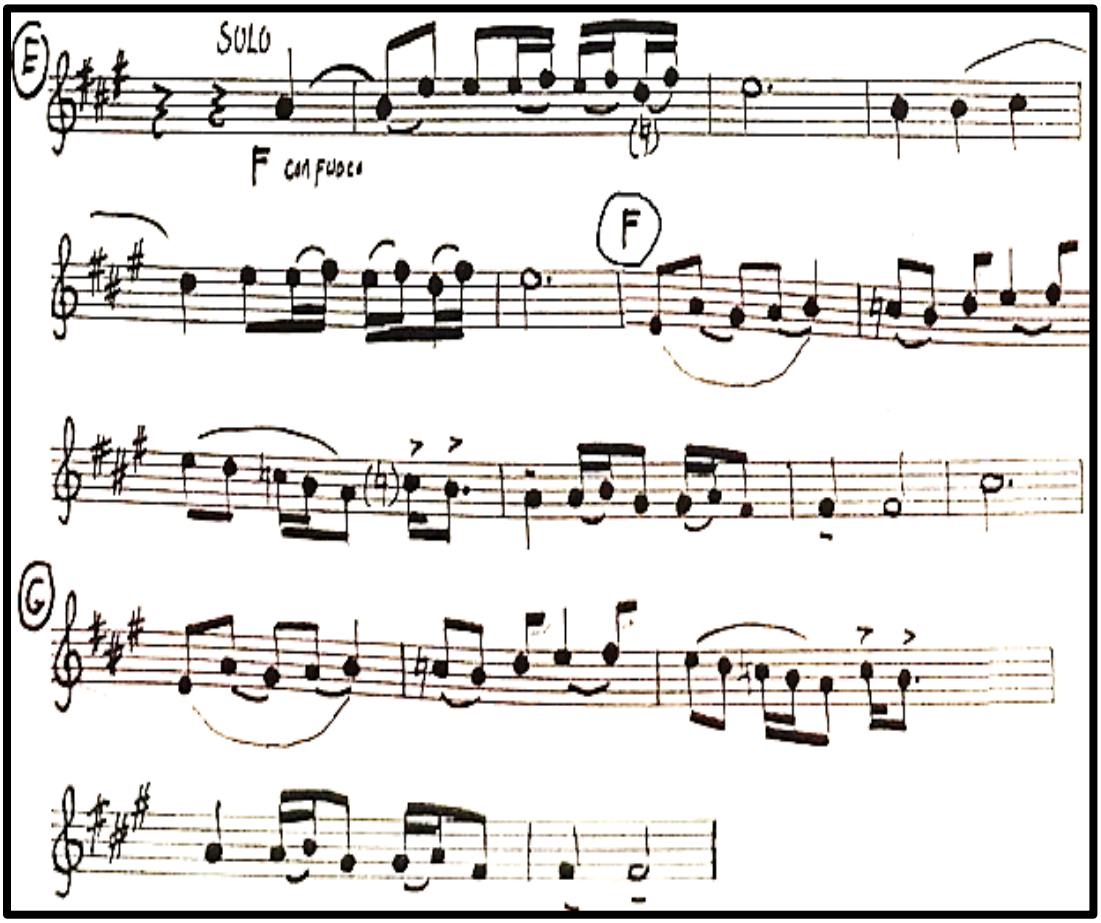

[79] Akyol, Utku; (2014) a.g.e.

İkinci Bölüm

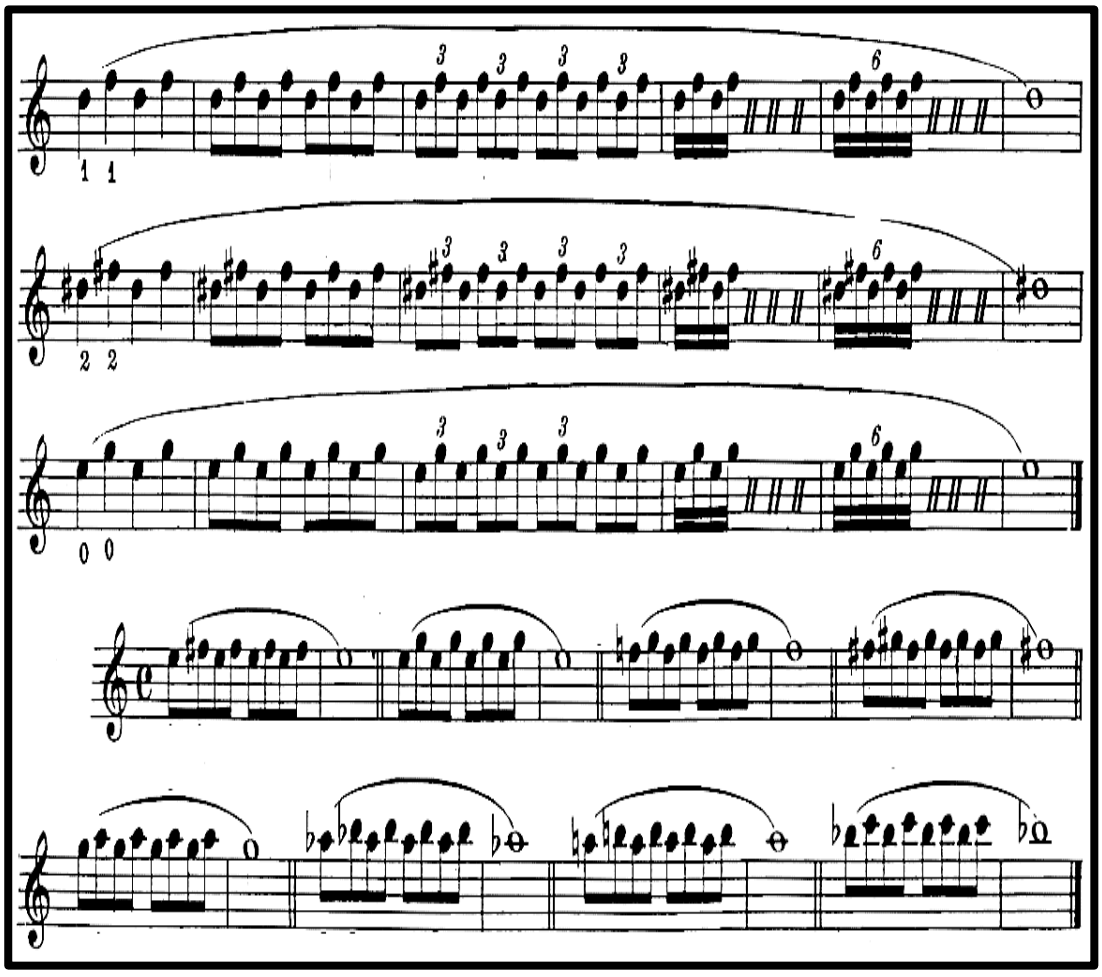
Pesante başlıklı ikinci bölüm ağır bir zeybek müziği teması üzerinedir. Bölümün başından itibaren yaylı grubu temayı çalmaktadır. Ardından 22. ölçüden itibaren üflemeli grubu da eklenerek melodi daha gür duyulur. 29. ölçüde trompetlerin solosu başlar ve bölüm sonuna kadar uzun bir tema çalarlar. Bu kısımda trompet her zaman ön plandadır. Solo genellikle hep *f* nüansında ve *legato* olarak devam eder.

Şekil 3: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin İkinci Bölümü (*Pesante)* 28. ile 44. Ölçüler Arası
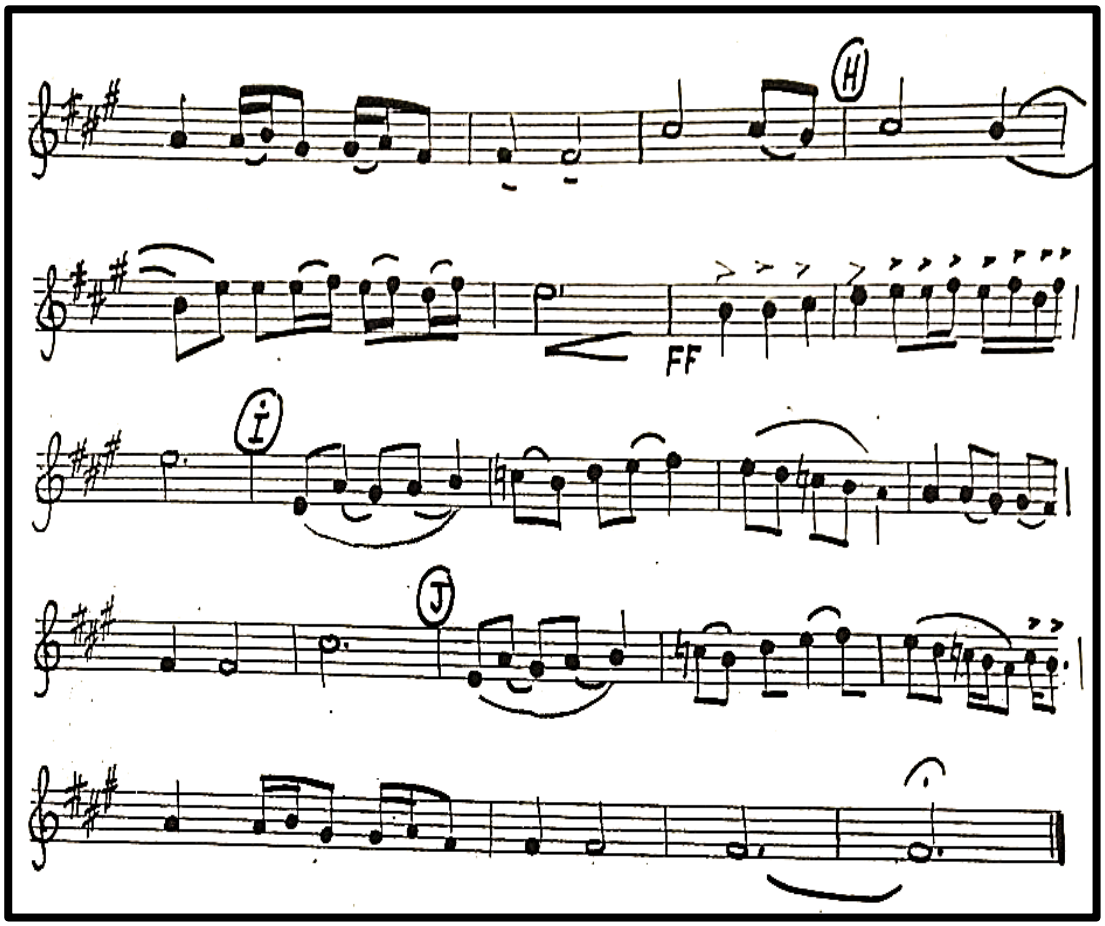

Bir önceki bölümde trompetçiler için zorluklardan biri nasıl dil kullanımı ise bu bölümde de *legato* yani bağ ile çalma karşımıza zorluk olarak çıkmaktadır. Bu bölümdeki solonun rahat ve düzgün çalınabilmesi için nefes kullanımı çok önemlidir. Trompette bağ tekniğini geliştirmek için, "*Arban's Complete Conservatory Method For Trumpet On The Slur or Legato* veya *Charles Colin Trumpet Method* "gibi geniş kapsamlı kitaplar çalışılabilinir.

Örnek 2: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies on the Slur or Legato

Şekil 4: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin İkinci Bölümü (*Pesante)* 45. ile 64. Ölçüler Arası

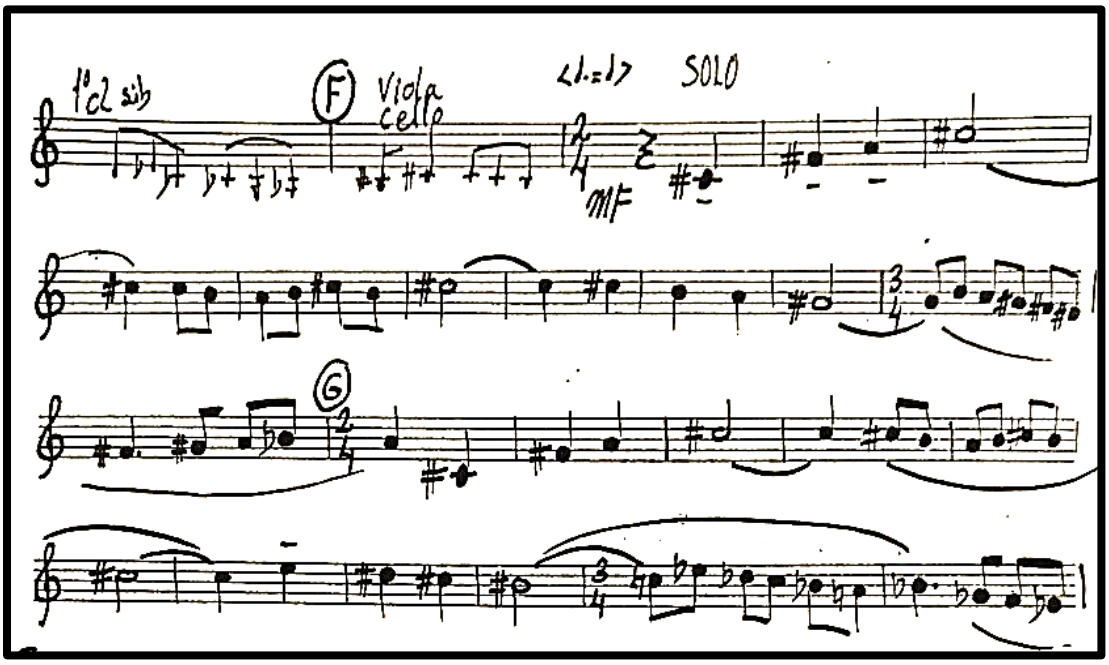

Üçüncü Bölüm

Vivacissimo başlıklı üçüncü bölüm Azeri müziği teması üzerine 6/8'lik oyun havası tarzındadır. Yaylıların girişiyle başlayan neşeli tema daha sonra üflemelilerin eklenmesiyle devam eder. Sırasıyla ana tema obua-klarnet-korno ve flüt tarafından çalınır.

52. ölçüden itibaren trompet solosu başlar. Bölümün karakterine zıt ikinci melodi olarak geniş ve bağlı notalardan oluşur. Daha sonra aynı melodiye yaylılarda katılarak daha parlak çalınır. Trompettte solo *mf ve legato* olarak yumuşak bir tonla çalınır. Bölüm girişteki neşeli temanın, yaylılar ve daha sonra üflemeliler tarafından çalınmasıyla sona erer.

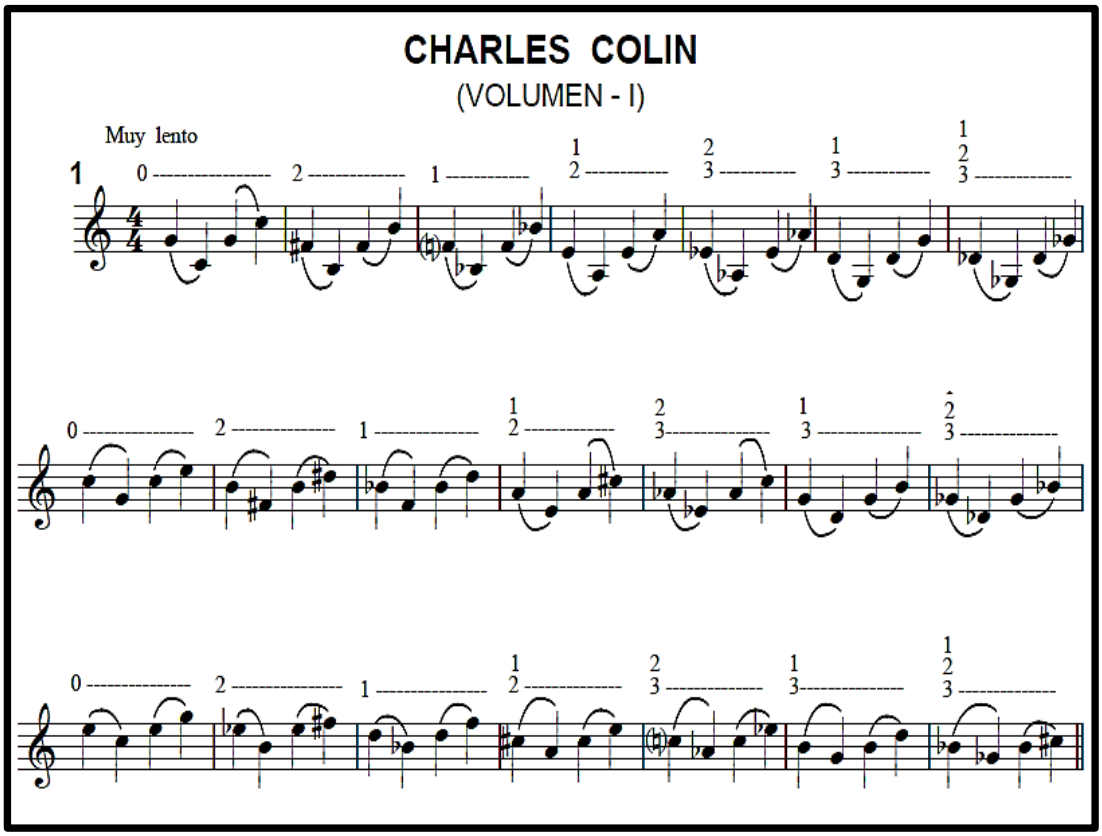
Şekil 5: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Üçüncü Bölümü (*Vivacissimo)* 52. ile 74. Ölçüler Arası

Bu bölümdeki solonun tam karakterinde çalınabilmesi için parlak ve açık bir ton gerekmektedir. Trompette parlak bir tona ve bu bölümdeki soloya tam anlamıyla hakim olabilmek için *Advanced Lip Flexibilities For Trumpet Method Charles Colin* veya *Arban's Complete Conservatory Method For Trumpet On The Slur or Legato* gibi ton geliştirme metotlarını çalışabilirler.

Örnek 3: Advanced Lip Flexibilities For Trumpet Method Charles Colin

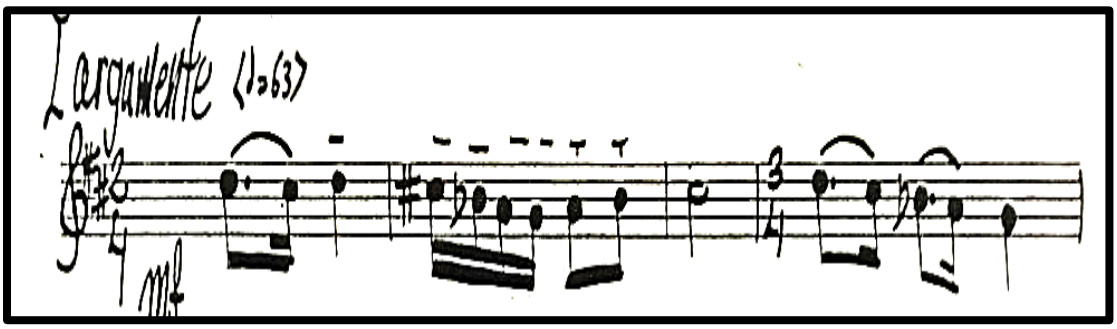
Exercise No:1

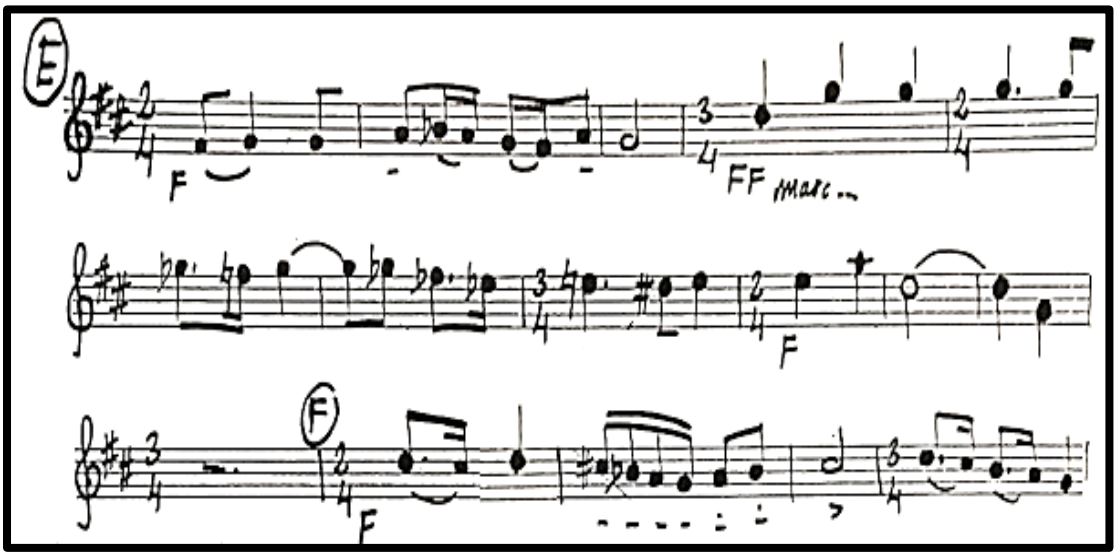
Dördüncü Bölüm

Largamente başlıklı dördüncü bölüm zeybek müziği teması üzerinedir. Trompetler ve yaylılar görkemli bölümün karakterini gösteren melodiyi ilk dört ölçü çalmaktadır. Trompet ön planda olup, *legato* ve *mf* olarak zeybek melodisinin özelliğini yansıtmaktadır. Orta bölümde klarnet – obua ve yaylı grubu ikinci melodiyi çalmaktadır. 53. ile 68. ölçüler arası yine trompetin ön planda olduğu *ff* ve *marcato* karakterinde çalınan melodi duyulur. Girişteki zeybek temalı melodinin trompet ve orkestra eşliğinde çalınmasıyla bölüm son bulur.

Şekil 6: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dördüncü Bölümü (*Largamente)* 1. ile 4. Ölçüler Arası
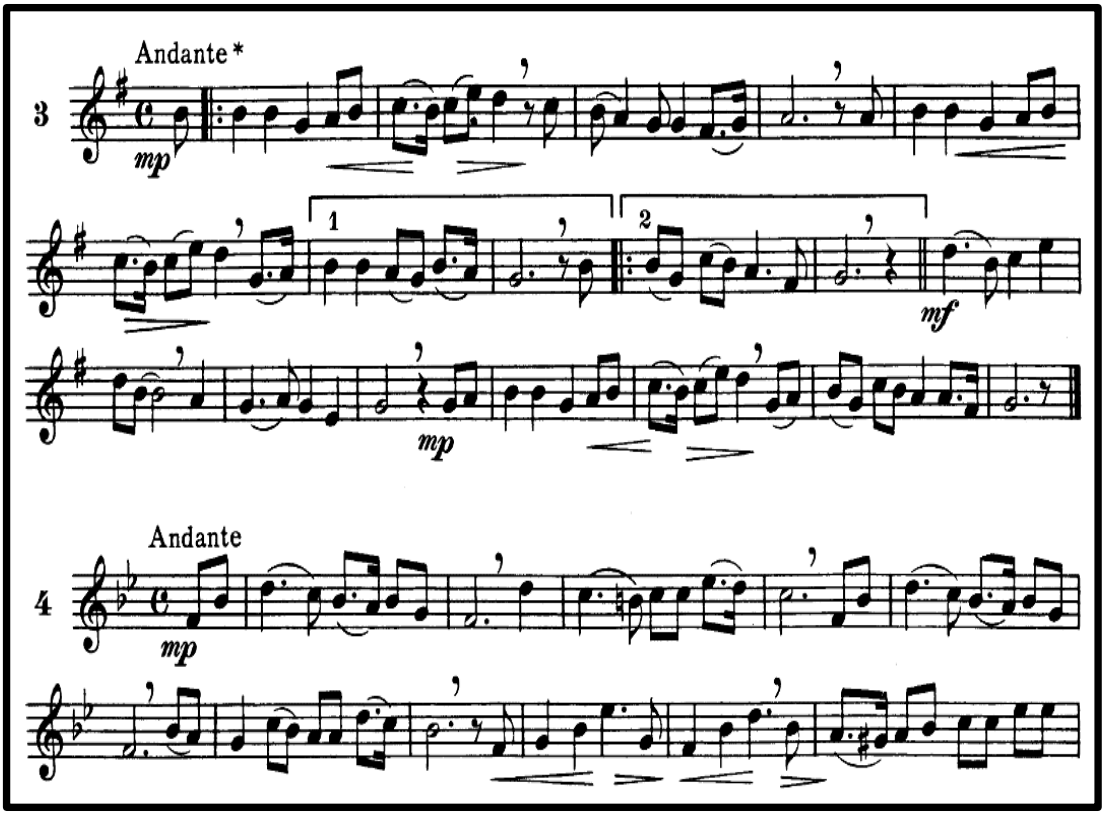

Şekil 7: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dördüncü Bölümü (*Largamente)* 53. ile 68. Ölçüler Arası

Bölümdeki trompet soloların *marcato* çalış tekniğiyle yazılması tam bir zeybek havası yansıtmaktadır. Notaları tutarak belirte belirte anlamına gelen marcato, trompet karakterine oldukça yakındır. *Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet* metodunun üçüncü ve dördüncü etütleri *largamente* bölümündeki trompet sololarının tam karakterinde çalınmasına yardımcı olabilir.

Örnek 4: Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet Exercise No:4 ve Exercise No: 5

Beşinci Bölüm

Allegro giocoso isimli beşinci bölüm, nefesli dörtlü için yazılmış bir scherzodur. Yer alan enstrümanlar flüt, obua, klarnet ve fagottur. Bu bölümde besteci trompete yer vermemiştir.

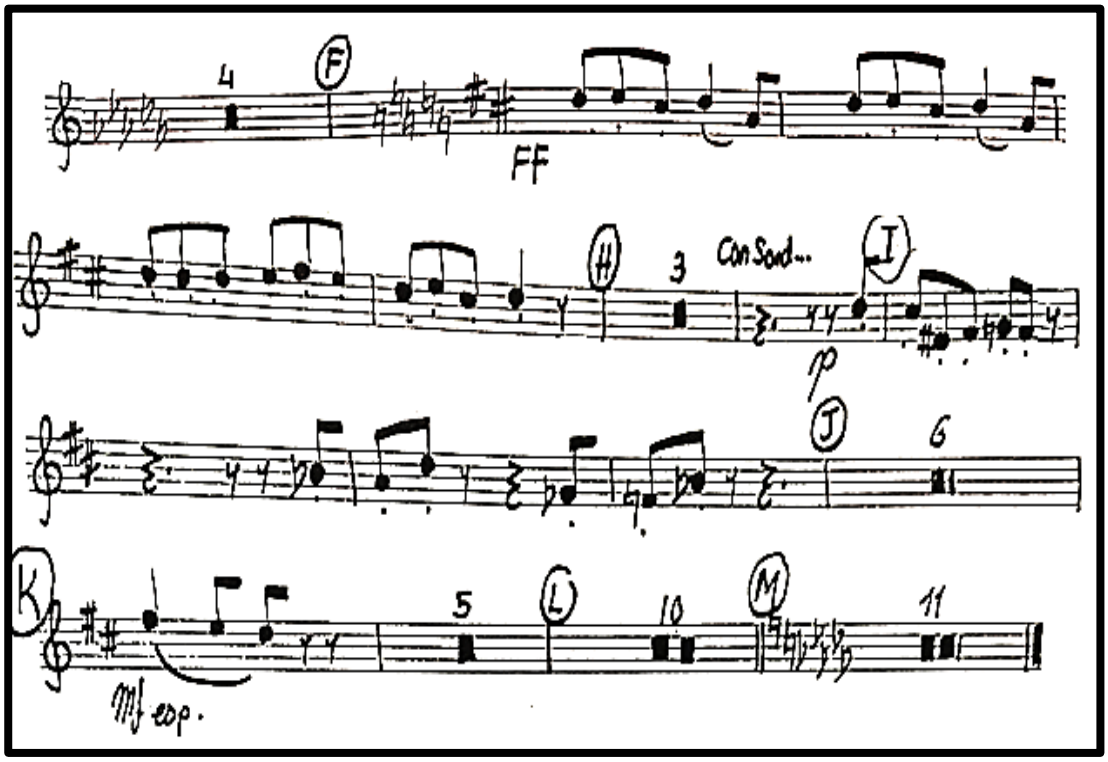
Altıncı bölüm

Lento, Molto Espressivo adlı altıncı bölümde yaylı çalgılarla oluşan esrarlı havadan sonra bas klarnetin pes tonlardaki ağıtı duyurulur. Bu bölümde de trompet kullanılmamıştır.

Yedinci Bölüm

Moderatamente animato isimli yedinci bölümde, hareketli ve neşeli halk ezgisi "Ha bu diyar" türküsünün ana teması kullanılmıştır. Yaylı çalgıların ana temayı çalmasıyla başlayan bölüm flüt – fagot ve obua – kornonun katılımıyla devam eder. 53. ölçüde "Ha bu diyar" melodisi bu eser trompet tarafından çalınmaktadır. Bu bölüm trompetin genel karakteristik yapısını yansıtmaktadır.

Şekil 8: Cemal Reşit Rey'in *"Türkiye"* Senfonik Şiirinin Yedinci Bölümü *(Moderatamente Animato)* 53. ile 64. Ölçüler Arası

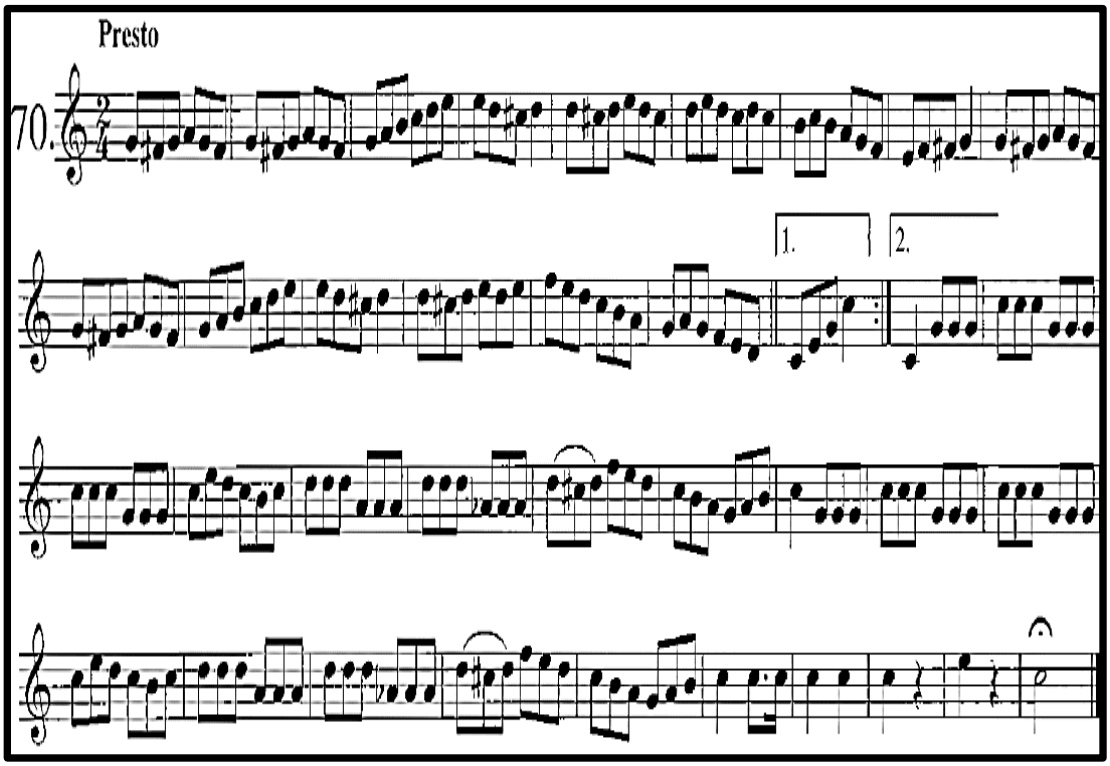

Bölümün devanımda flüt, fagot ile birlikte keskin ve kısa notalarla ana tema motiflerini çeşitlendirir. Yine aynı şekilde trompetler, üflemeli ve yaylı çalgılar ile birlikte kısa ve sekizlik notalarla melodiyi zenginleştirir.

Bölüm sonunda orkestra ile birlikte yaylı çalgılar grubunun baştaki ana temayı çalması ile eser beklenmedik şekilde sönerek son bulur.

Bu bölümdeki solonun daha rahat çalınabilmesi için trompette çeşitli egzersizler yapılabilir. *Arban's Complete Conservatory Method For Trumpet Tonguing Exercises* metodundan 70. etüt bunlardan bir tanesidir.

Örnek 5: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Tonguing Exercises

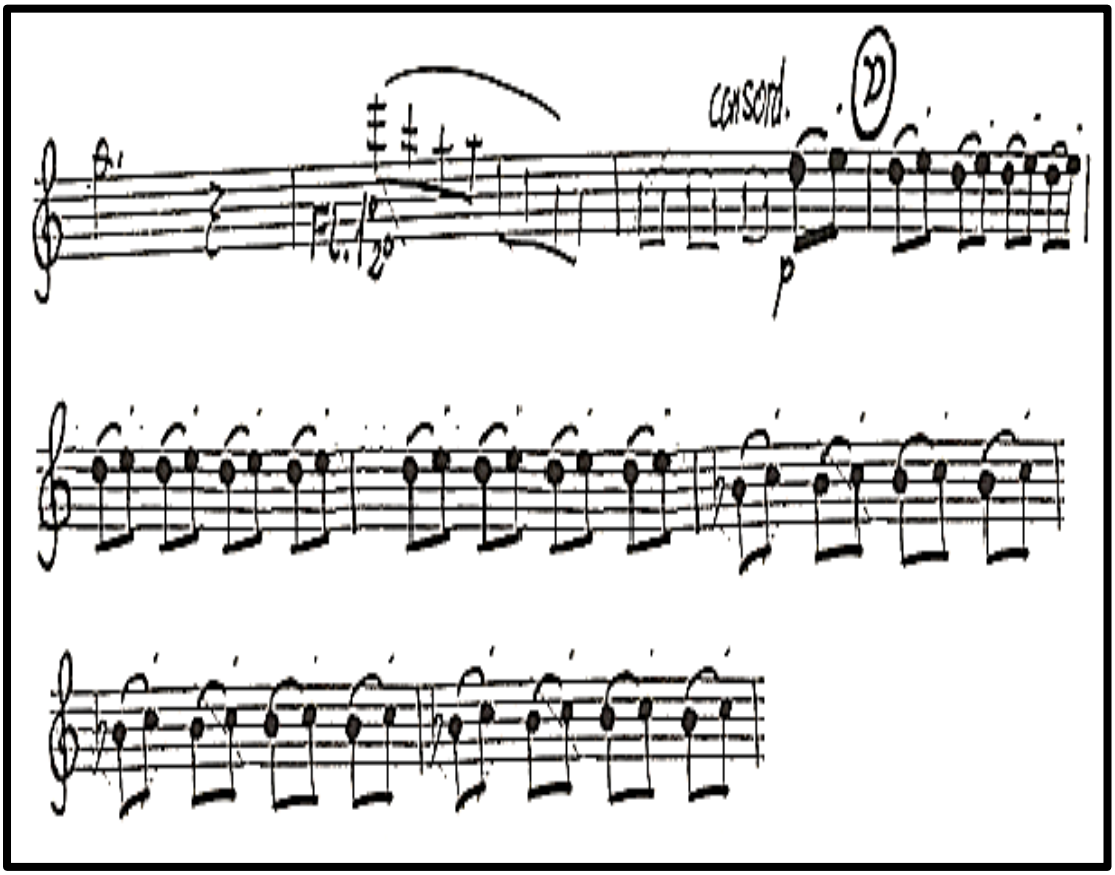
Sekizinci Bölüm

Presto isimli sekizinci bölüm, karadeniz yöresiyle özdeşleşmiş 7/8 ritminde olup horon teması üzerinedir. Bu bölümde sadece yaylı çalgılar grubu kullanılmıştır ve oldukça kısadır. Trompet bu bölümde kullanılmamıştır.

Dokuzuncu Bölüm

Molto Adagio başlıklı dokuzuncu bölüm, arp girişiyle başlar ve koranglenin (İngiliz kornosu) solosuna yaylılar eşlik eder. Orta bölümde hüzünlü melodiyi arp eşliğinde üflemeli enstrümanlar sırayla çalarlar. Yirmi beşinci ölçüde Trompet ana melodiye eşlik olarak kullanılmıştır. Trompette *p* ve *legato* ile birlikte surdin kullanılmıştır. Baştaki arp ve korangle solosuyla bölüm sona erer.

Şekil 9: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Dokuzuncu Bölümü *(Molto Adagio)* 25. ile 31. Ölçüler Arası

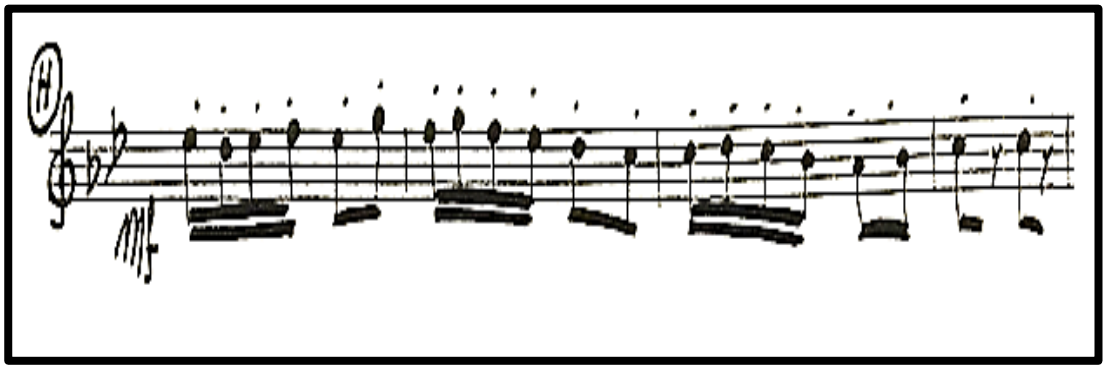
Onuncu Bölüm

Allegro giacoso ismindeki onuncu bölümde besteci, bir halk türküsü olan "Burçak Tarlası" isimli türkünün teması kullanmıştır. Vurma çalgıların görkemli girişinden sonra, tüm orkestra bölüme dâhil olur. Eserin son bölümü ve neşeli bir karakterde olduğu için genellikle orkestra hep birlikte çalmaktadır. Kornoların kuvvetli solosuna orkestra karşılık vermektedir.

65. ölçüde bakır nefesli enstrümanların hazırlayışıyla, trompetler keskin birşekilde ana melodiyi çalmaktadır. Besteci tarafından *staccato* ve *mf* nüansında istenen pasaj, trompet icracısının dikkat etmesi gereken bir yerdir.

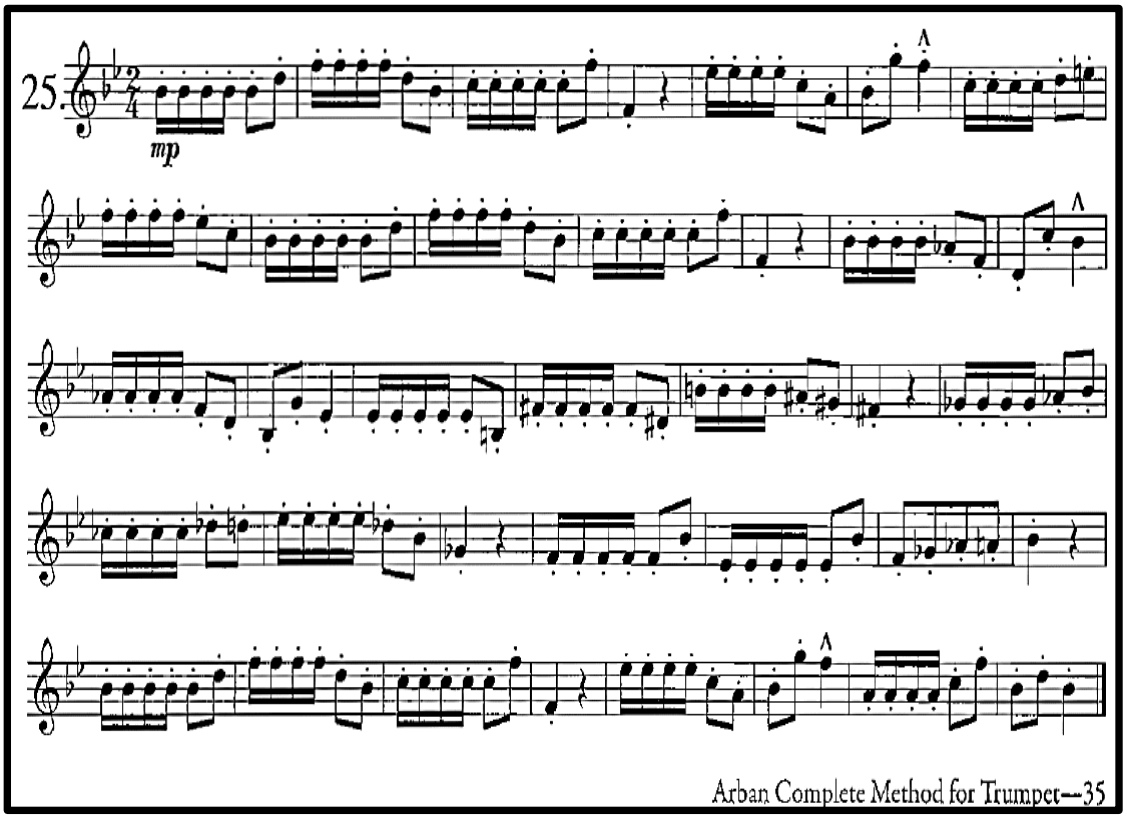
Orta bölüm giriş melodisinin aksine tahta nefesli çalgıların çaldığı sakin bir tema ile devam eder. Eserin sonuna doğru tekrar canlı ve coşkulu ilk temaya geri dönülür. *Türkiye* senfonik şiirinin finali, vurmalı çalgıların gitgide yükselişiyle coşkulu bir şekilde olur.

Şekil 10: Cemal Reşit Rey'in "*Türkiye*" Senfonik Şiirinin Onuncu Bölümü *(Allegro Giocoso)* 65. ile 68. Ölçüler Arası

Bölümdeki trompet soloların *staccato* çalış tekniğiyle yazılması bölümün karakterini yansıtmaktadır. Kısa kısa keskin bir şekilde anlamına gelen staccato, trompette oldukça önemlidir. *Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Syncopation Exercises* metodunun 25. etüdü, sololarının tam karakterinde çalınmasına yardımcı olabilir.

Örnek 6: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Syncopation Exercises

Birbirine bağlantılı olarak çalınan on bölümden oluşan *Türkiye* senfonik şiiri, yaklaşık olarak 30 dakika sürmektedir. Eserde her bölüm farklı bir karaktere sahiptir ve Türkiye'nin her bölgesinden temalar içermektedir. Cemal Reşit Rey her bölüm için farklı çalgı ya da çalgı grubunu kullanmıştır. Besteci bu çalgı veya çalgı gruplarını bölümün karakterine göre belirlemiştir. Eserin genelinde trompet solo enstrüman olarak kullanılmıştır.

3.6. Altıncı Alt Problem Ulvi Cemal Erkin'in Hayatı ve Eserleri

Birinci kuşak Çağdaş Türk Müziği bestecilerinden Ulvi Cemal Erkin, 14 Mart 1906 tarihinde İstanbul'un Bakırköy semtinde dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Cemal Bey, Annesi Nesibe Hanımdır. Ağabeylerinin keman, annesinin piyano çalması Erkin'in müziğe ilgi duymasını sağlamıştır. Annesi onun müziğe karşı aşırı ilgisini ve yeteneğini farketmiş, oğluna ilk piyano derslerini vermeye başlamıştır. Daha sonraki derslerini Mercenier isimli Fransız bir hocadan almıştır. Ondan sonra da o yıllarda İstanbul'da çok meşhur olan İtalyan Adinolfi ile çalışır.

Resim 17: Ulvi Cemal Erkin [80]

Ulvi Cemal Erkin, Galatasaray Lisesi'ni 1925 yılında başarıyla tamamladıktan sonra, Çağdaş Türk Müziği'nin geliştirilmesi amacıyla yapılan, Avrupa'ya gönderilecek öğrenci seçme sınavına katılmış ve başarılı olmuştur. Böylece Paris Konservatuvarı'na sınavla kabul edilmiştir. Burada Isidor Philip ve Camille Decreus ile piyano, Jean Gallon'dan armoni ve Noel Gallon'dan kontrpuan dersleri almıştır. Paris Konservatuvarı'ndan sonra Ecole Normale de Musique okulunda Gabrial

[80] (Çevrimiçi) http://www.ulvicemalerkin.com/fotograf_albumu.htm , Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.

Faure'nin öğrencisi olmuş ve Nadia Boulanger ile kompozisyon çalışmalarını sürdürmüştür.

Ulvi Cemal Erkin Paris Konservatuvarı'nı başarıyla tamamladıktan sonra ülkemize geri dönerek İstanbul Musiki Muallim Mektebi'nde piyano ve armoni öğretmenliğine başlamıştır. Burada kendisi gibi piyano öğretmeni olan Ferhunde Remzi ile tanışmış ve evlenmiştir. Evlendikten sonra Erkin'in bestelerinin esin kaynağı ve icracısı eşi Ferhunde Hanım olmuştur.[81]

Erkin'in ilk eseri orkestra için yazılmış "İki Dans"tır(1930). Daha sonra keman ve piyano için "Ninni", "Emprovizasyon" ve "Zeybek Türküsü", piyano için ise "Beş Damla" isimli eserini yazmıştır.

Besteci, mutlu yaşamını sürdürürken yeni eserler vermeye başlamıştır. 1932-1936 yılları arasında, halk türkülerinden "Bülbül ve Ayın Ondördü", "Konçertino"yu bestelemiştir. Bu eser, önce eşi Ferhunde Erkin'le iki piyano olarak, sonra da Ferhunde Erkin tarafından orkestra eşliğinde Ankara'da seslendirilmiştir. 1934'te büyük orkestra bir bölümlü "Bayram" parçası, kendi yönetiminde Ankara'da, üç ay sonra da Zeki Üngör yönetiminde Moskova Filarmoni Orkestrası ile Bakü'de seslendirilmiştir. 1935'te başladığı "Yaylılar Dörtlüsü" eserini bitirmiştir. Eser, ilk kez Ankara Radyosu'nda, bir süre sonra da Prag Radyosu'nda çalınmış ve plağa alınarak satışa çıkarılmıştır. Aynı yıl, piyano için "Yedi Türkü" ve koro için "İki sesli Türküler" eserlerini bestelemiştir.[82]

İlk konçertosunu 1942'de tamamlayan Erkin bu konçerto ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin ödülünü kazanarak bu ödülü eşi Ferhunde Erkin'e armağan etmiştir. Ferhunde Erkin 1942 yılında Ulvi Cemal yönetiminde konçertoyu ilk kez seslendirir. Konçerto 1943 yılında Fritz Zaun yönetiminde Berlin'de Stadtisches Orchester eşliğinde seslendirilerek ve Berlin Radyosu'nda çalınarak büyük beğeni toplamıştır.

1943 yılında Ulvi Cemal Erkin halk danslarından oluşan "Köçekçe" adlı eserini büyük orkestra için bestelemiştir. Bu eser, ilk defa Ankara Radyosu'nda Dr. Ernst

[81] Say, Ahmet; (2005) a.g.e.
[82] Saydam, Ergican; (1997) "*Makaleler"* Orkestra Dergisi, Filarmoni Derneği Yayınları, İstanbul.

Preatorius yönetimindeki orkestra tarafından seslendirilir. Sanatçının en beğenilen eseri olan "Köçekçe" farklı zamanlarda konuk şefler tarafından Çekoslovakya, İsviçre ve Viyana'da çalınarak Universal Edition'a satılmıştır.

"Piyanolu Beşlisi"ni 1943'te, "Yedi Türkü"yü 1945'te ve büyük orkestra için "1. Senfoni"sini 1946 yılında tamamlayarak Ankara'da başarıyla seslendirilir. Aynı zamanda "1. Senfoni"si 1947 yılının Mayıs ayında Uluslararası Prag Bahar Festivali'nde, Erkin yönetimindeki Çek Filarmoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir. "Piyano Sonatı"nı bitirdikten sonra bu eserini ilk kez Ankara Radyosu'nda, eşi Ferhunde Erkin seslendirmiştir.

Erkin 1947'de keman-orkestra için yazdığı "Keman Konçertosu", ilk kez bestecisi yönetiminde ünlü kemancı Licci Amar tarafından Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'yla 1948 yılında Ankara'da seslendirilmiştir. Bu keman konçertosu sırasıyla; 1950'de ünlü kemancı Wolfgang Schneiderhan tarafından Viyana Senfoni Orkestrası'yla Avusturya'da, ünlü keman virtüözü Ayla Erduran tarafından da Colonne Orkestrası'yla Brüksel Festivali'nde seslendirilir.

Ulvi Cemal Erkin 1971 yılında, özel bir kanunla devlet sanatçısı olmuş ve Ankara Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü'ne atanmıştır. Ayrıca Devlet Opera Orkestrası'nı da yönetmiştir.

Ulvi Cemal Erkin kırk yıldan fazla sürdürdüğü piyano öğretmenliği boyunca birçok başarılı piyanist yetiştirmiş, yapıtlarını seslendirmek üzere yurtiçinde ve yurtdışında pekçok konserler vermiştir. Ayrıca Necil Kazım Akses ile birlikte yirmiye yakın operanın çevirisini yapmıştır.

"2.Senfoni"sini 1951 yılında tamamlayan Erkin sonraki yıllarda, "Keloğlan" bale müziği, yaylılar orkestrası için "Sinfonietta", "Armonili Türküler" ve piyano için "2 Prelüd" yazar. Erkin, piyano ve orkestra için yazdığı "Konçertant Senfoni" adlı eserini tamamlamış ve ünlü Türk piyano virtüözü Verda Erman tarafından E. G. Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde 1967 yılında büyük bir başarıyla seslendirilmiştir.

Erkin'in ilk eserlerinde Fransız kültürünün etkisi olduğu için "Impressionisme" (İzlenimcilik) akımının yansımaları vardır. Zaman içinde kendi tarzını oluşturarak besteler yaratmaya başlamıştır.

Erkin'in eserlerinde ağırlıklı olarak geleneksel halk müziğimizin makamlarına, ezgilerine ve ritimlerine rastlanmaktadır. Batı müziği ile geleneksel müziğimizi birleştirerek, eserlerini ulusal bir kimliğe ulaştırmıştır. Ulvi Cemal Erkin'in bestelerinde ses yürüyüşlerindeki bitişik hareketler, dörtlü beşlilerden oluşan akorlar, Karadeniz tartımlarına bağlanmıştır. Ayrıca Türk müziğinden gelen doğaçtan çalma (taksim) eserlerinde sıkça görülmektedir. Senfoni ve konçerto türü eserlerinin ilk bölümlerinde batı müziğinin etkileri görülmektedir. Ağır bölümleri ağıt karakterinde, son bölümleri ise köçekçe ya da horon karakterindedir.[83]

15 Eylül 1972 günü "Türk Beşleri" grubunun 3. üyesi sayılan değerli Türk Devlet Sanatçısı Ulvi Cemal Erkin, besteciliğini, öğretmenliğini, yöneticiliğini sürdürdüğü bir sırada, kalp krizinden, Ankara'da vefat etmiştir.

Ulvi Cemal Erkin'in Eserleri

Şan ve Orkestra Eserleri

• **Bülbül ve Ayın Ondördü** 1932 (Soprano ve küçük orkestra için).

• **Yedi Halk Türküsü** 1939 (Basbariton ve orkestra için - şan ve orkestra). Türküler: "Divan", "Ah Hanifem", "Çamdan Sakız Akıyor", "Ayın Ondördü", "Maya", "Türkmeni", "Bülbül". Basım: Devlet Konservatuarı Yayınları.

Şan ve Piyano Eserleri

• **Altı Halk Türküsü** 1936 (Ses ve piyano için) "Divan", "Ah Hanifem", "Çamdan Sakız Akıyor", "Ayın Ondördü", "Maya", "Türkmeni"

[83] Aydın, Yılmaz; (2003) *Türk Beşleri*, Müzik Ansiklopedisi Yayınlar Ankara.

Koro Eserleri

• **İki Sesli Halk Şarkıları** 1936 (İki sesli koro için oniki parça) *Ağlama yar ağlama, *İstanbul'un her tarafı mercandan, *Zühre Türküsü, *Giderim ben de, *Efe Türküsü, *Sille Türküsü, *Katırcıoğlu Zeybek, *Sarı Zeybek, *Aşamadım Bergama'nın Elinden, *Çıkabilsem Şu Dağların Başına, *Bergama2, *Çayır İnce.

• **Altı Halk Türküsü** 1945 (Karma koro için) *Evlerinin Önü Mersin, *Ferai, *Sen Kimin Canısın, *Su Gelir Ark Uyanır, *Keklik Türküsü, *Yenge Kızın Bir Tane.

• **On Halk Türküsü** 1963 (Karma koro için) 1.Madımak 2.Deli kız (Erzurum havası), 3.Dirvana (Trabzon halk türküsü), 4.Dondurmacı, 5.Salına salına, 6.Nasihat, 7.Biz canları güle vermişiz, 8.Yandım Çavuş, 9.Dumanlı dağlar 10.Sarı gelin.

Orkestra-Solo Çalgı / Orkestra Eserleri

• **İki Dans** 1930 (Büyük orkestra için) Paris İlk seslendirme: Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti, Şef: Zeki Üngör, Ankara, 6 Mart 1931.

• **Konçertino** 1932 (Piyano ve orkestra için) Ankara. Bölümler: Moderato, Andante, Allegro Vivo. Orkestra eşliğiyle ilk çalınışı: Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, solist: Ferhunde Erkin, şef: Ulvi Cemal Erkin, 1934.

• **Bayram** 1934 (Büyük orkestra için) (Tamamlanışı 26 Ocak 1934). İlk seslendirme: Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, şef: Ulvi Cemal Erkin.

• **Köçekçe** 1943 (Orkestra için dans rapsodisi). İlk seslendirme: Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, şef: Dr. Ernst Praetorius, Ankara 1943.

• **1.Senfoni** 1944 – 1946 (Orkestra için). Bölümler: Allegro aperto, Adagio, Allegro scherzando, Moderato-Allegro non troppo. İlk seslendirme: Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası, şef: Ulvi Cemal Erkin, 20 Nisan 1946.

• **2. Senfoni** 1948–1951(taslak),1958(tamamlanışı) (Orkestra için). Bölümler: Allegro, Adagio, Allegro alla

• **Senfonik Bölüm** 1968–1969 (Büyük orkestra için). İlk seslendiriş: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, şef: Jean Perisson, Ankara, 1976.

• **Piyano Konçertosu** 1942 (Piyano ve orkestra için). Bölümler: Allegro, Andante, Scherzo, Andante – Allegro. İlk seslendirme: Dr. Ernst Praetorius Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, piyano: Ferhunde Erkin.

• **Keman Konçertosu** 1946 - 1947 (Keman ve orkestra için). Bölümler: Allegro giusto, Adagio, Allegro con fuoco. İlk seslendirme: Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, Solist: Lico Amar (keman), Ankara, 2 Nisan 1948.

• **Senfoni Konçertant** 1966 (Piyano ve orkestra için) Bölümler: Andante con moto, Adagio, Allegro Moderato. İlk seslendirme: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, şef: Prof. Gotthold Ephraim Lessing, piyano: Verda Erman, 1967.

Oda Müzikleri

• **Yaylılar Dörtlüsü** 1935–1936 (İki keman, viyola ve viyolonsel için). Bölümler: Allegro ma non troppo, Allegro scherzando, Andante, Allegro.

• **Piyanolu Beşli** 1943 (Piyano, iki keman, viyola ve viyolonsel için). Bölümler: Moderato, Adagio mesto, Ritmico Energico, Allegro vivo.

• **Sinfonietta** 1951 – 1959 (Yaylı çalgılar orkestrası için). Bölümler: Allegro, Adagio, Allegro.

Solo Piyano Eserleri

• **Beş Damla** 1931 (Piyano için beş parça). Parçalar: Animato, Lento, Tranquillo, Energico, Moderato.

• **Duyuşlar** 1937 (Piyano için onbir parça) 1.Oyun (Allegro), 2.Küçük Çoban(Andante), 3.Dere (Allegro), 4.Kağnı (Largo), 5.Oyun (Allegro), 6.Marş (Tempo di Marcia), 7.Şaka (Vivace), 8.Uçuşlar (Agitato), 9.Oyun (Allegro), 10.Ağlama Yar Ağlama (Lento), 11.Zeybek Havası (Allegro).

• **Sonat 1946** (Piyano için). Bölümler: Allegro, Adagio molto sostenuto, Allegro. Basım: Ankara Devlet Konservatuarı Yayınları, 1958.

• **Altı Prelüd** 1965 – 1967 (Piyano için). Parçalar: 1. Lento misterioso, 2. Allegro, 3. Larghetto, 4. Allegro moderato, 5. Allegro, 6. Allegro vivo.

Keman ve Piyano

• **Ninni, Improvisation ve Zeybek Türküsü** 1929-32 (Keman ve Piyano İçin).

Sahne Yapıtları

• **Karagöz** 1940 (Çocuk oyunu için müzik).

• **Keloğlan Bale müziği** 1931 (Bestelenme), 1950 (orkestrasyon). [84]

[84] (Çevrimiçi) http://www.ulvicemalerkin.com/eserleri.htm , Erişim Tarihi: 15 Ocak 2019.

3.7. Yedinci Alt Problem Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

Eski zamanlarda kadınlar ve erkekler ayrı ayrı eğlenir, kadın kılığına girip çalgı veya şarkı eşliğinde dans eden erkeklere köçek adı verilirmiş. Ulvi Cemal Erkin de bu eğlencelerde çalınan müziklerde kullanılan makamlardan örnekleri derleyerek Dans Rapsodisi adı altında 1943 yılında en sevilen eserlerinden biri olan orkestra için "Köçekçe" süitini bestelemiştir. Eserde Gerdaniye, Hicaz ve Karcığar makamında sözlü ve enstrümantal köçekçe havalarını, taksimleri ve çeşitli oyun havalarını birbirine bağlayıp, kendine özgü stil ve motifleri kullanarak ana melodisi 9/8'lik bir eser yaratmıştır.

1942'de açılan ulusal kompozisyon yarışmasında birinciliği kazanan ve ilk kez 1 Şubat 1943'te Ernst Praetorius yönetimindeki Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası tarafından Ankara Radyosu stüdyosunda seslendirilen bu renkli eser, Erkin'in en çok sevilen ve seslendirilen bestesidir. Ulvi Cemal Erkin "bu sayfaların yazılması fikrini veren ve her satırında dost ve sanatkâr alakasının büyük hissesi bulunan Dr. Vedat Nedim Tör'e, 28 Ekim 1942" cümlesini eserin başına yazmıştır.[85]

Köçekçe 2 Haziran ve 9 Eylül 1947'de Prag'da, 1949 yılında İsviçre'de aynı zamanda dünyanın birçok ülkesinde de seslendirilmiştir. Eser Trt programı "Anadolu'dan Görünüm" ün jenerik müziği olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda bale müziği olarak da değerlendirilmiştir.

Büyük orkestra için yazılan Köçekçe'de geleneksel Türk Müziği motiflerine yer verilmiştir. Makamsal melodilerin hâkim olduğu bu eserde Türk müziği çalgıları olan darbuka ve parmak zilleri de kullanılmış ve böylece dans havası daha canlı yansıtılmıştır. Ulvi Cemal Erkin bu eserinde çelestanın yanı sıra küçük flüt (piccolo), korangle ve kontrafagot da kullanmıştır.

---

[85] Aktüze, İrkin; (2003) "*Müziği Okumak*" Pan Yayıncılık, İkinci Basım, İstanbul.

Erkin eserdeki ana melodileri o kadar ustalıkla yazmıştır ki yaylı çalgılar, tahta üflemeli ve bakır üflemeli çalgılar eserin başından sonuna kadar bir bütün içindedir. Eserde genellikle sololar, tahta üflemeli çalgılarda ön plana çıkmış, diğer bölümlerde ise kendi aralarında unison çalarak beraberliklerini sürdürmüşlerdir. Yaylı çalgılar orkestranın en büyük grubudur ve eserde gerek melodik çizgi olarak gerekse eşlik konumunda yazılmasıyla baştan sona kadar aktif birşekilde duyulmaktadır. Diğer taraftan bakır üflemeli enstrümanların eserdeki yoğunluğu ve bölüm geçişlerindeki sololarda trompet kullanımı, Köçekçe Süiti'ne dinamik bir yapı vererek keskin ama bir o kadar da parlak bir tını getirmiştir.

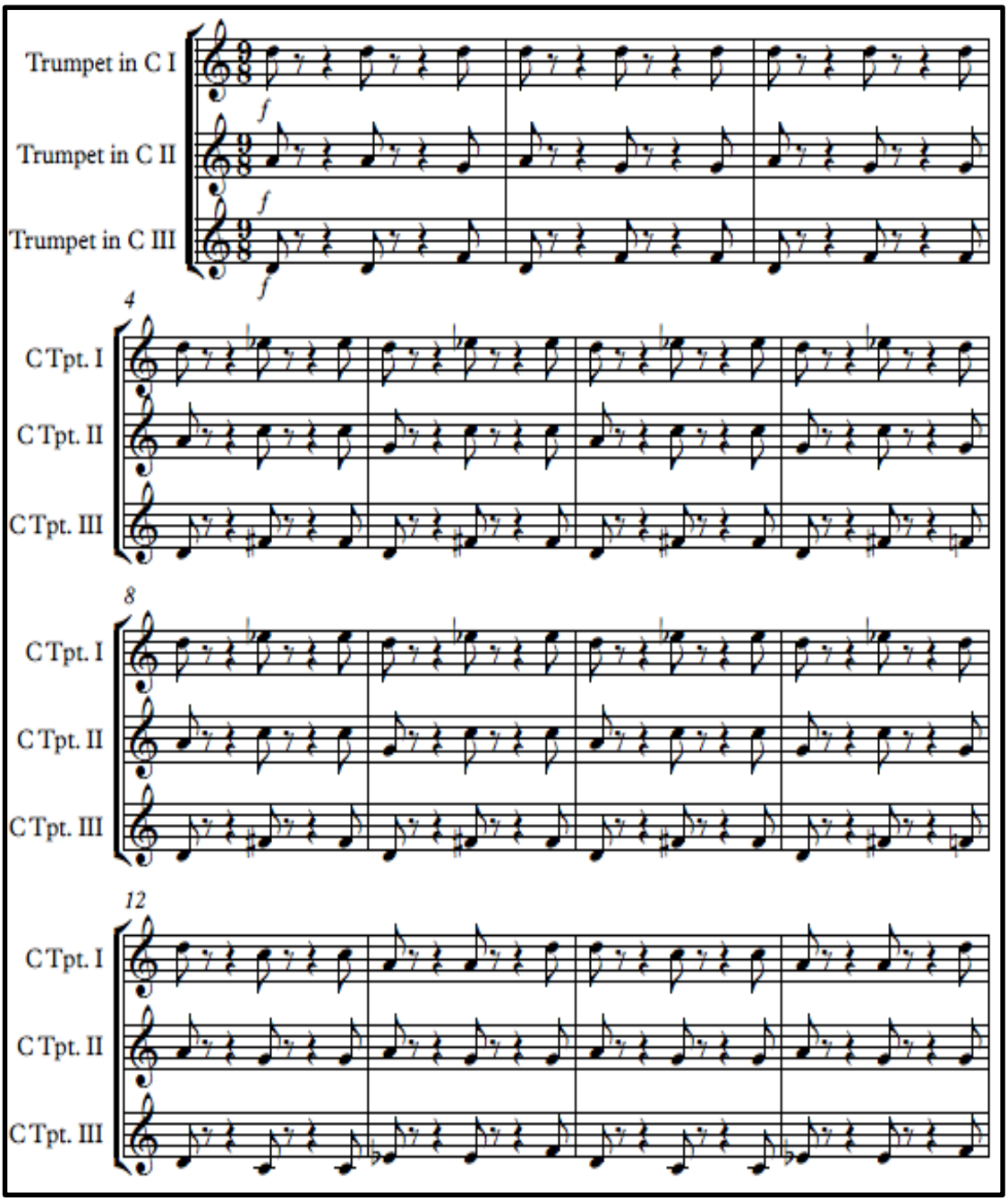
Türk makam ve melodilerini içeren Köçekçe süitinde, Türk toplum yapısı, örf adet ve Anadolu kültürü birbirini takip eden sololarla anlatılmıştır. Türkiye'nin tüm bölgeleri Ulvi Cemal Erkin'in bu eserinde birbirini izleyen bölümlerde görmek mümkündür. Çağdaş Türk müziğinde ulusal bir kimlik kazandıran Köçekçe Süiti aynı zamanda dünyaca tanınan bir Türk eseri olmuştur.

Eserin orkestrasyonu: 1 küçük flüt (piccolo), 2 flüt, 2 obua, 1 Korangle (İngiliz kornosu), 3 klarnet, 2 fagot, 1 kontrafagot, 4 korno, 3 trompet, 3 trombon, 1 tuba, vurma çalgılar, yaylı çalgılar, arp ve çelesta.

Köçekçeler Orkestra Süiti'nde, 3 trompet kullanılmış, partiler 1. trompet solo ve 2. ve 3. trompet eşlik olarak ayrılmıştır. Bu eserde besteci, 1. trompeti sıklıkla bölüm geçişlerinde solo olarak, 2. ve 3. trompeti armonik yapıyı oluşturmak için kullanmıştır. Do trompet için yazılan bu eser, si bemol trompetle de çalınabilmektedir.
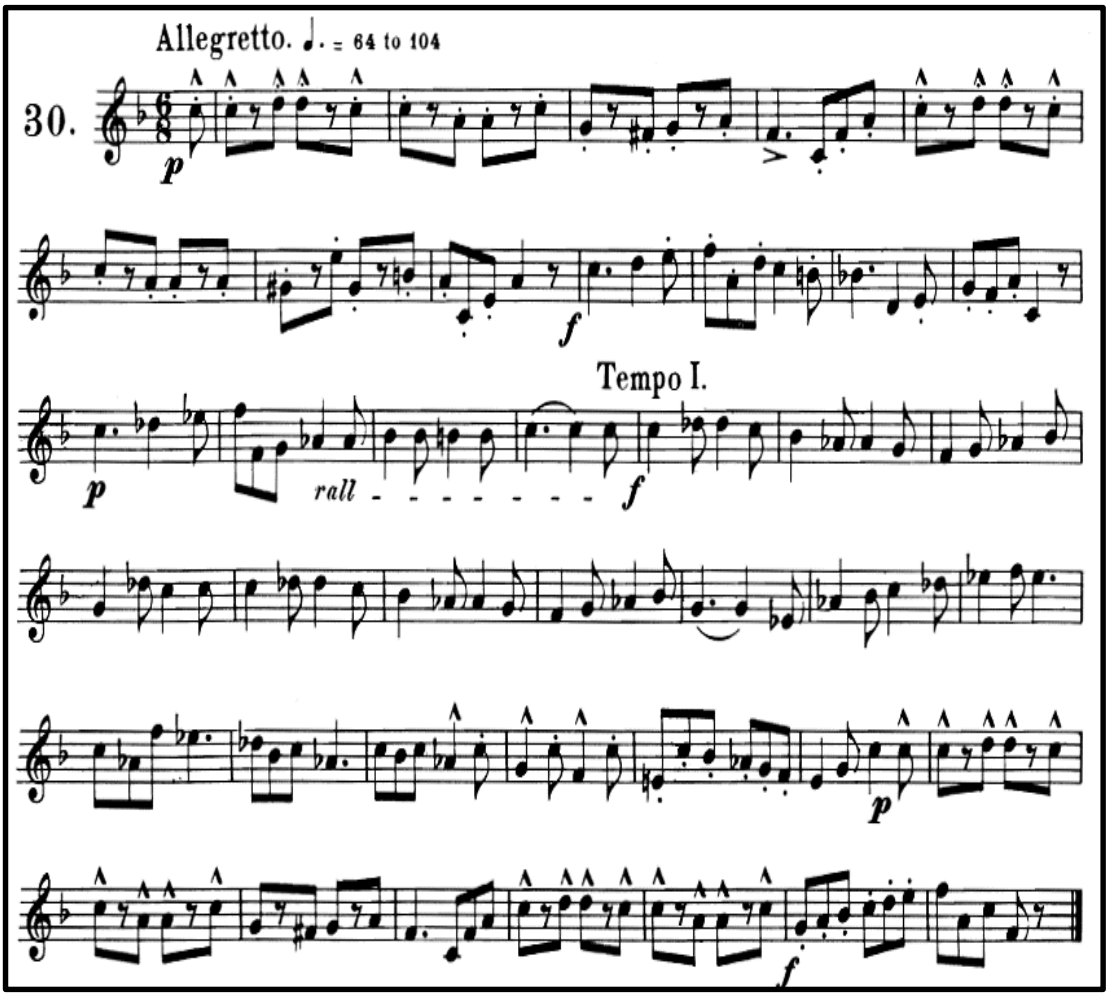
Eser arp tarafından çalınan arpej solo ile başlar ve kemanların Türk ezgileriyle bütünleşmiş 9/8lik solo pasajıyla devam eder. Tahta ve bakır üflemeli çalgılar soloya akorlarla eşlik eder. Bu pasaj 18. ölçüdeki obua solosuna kadar devam eder. Trompetlerdeki akorlar şekil 11'de gösterilmektedir.

Şekil 11: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 1. ile 17. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Akorlar
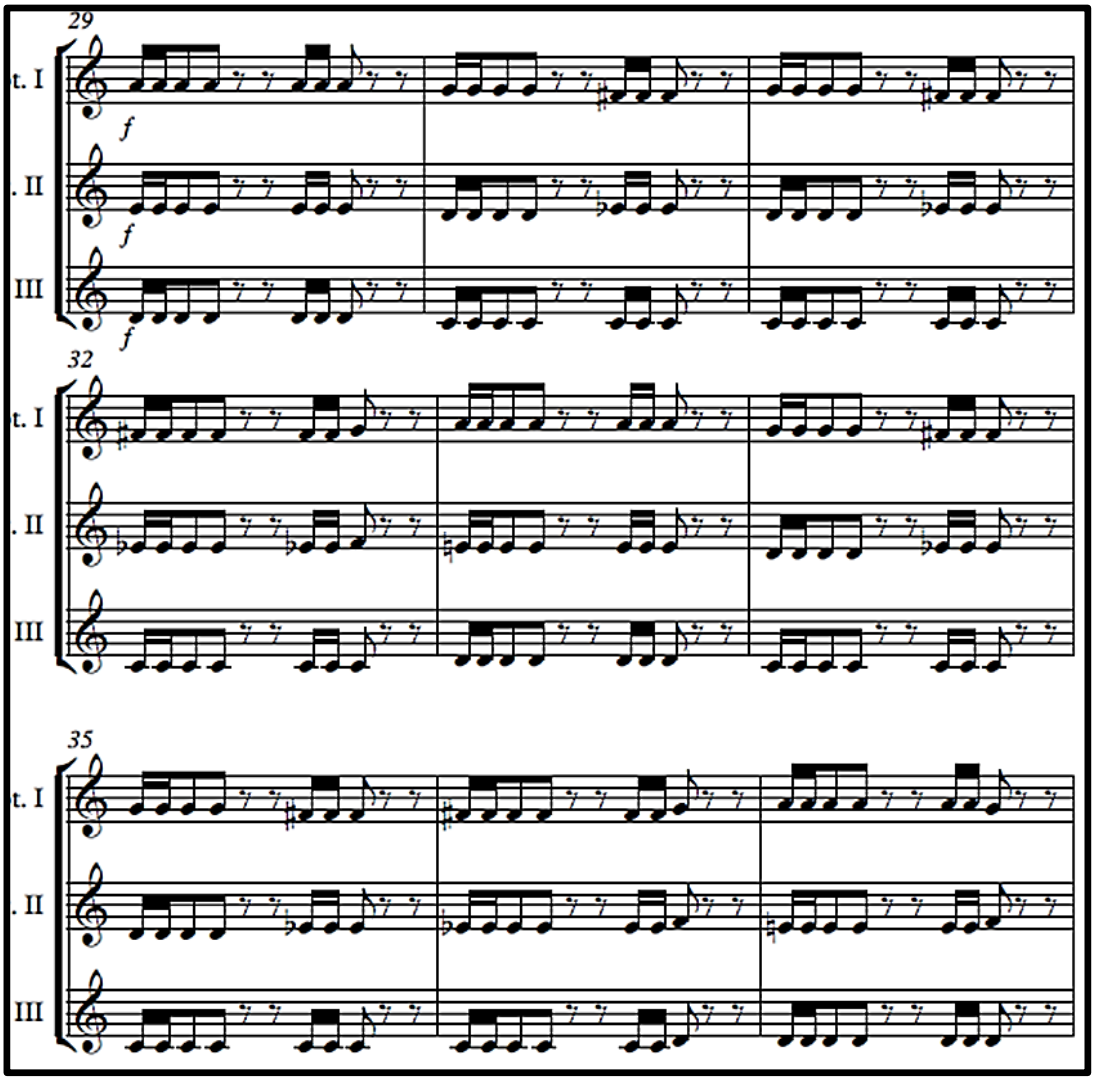

Trompetlerde *f* nüansıyla başlayan akorların aynı anda ve düzgün bir şekilde çalınması çok önemlidir. Bakır üflemeli enstrümanlarda böyle pasajları temiz ve ses kaçırmadan çalmak için, *Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban* metodundan örnekteki etüd çalışılabilir.

Örnek 7: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On Syncopation No: 30
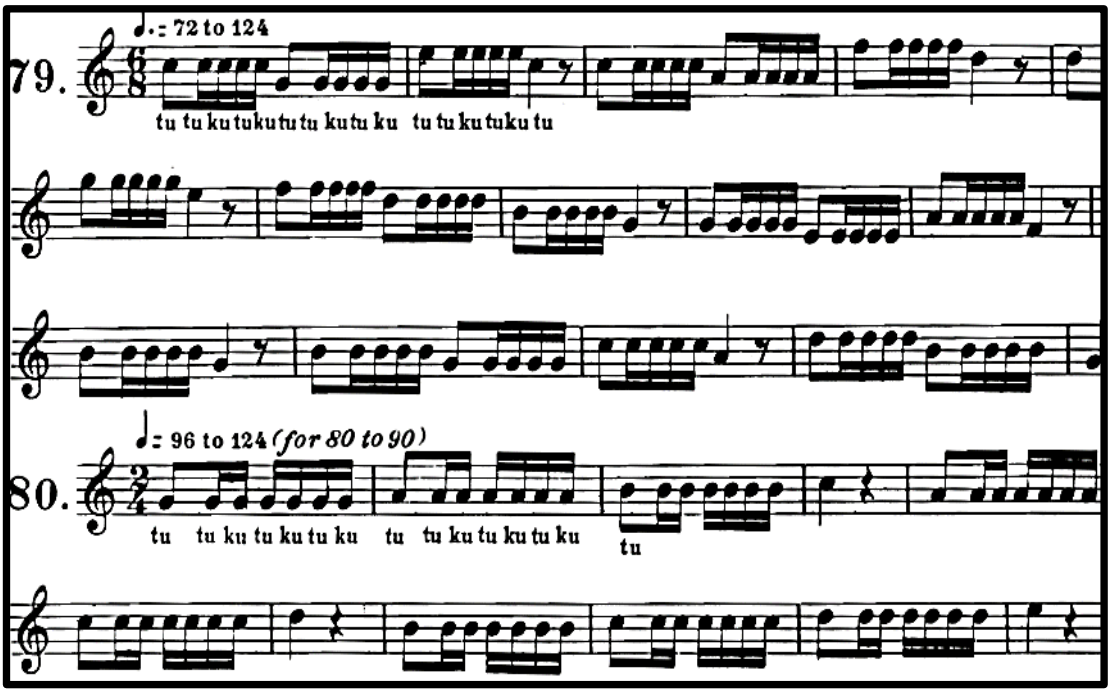

18. ve 28. ölçüler arasındaki obuanın girdiği temayı çelesta destekler. Devamında viyolanın çaldığı ezgiye, klarnet ve korangle de eklenir. Bu pasajın icrasında obua ve viyolanın ön planda olması gerekmektedir. 29. ölçüde bakır üflemeli enstrümanlar dinamik bir giriş yaparlar. Trompetlerin dil kullanımı bu temada öne çıkmaktadır. Yaylılar ve tahta nefeslilerdeki melodiye zıt olarak trompetlerin bu ezgisi, daha sonraki ölçülerde trombonların ve tubanın solosuna hazırlık niteliğindedir. Aşağıda trompetlerin armonik yapısı ve dil kullanımı görülmektedir.

Şekil 12: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 29. ile 41. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Pasaj

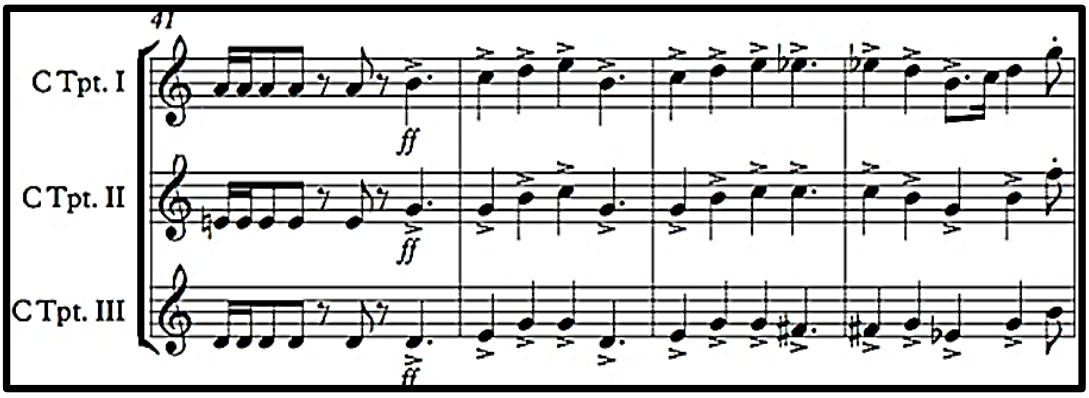
Besteci bu bölümde trompetin karakterini tam anlamıyla gösteren bir ritm grubu kullanmıştır. Eserin ilerleyen bölümlerinde de karşımıza çıkan bu pasajda *staccato* çift dil kullanılmalıdır. Çift dil ikili gruplu notaların başına "tu-ku" hecelerini getirmesi ile oluşmaktadır. Çift dil kullanımı trompette uzun çalışmalar sonrası gelişen bir tekniktir. Bu tekniği geliştirmek için birçok farklı metod ve etüt kitapları vardır. Bu eserin genelinde kullanılan yukarıdaki melodiyi rahat ve düzgün birşekilde çalabilmek için "*Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Duble Tonguing"* metodundan aşağıdaki örnekler çalışılabilinir.

Örnek 8: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban
Duble Tonguing No: 79-80
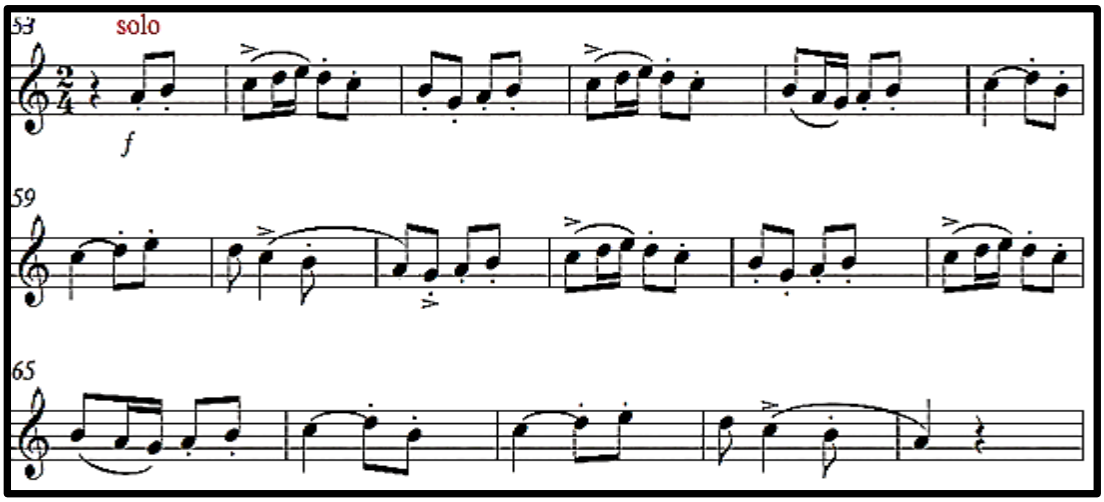

37. ölçüdeki trombonların ve tubanın solosu 41. ölçüde trompetlere geçmektedir. Eserdeki bu pasaj bakır üflemeli çalgıların doruk noktasına ulaştığı yerlerden biridir. *Fortissimo* başlayan melodi, bütün notaların vurgulu olması nedeniyle çok dinamik ve keskin bir şekilde biter. 1. trompetin ana melodiyi çaldığı pasajda 2. ve 3. trompetler melodinin armonisini çalarak eşlik eder.

Şekil 13: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 41 ile 45. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Solo

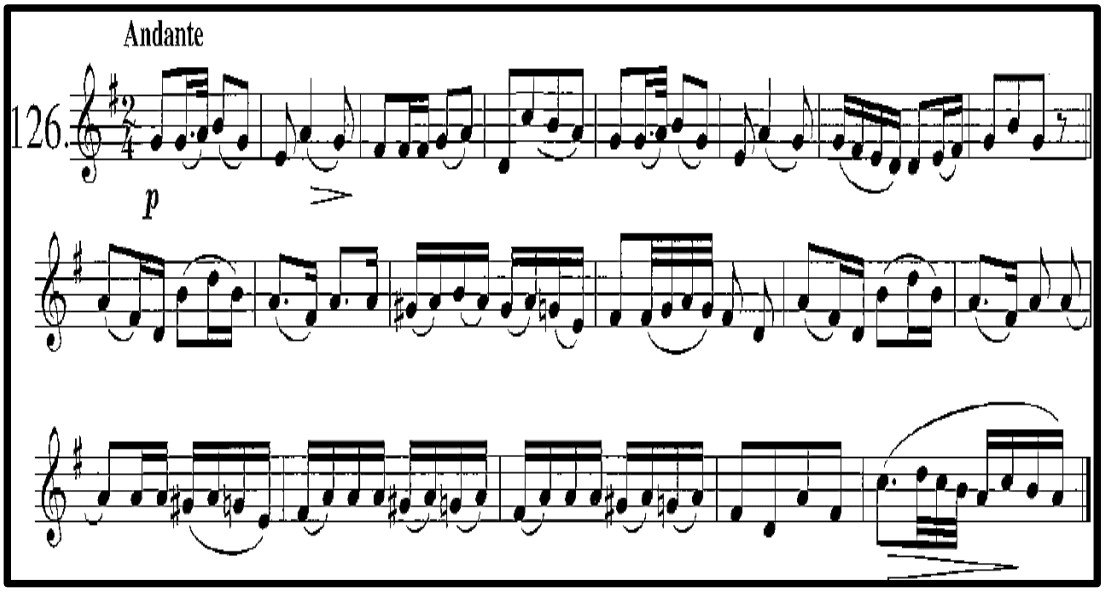
Eserin ölçü biriminin ve karakterinin değiştiği ilk yer 1. trompetin solosuyla olmuştur. Bu değişimi hazırlayan enstrüman ise korangledir. 9/8lik başlayan eser 53. ölçüde 2/4lük olarak değişir. Zeybek havasını andıran trompet solosu 53. ölçüyle başlar, 69. ölçüyle sona erer. Solo *forte* nüansında olup, *staccato* ve *legato* birlikte kullanılmıştır. Trompetçiler arasında farklı şekilde icra edilen sololardan birtanesidir. Bazı icracılar onaltılık vuruşları daha hızlı birşekilde çalmaktadır. Notada yazılan aşağıdaki gibidir. Yoruma açık olan bu solo şeflerin isteklerine göre çalınmaktadır.

Şekil 14: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 53. ile 69. Ölçüler Arası Trompet Solosu

Bu bölümde besteci, zeybek temasının karakterini trompetle yansıtmıştır. Geniş geniş çalınan gösterişli temayı, *Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban 150 Classic and Popular Melodies* metodundaki egzersizlerle karakterine daha uygun birşekilde çalınabilir.
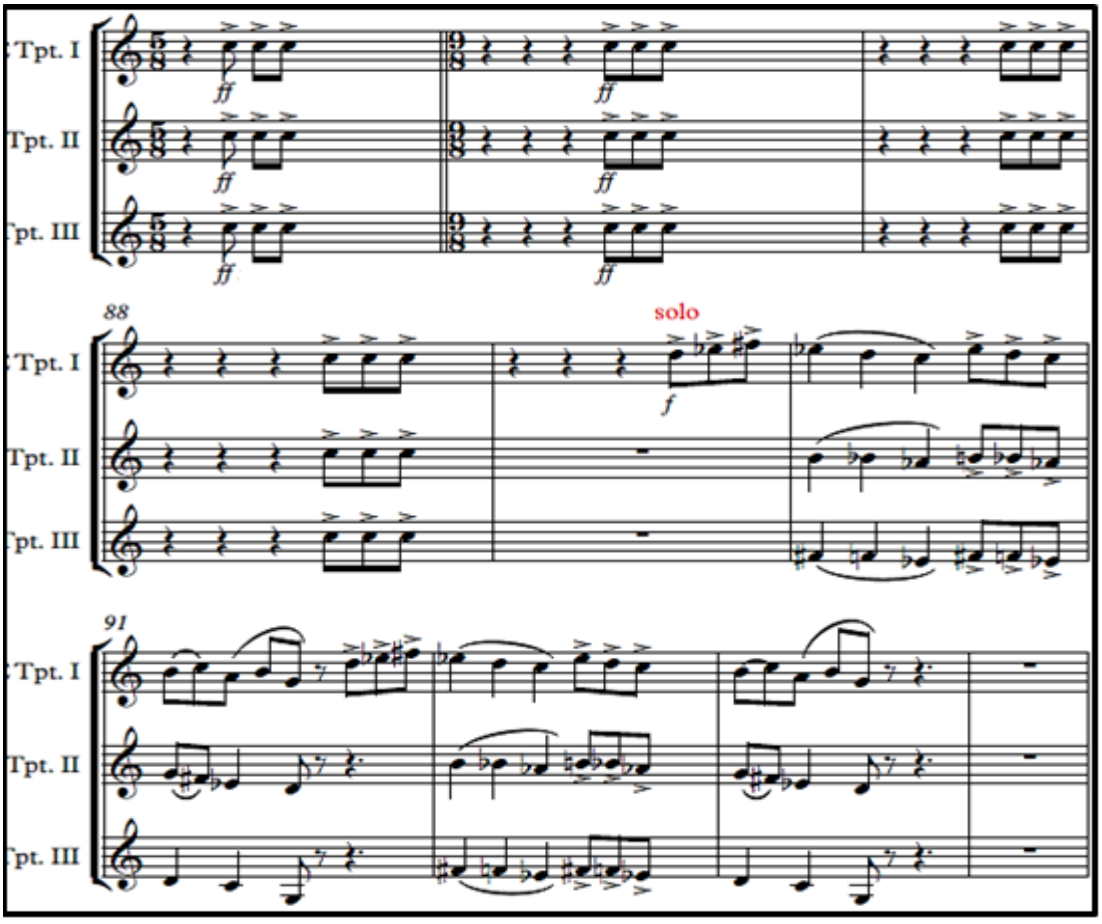
Örnek 9: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban 150 Classic and Popular Melodies

70. ölçüyle 84. ölçü arası tahta üflemeli enstrümanların sırasıyla solosu vardır. Yaylı grubu ve çelestada bu sololara eşlik etmektedir. Fagotun başladığı sakin ve duygusal melodiye klarnet ve ardından obua eklenir. 85. ölçüde birden bire trompetler ve kornolar *ff* ve *sostenuto* olarak keskin ve dinamik bir giriş yaparlar. Bakır üflemeli enstrümanlar için ses kaçırmaya müsait bir giriş olduğu için, dikkat edilmesi gereken bir yerdir.

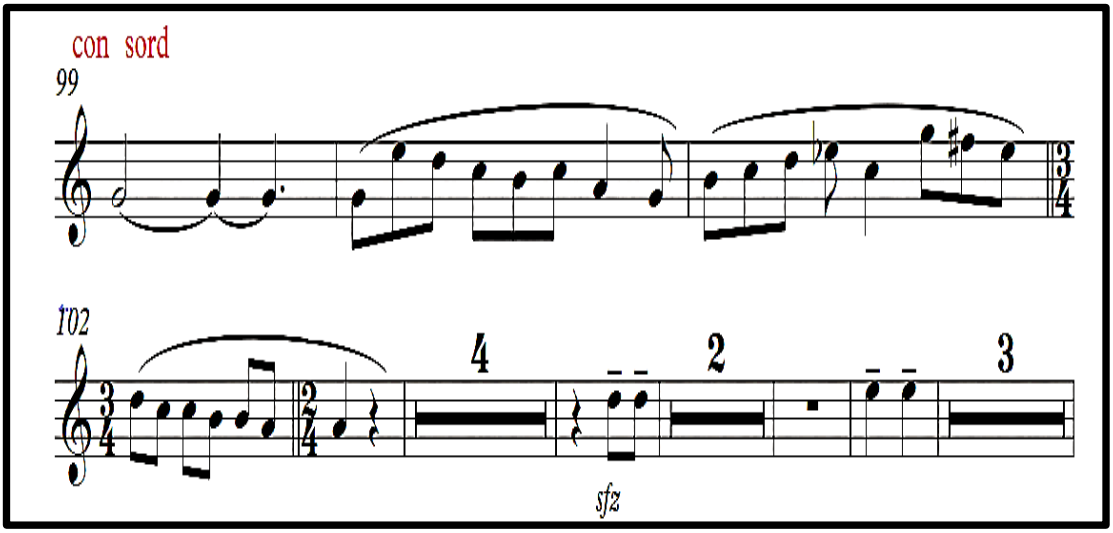
89. ölçüde 1. trompetin solosu vardır ve 2-3. trompetler melodinin armonisini çalmaktadır. Trompette *f* nüansında olan solo her notası *forzando* yani vurgulu olarak çalınmaktadır. 93. ölçüde trompetlerdeki melodi son bulur.

Şekil 15: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 85. ile 93. Ölçüler Arası Trompetlerdeki Solo
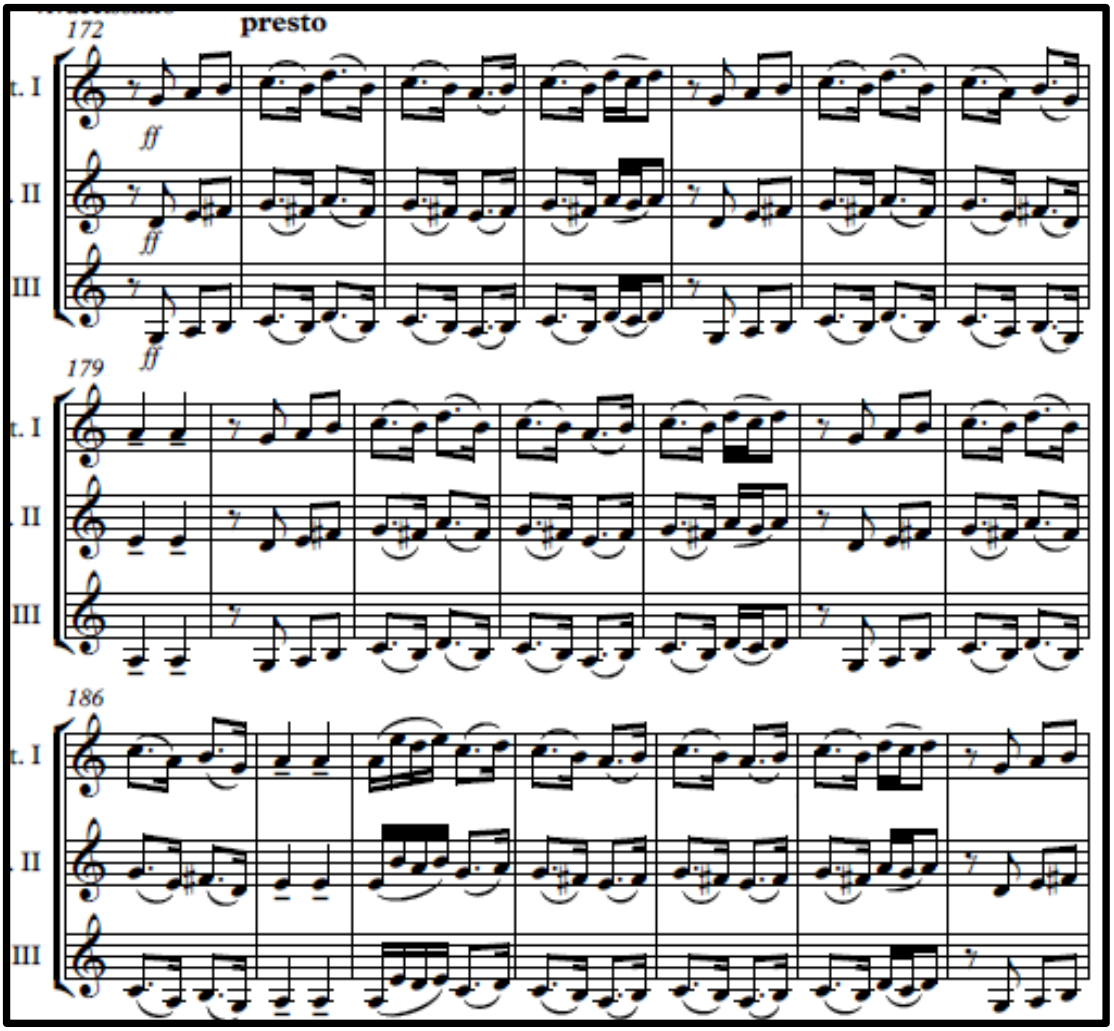

Bakır üflemeli enstrümanların güçlü temasından sonra, 94. ölçüde obuanın ve parmak zilin beraber neşeli melodisi başlar. Ardından yaylılar ve trompet temaya katılırlar. Trompette surdin (susturucu) kullanılmıştır. Mezzoforte nüansında ve bütün notalar birbirine bağlı olarak çalınır. Orkestra ile ünison çalındığı için dikkat edilmesi gereken bir pasajdır.

Şekil 16: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 99. ile 103. Ölçüler Arası Trompet Solosu

103. ölçüden itibaren 2/4 lük ritm tartımı ile küçük flüt (piccolo) eserin en tanınmış melodisini çalmaya başlar. Bu melodi oldukça dinamik, canlı ve neşeli bir karakterdedir. Hareketli olduğu kadar özgün de olan bu bölüm, Türk halk müziği kültürünü coşkulu bir şekilde ifade eder. Eserin en çok bilinen ve sevilen melodisi Karcığar makamının özelliklerini taşır. Flütlerin bu temasına daha sonra unison olarak bütün orkestra eklenir.

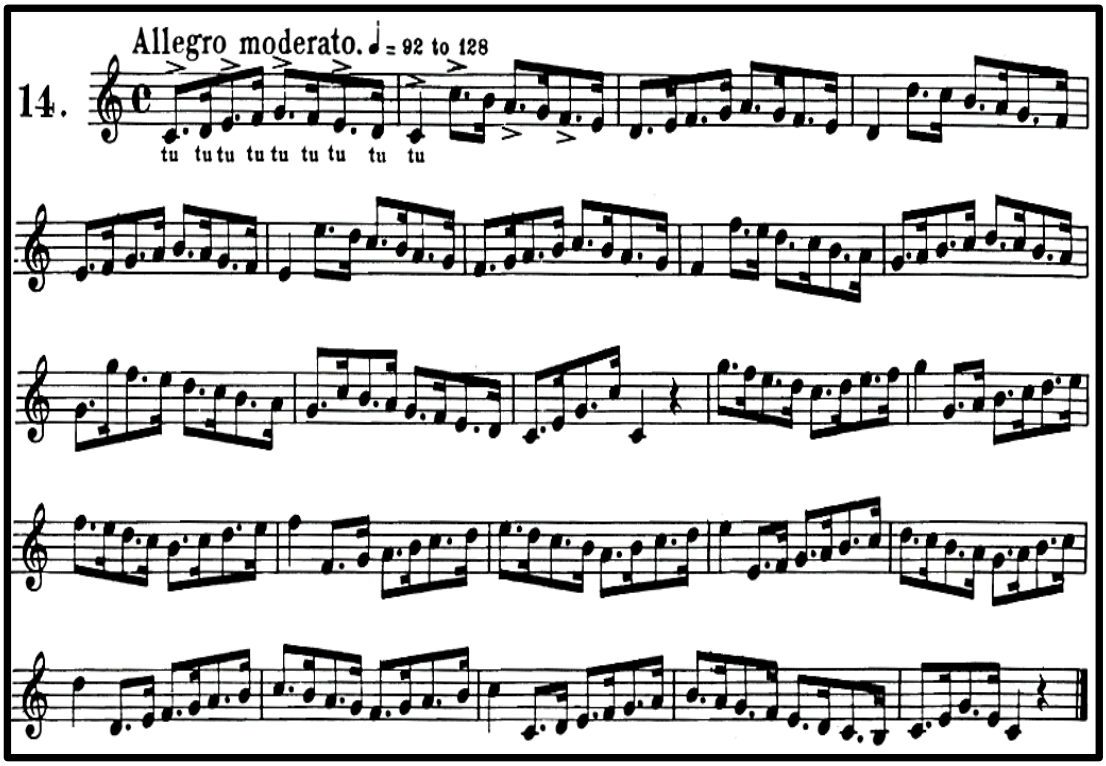
Şekil 17: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 172. ile 202. Ölçüler Arası Trompetlerin Pasajı

"Köçekçe" rapsodisinin en çok bilinen temalarından olan bölüme 172. ölçüde trompetler de dâhil olur. Bütün orkestra bu melodiyi unison çalmaktadır. Oldukça hareketli ve dinamik olan bu bölüm *fortissimo* nüansında yazılmıştır. Bu bölüm vurma çalgıların desteği ile eserin en güçlü olduğu yerdir. Besteci, 1. trompete ana melodiyi, 2. trompete armonisini ve 3. trompete de ana temanın oktavını yazmıştır. Yukarıdaki şekil 17 de bunu görebilirsiniz. 202. Ölçüye kadar devam eden Karcığar makamının özelliklerini taşıyan melodi birden bire sona erer.

Onaltılıkların ve noktalı sekizliklerin olduğu tema, daha rahat ve tam karakterinde çalınabilmesi için aşağıdaki *Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On Syncopation* metodundan 14. Etüt çalışılabilinir.

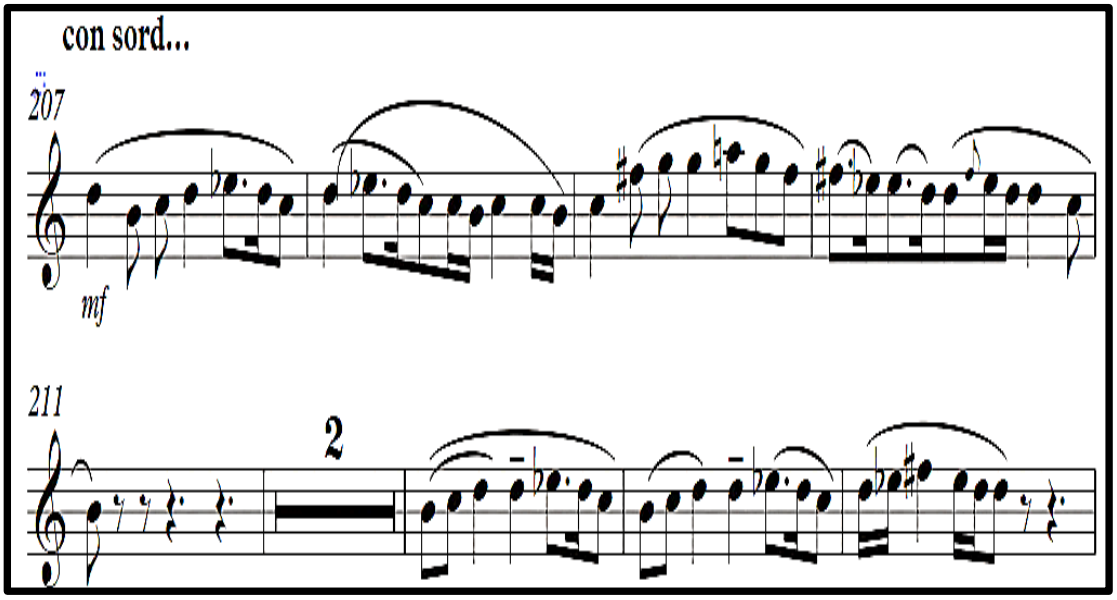
Örnek 10: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Studies On Syncopation No:14

Tüm orkestranın çaldığı görkemli melodiden sonra, aniden sakin ve hüzünlü obuanın solosu başlar ve çelesta bu temayı destekler. 207. ölçüde benzer tema bu sefer surdin kullanılarak trompet tarafından çalınmaktadır. Trompet icracılarının *Mezzoforte* ve *legato* yazılan soloya, hem surdinli hem de tiz seslerde yazıldığı için dikkat etmesi gerekir. Bestecinin eserde trompet için yazdığı en açık ve parlak sololarından birisidir.
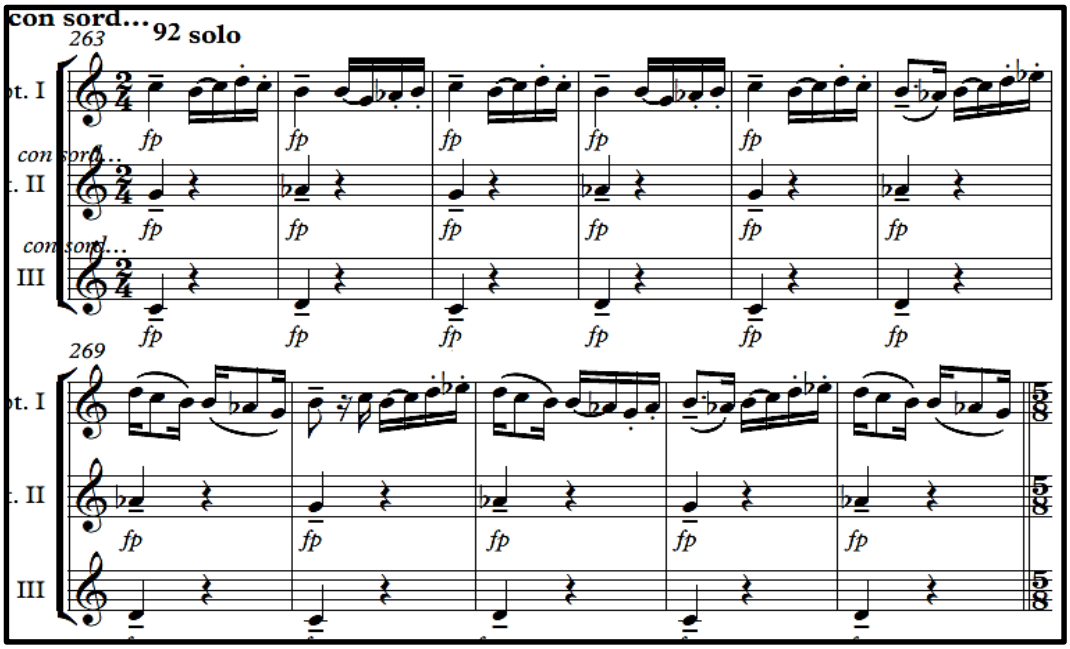
216. ölçüde son bulan solodan sonra trompetlerde melodi surdinsiz (senze sord) olarak devam eder. Eserin başlarındaki çift dil teması 224 ve 230. ölçüler arası tekrar eder. 231. ölçüden itibaren besteci klarnet taksimine yer vermiştir. Orkestra uzun seslerle soloyu desteklemektedir.

Şekil 18: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 207. ile 217. Ölçüler Arası Trompet Solosu

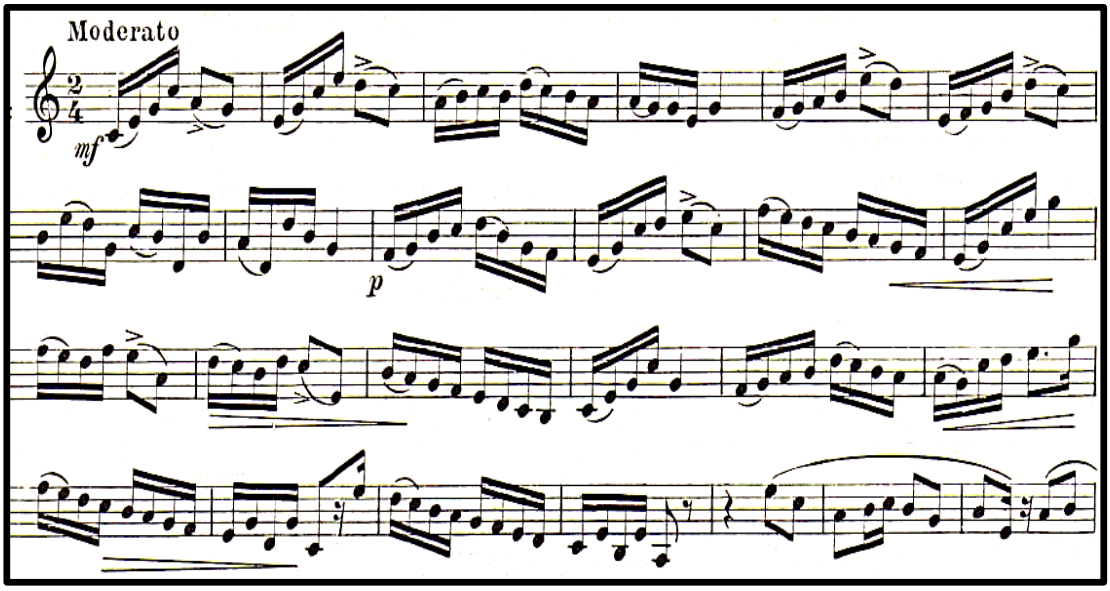
253. ölçüde klarnet solosundan sonra, viyolonsel ve fagot unison olarak harmandalı müziğinin temasını darbuka ve zil eşliğinde çalmaktadır. 260. ölçüde obuanın teması trompetin solosuna hazırlık niteliğindedir. 263. ölçüde trompetin 2/4lük tartımıyla solosu başlar. *Fortepiano* ve iki bağlı, iki dilli olarak yazılmış solo, yine surdinli olarak çalınmaktadır.

Şekil 19: Ulvi Cemal Erkin'in "*Köçekçe*" Senfonik Rapsodisinin 263. ile 274. Ölçüler Arası Trompet Solosu

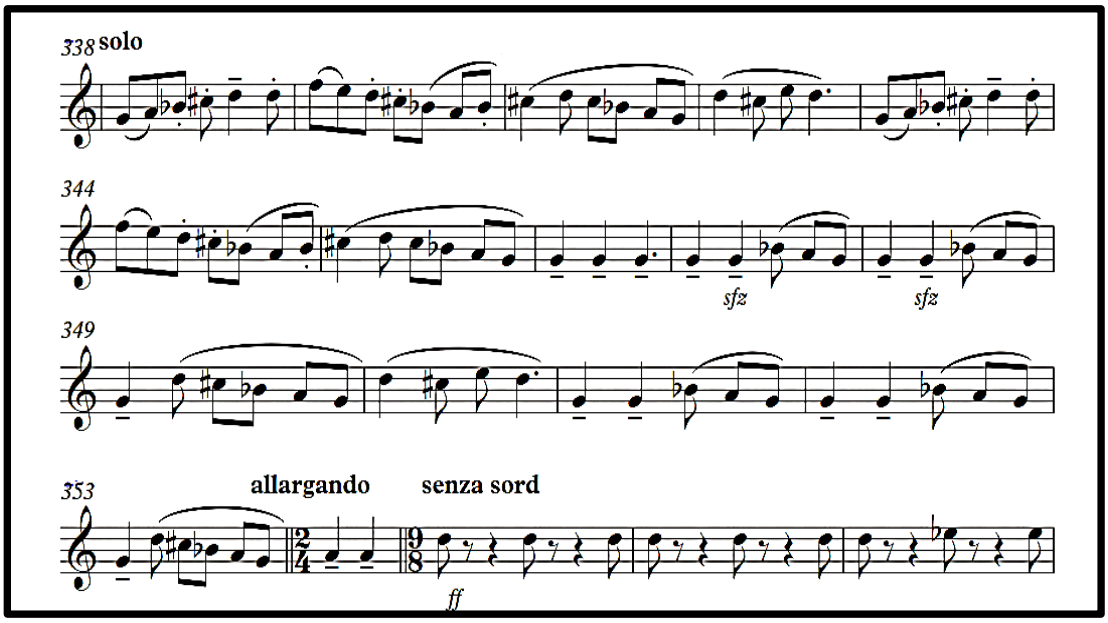
Şekil 19'daki trompet solosu, *Method For Trumpet Caffarelli 100 Studi Melodici* metodundaki etüt çalışılarak desteklenebilinir.

Örnek 11: Method For Trumpet Caffarelli 100 Studi Melodici Exercise no:50

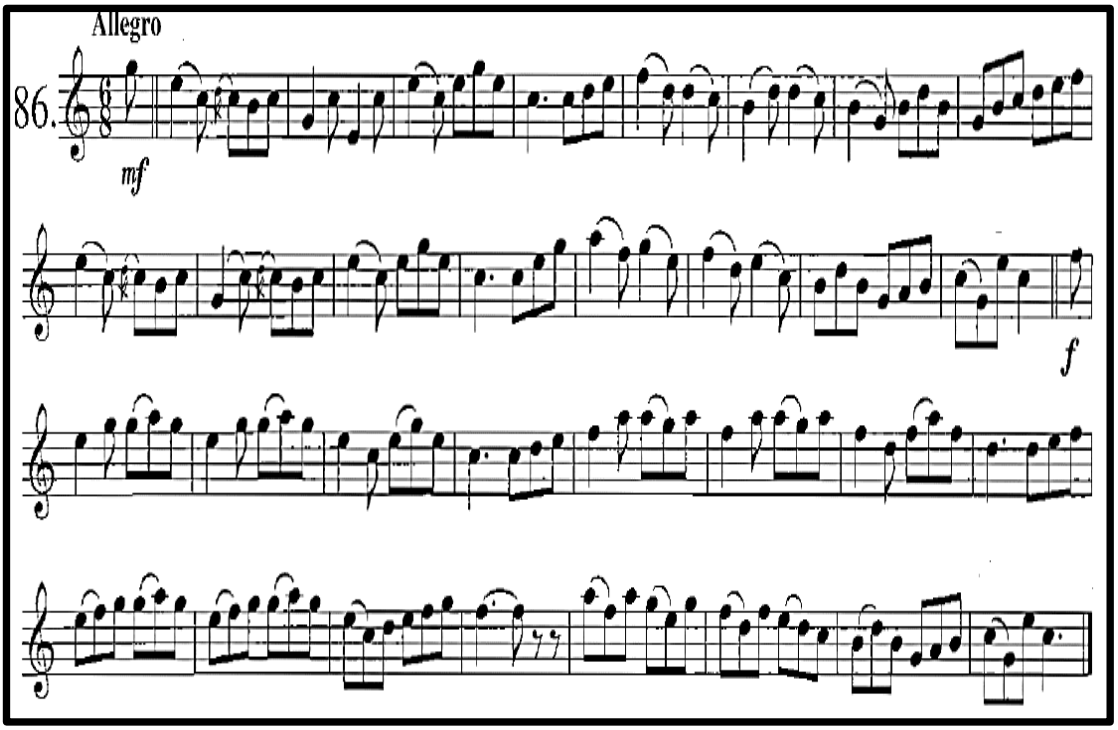
274. ölçüde tahta üflemelilerin melodisine bakır üflemeliler akorlarla karşılık verir. 295. ölçüde flüt, obua ve klarnet unison olarak 7/8 lik ritimiyle karadeniz yöresine ait temaya başlarlar. Trompetler bu temaya akorlarla surdinli olarak eşlik eder. Flüt, obua ve klarnetin solosu kemanlara geçerek temayı aralarında dönüşümlü olarak seslendirmekte; trompetler akorlarıyla eşlik görevini sürdürmektedir. 338. Ölçüde trompet ve klarnetin ünison solosu vardır. Trompette yine surdin kullanılmıştır. Besteci karadeniz yöresine ait temayı, trompet kullanarak tam anlamıyla yansıtmıştır.

Şekil 20: Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" Senfonik Rapsodisinin 338. ile 354. Ölçüler Arası Trompet Solosu

355. ölçüde *allargando* kullanılarak eserin başındaki 9/8 lik neşeli temaya geçilmiştir. Trompetlerde akorlar aynı şekilde kullanılmıştır. Eser vurma çalgıların desteğiyle güçlü ve görkemli bir şekilde sona sona erer. Trompetteki son solo aşağıdaki *Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban* metodunun 86. Etüdü çalışılarak icracıya kolaylık sağlayabilir.

Örnek 12: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Exercise No:86

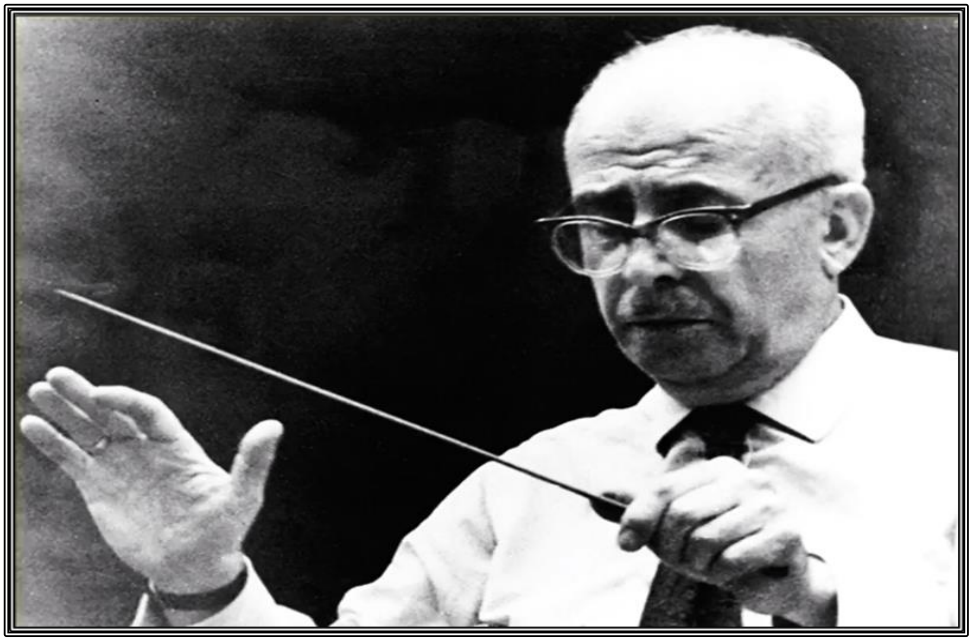
Köçekçe yaklaşık 9 dakikalık bir orkestra süitidir. Cemal Reşit Rey bu eserinde trompet partisini çok aktif bir şekilde kullanmıştır. Köçekçe tek bölümlü bir eserdir. Bu yüzden eserin geçiş yerlerinde genellikle besteci trompeti kullanmıştır. Eserin geneli makamsal ve modal bir yapıdadır. Rey bu yapıyı belli etmek için trompeti kullandığı açık bir şekilde görülmektedir.

Eserde genel olarak trompetin *f* ve *sfz* kuvvetli girişleri vardır ve esere dinamik bir hava katmıştır. Trompet kullanımı açısından "Köçekçe" rapsodisini diğer büyük formlu eserlerle karşılaştırdığımızda, ne kadar farklı olduğu görülmektedir. Eserin başından sonuna kadar trompetler, aktif ve hep ön planda tutulmuştur.

3.8. Sekizinci Problem Hasan Ferit Alnar'ın Hayatı ve Eserleri

Hasan Ferid Alnar, posta memuru Hüseyin Alnar ve çok iyi kanun çalan Saime Hanım'ın oğlu olarak 11 Mart 1906'da İstanbul'un Saraçhane semtinde dünyaya gelmiştir. Alnar, Türk Beşleri içerisinde Cemal Reşit Rey'den sonra gelen bestecimizdir. Annesinin kanun, babasının ud çalması Hasan Ferit Alnar'ın küçük yaştan itibaren Türk müziği ortamında yetişmesine ve onlardan etkilenmesine yol açmıştır. Ayrıca amcası Galip Alnar'da ud çalmakta ve Türk musiki çevrelerini hem tanıyor hem de buralarda tanınıyordur. O da Alnar'ın Türk musikisine ilgi duymasında önemli bir etki olmuştur.

Resim 18: Hasan Ferit Alnar [86]

[86] (Çevrimiçi) https://www.bircokbilgi.com/hasan-ferit-alnar-hayati-ve-eserleri , Erişim Tarihi:22 Şubat 2019.

Daha ilk yaşlarda seslere karşı çok duyarlı davranmış, annesinin ve amcasının yorumladıkları eserleri ve söyledikleri şarkıları can kulağıyla dinlemiştir. 4 yaşına geldiğinde ara sıra annesinin kanununu alıyor ve onu çalmaya çalışıyordu. 1912 yılında ilkokula başladığı zaman sınıfta güzel sesiyle şarkılar söylemiş, arkadaşları ve öğretmenleri tarafından sevilmiş ve desteklenmiştir.

1914 yılında ailesi Alnar'ı yabancı dil öğrenmesi maksadıyla Yedikule'deki Alman okuluna yazdırmıştır. Hafta sonları da bu okulun çocuk korosunda çoksesli müzik eğitimi almıştır. Hasan Ferit Alnar Alman okulunda batı eğitimi görmesine rağmen, kanun ve klasik kemençeyi ustalıkla çalmıştır. Daha 12 yaşındayken İstanbul'un sayılı kanuncuları arasına girmiştir.

1919 yılında daha 13 yaşındayken ilk eseri "Tahir Buselik Longa"yı bestelemiştir. Onun ardından 1922 yılında ise "Kelebek Zabit" isimli tek sesli opereti yazmıştır. Aynı yıl İstanbul'da Darüttalim-i Musiki Heyetinde çalışmaya başlamıştır. 1923 yılına kadar bu musiki heyetinde klasik kemençe ve kanun çalmıştır. Hüseyin Sadettin Arel ile müzik kuramını, Dr. Suphi Ezgi ile ise eski ustaların eserlerini çalışmıştır. Bilimsel amaçlı yapılan plak kayıtlar ve Berlin Akademische Hochschule gibi okullara düzenlenen konserler Alnar'ı Viyana'ya gidene kadar grup içerisinde tutmuştur. Hasan Ferit bu müzik grubu ile yurtiçinde ve yurtdışında pek çok konserler vermiştir. 1926 ve 1927 yıllarında Berlin'de plaklar doldurmuştur.

1926 yılında Alnar, "10 Saz Semaisi" eserini bestelemiştir ve bu onun basılan ilk eseri olmuştur. Yazmış olduğu besteleri ve basılmış olan bu eser kendine güvenini getirmiş, onu tek sesli eserler yerine çok sesli eserler vermeye teşvik etmiştir. Şarkı formunda oluşturduğu eserlere piyano eşliği yazmaya heveslenmiş, Schubert'in Lied albümlerinin 1. cildini satın almış, piyano eşlik yazı stilini incelemiştir. Mimarlık bölümü için girmiş olduğu güzel sanatlar eğitimi yıllarında vokal ve piyano fügleri, keman ve piyano için romans yapıtlarını bestelemiştir. Mimarlık mesleğinde başarılı

olamadığını, müzik alanında daha başarılı olduğunu fark ederek tamamen müziğe odaklanmıştır. [87]

Alnar'ın ilk ciddi çalışmaları, 1922 yılında Dâruttâlim-i Musiki'de ünlü müzik eğitimcisi Hüseyin Sadettin Arel ile çalışmaya başlamasından sonra ortaya çıkmıştır. Arel'den özel olarak armoni dersleri almaya başlamış ve bundan sonra da teksesli bestelerinin dışında, iki-üç sesli eserlerde bestelemeye başlamıştır. Alnar aynı zamanda üç yıl boyunca da Edgar Manas'tan armoni, konturpuan, füg, ve piyano dersleri almıştır.

1927 yılında Hasan Ferit Alnar Viyana'ya yerleşmiştir. Bu onun hayatında yeni bir dönüm noktası olmuştur. Burada Viyana Müzik Akademisi kompozisyon bölümünü kazanarak, Joseph Marx'ın öğrencisi olmuştur. 3 yıl boyunca Marx'tan kompozisyon eğitimi, Oswald Kabasta'dan ise 2 yıl şeflik eğitimi almıştır.

Viyana'daki eğitimi esnasında; keman ve piyano için 'Süit' (1930), keman, piyano ve viyolonsel için 'Trio Fantezi' (1929), film müziği 'İstanbul Sokaklarında' (1931) ve sahne müziği 'Yalova Türküsü' (1932) gibi Alnar'ın ilk dönem diye adlandırabileceğimiz eserleri ön plana çıkmıştır. Keman ve piyano için 'süit', 'Trio Fantazi' ve 'İki Piyano Etüdü', Viyana'da konser salonlarında ve Türk Elçiliği'nde icra edilmiştir.[88]

Alnar, 1932 yılında Viyana'daki eğitimini tamamlayarak diplomasını alarak Türkiye'ye dönmüştür. İstanbul Şehir Tiyatrosunda müzik şefliğine başlamış ve aynı zamanda İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda da müzik tarihi ve armoni dersleri vermeye başlamıştır.

1934 yılında Alnar, Millî Türk Mûsikîsi çalışmalarını geliştirmek için oluşturulan danışma kurulunda yer almıştır. Bu kurulda Alnar gibi yurtdışında eğitim görerek ülkemize dönen sanatçılarımız yer almıştır.

---

[87] Okyay, Erdoğan; (1999) "*Tahir- Buselik Longa'dan Evrensel Sanat Müziği'ne Giden Bir Yaşam Öyküsü*" Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları. Ankara.
[88] Aydın, Yılmaz; (2003) a.g.e., s.58.

Alnar, 1936 yılında Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şefi Dr. Ernst Praetorius'un yardımcısı olarak görevlendirilmiştir. Aynı zamanda devlet konservatuvarında bestecilik öğretmenliği yapmıştır. Bu sırada opera uzmanı Prof. Karl Ebert ile ortak çalışarak, Mozart'ın "Bastien und Bastienne" operasını, ilk kez Türkçe sözlerle 1940 yılında Carl Ebert tarafından sahnelenmiştir.

Hasan Ferit Alnar, 1946 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şefi olan Dr. Ernest Praetorius'un ölümüyle birlikte ikinci şeflikten birinci şefliğine atanmıştır. 1952 yılında hastalanıncaya kadar burada şefliğe devam etmiştir. Alnar daha sonra rahatsızlığı sebebiyle bir süre şeflik görevini bırakmış, sadece Ankara Devlet Konservatuvarında armoni, müzik formları ve orkestralama dersleri vermiştir. Bununla birlikte 1953 ve 1954 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı Orkestra Şefliği bölümünde ders vermiştir.

1955'de Muhsin Ertuğrul Alnar'ı operanın genel müzik müdürlüğüne getirmiştir. 1961 yılında Hasan Ferit, devlet memurluğundan kendi isteğiyle emekli olmuştur. Bundan sonra iki buçuk yıl Viyana'da kalmış 1963 yılında tekrar Türkiye'ye dönmüştür.

1978 yılında sağlığı tamamen bozulan Hasan Ferid Alnar, 27 Temmuz günü Ankara'da yaşamını yitirmiştir. Ardında Türk müzik tarihi açısından önem teşkil eden eserler bırakmış olan besteci, makam esasına dayalı tek sesli müzik çevresinden çıkmış ve makam müziğinin zenginliklerinin kullanarak yazdığı polifonik eserlerle Türk müzik tarihi açısından önemli yer teşkil etmiştir.[89]

Hasan Ferit Alnar, 30 yıllık şeflik hayatında yaklaşık olarak 200 operet, 1000 konser ve 400 opera temsili yönetmiştir. Bestecilik ve orkestra şefliği alanlarında yetiştirdiği günümüzün önemli sanatçıları arasında, Hikmet Şimşek, Muammer Sun, Sabahattin Kalender, Kemal İlerici, Faik Canselen, Çetin Işıközlü sayılabilir.

[89] Ayangil, Ruhi; (2009). "*Bir Cumhuriyet Çınarı, Hasan Ferid Alnar*" Türk Hava Yolları, Sony Müzik Şirketi. İstanbul.

Hasan Ferit Alnar'ın Eserleri

Şan ve Orkestra

• **Üç Türkü 1945-1948** (Soprano ve Orkestra için Halk Türküsü Düzenlemeleri) 1.Al Yeşil Giymiş 2.Allanır Azam 3.Al Şu Mumu Eline.

• **İki Şarkı** (Ses ve Küçük Orkestra İçin).

• **Atatürk Kontatı** (Solo Ses- Koro ve Orkestra İçin).

Orkestra

• **Türk Süiti** (Orkestra İçin) 1928.

• **Romantik Uvertür** (Yaylı Çalgılar Grubu İçin), 1932 (Prag'da çalındı).

• **Prelüd ve İki Dans** 1935 Orkestra için en sık çalınan bağdaşı. İlk çalınışı: 1935 Viyana, daha sonra Berlin, Varşova, Edinburg, Basım: Universal-Edition.

• **İstanbul Süiti** 1937-1938 (Orkestra İçin).

• **50. Yıl İçin Senfonik Parça** 1973.

• **Pastorale** (Büyük Orkestra İçin, piyano için indirgemeside vardır).

• **Scherzo** (Büyük Orkestra İçin).

Solo Çalgı ve Orkestra

• **Viyolonsel Konçertosu** 1942 (İlk çalınışı: 15 Şubat 1943 Ankara'da Riyaset-i Cumhur Orkestrası ve David Zirkin).

• **Kanun Konçertosu** 1944-1951, 1958 yılında revize edilmiştir. (Kanun ve Yaylı Çalgılar İçin) (İlk defa Viyana Radyosunda çalınmıştır 1951. Türkiye'de ilk defa Ankara Avusturya Büyükelçiliğinde çalınmıştır 1958).

Oda Müziği

• **İki Çalgı Parçası** 1919 1.Tahir Buselik Longa 2.Acemaşiran Parça.

• **Ninni** 1923 (Üç partili; İki parti kemençe ya da keman, üçüncü parti kanun).

• **Üç Çalgı Parçası** 1923 1.Dilkeşhaveran Peşrevi 2.Suznak Oyun Havası 3.Nişaburek Peşrevi.

• **Yaylı Çalgılar İçin Tripl Füg** 1927.

• **Trio Fantezi** 1928 (Piyano, keman, çello için) (İstanbul Belediye Kon.).

• **Süit** 1930 (Keman ve Piyano) (Viyana'da öğrenciliği sırasında çalındı).

• **Yaylı Dördülü** 1933 (Viyana, İstanbul ve Ankarada çalınmıştır).

• **Trio** 1966 (Piyano, Keman, Viyolonsel İçin).

• **Küçük Variation** (İki Keman, Klarnet ve Viyolonsel İçin).

• **Yiğitleme** (İki Flüt, Yaylı Beşlisi ve Piyano İçin).

Şan ve Piyano

• **Hafızdan İki Lied** 1929 (Piyano ve Şan İçin).

• **Soprano ve Piyano İçin Lied**

Solo Çalgı

• **Piyano İçin Füg**ler 1925-1927.

• **Piyano İçin Üç Etüd** 1927.

• **Piyano Parçaları** 1927-1928 (Viyana için yazıldı).

• **Oyun Havaları** 1932 (Piyano İçin) (Universal-Edition bastı.1937) 1.Köçek Havası 2.Zeybek Havası 3.Laz/Karadeniz Havası 4.Çiftetelli 5.Sirto.

• **Sekiz Piyano Parçası** 1935 (Hocası Hüseyin Sadettin Arel'e ithaf edilmiştir).

1.Şu Yamaçta 2.Uyuşuk Dans 3.Deniz Kıyısında Gün Doğuşu.

4.Sisli Sabah 5.Biraz da Yürükçe 6.Emprovizasyon.

7.Perdeden Sızan Ay Işığı 8.Oyun Havası.

• **Prelüd ve Füg** 1961 (Piyano İçin).

• **Rumeli Variation** (Piyano İçin).

Koro

• **Nilüfer** (2 Sesli) (Sözler: Abidin Hüsnü Mortaş).

• **Şarkı** (Aksak) 1923 (Soprano-Alto ya da Tenor-Bariton için 2 sesli).

• **Küçüksu** 1926 (Teksesli, Mehtaplı Bir Gecede Sandalla Geçtimdi Ben).

• **İhtiyarların Türküsü** 1926 (İki Sesli, Sözler: Orhan Seyfi Orhon).

• **Vokal Füg**ler 1925-1927.

• **İki Sesli Türküler** 1936 (Paul Hindemith'in isteği üzerine).

• **İki Koro Türküsü** 1959.

1.Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum 2.Tevenkte Üzüm Kara.

• **On Halk Şarkısı** 1964 (Çoksesli Koro İçin).

1.Leylim (Git Kaleden Yar Getir) 2.Genç Osman 3.Madımak 4.Deriko 5.Hani Benim Yemenim 6.Ben Razı Değilim Gama 7.Cezayir 8.Yürükler Yaylasında Aman 9.Bayırda Gezen Bacılar 10.Sabahın Seher Vaktinde Aman.

• **10 Mistik Lied** 1970 (Çok Sesli Koro) (Yapı Kredi İçin Yazılmış).

1.Hicaz (Ey aşıklar, aşk mezheb-ü dindir bana) 2.Sabâ (Benim ol aşk bahri kim, denizler hayran bana) 3.Nevruz (Bir şaha kul olmak gerek) 4.Evç (Tehî sanman siz beni dost yüzün görüp geldim) 5.Mahûr (Yar yüreğim yar, gör ki neler var) 6.Ferahfeza (Geldi geçti ömrüm benim, sol yel esip geçmiş gibi) 7.Segâh (Ben bende buldum hakkı) 8.Sabâ (Aşkın aldı benden beni) 9.Muhayyer (Aşk bezirgânı, sermaye canı) 10.Gülizar (Severim ben seni candan içeri).

Sahne Müziği

• **Yalova Türküsü** 1932 Singspiel türünden musikili sahne oyunu.

• **Sarı Zeybek** 1932-1933 Singspiel türünden musikili sahne oyunu.

• **Faust** 1944 (Koro ve Orkestra için) Goethe'nin oyunu için sahne musikisi.

• **Köroğlu** 1950 (Ahmet Kutsi Tecer'in Oyunu için sahne musikisi).

Film Müziği

• **İstanbul Sokakları** 1930 (Aynı isimli ilk Türk sesli filmi için yapılmıştır).

• **Namık Kemal** 1949.

• **Halıcı Kız** 1953(Muhsin Ertuğrul'un Filmi-Kanun sololarını kendi çalmıştır).

Marş

• **İstanbul Maşı** 1933 ("Bugün Bize Ne Mutlu" söz: Necdet Rüştü Efe).

• **Gençlik Marşı** (Yarın) 1943 (Orkestra, Bando ve tek sesli koro partisi).

• **Yolumuz Marşı**

• **Cumhuriyetin 50. Yıl Marşı** (Korolu Senfonik Parça).

• **Konser Marşı** (İleri Marşı).

Geleneksel Türk Müziği

• **Kelebek Zabit** 1922 (Tek Sesli Operet).

• **10 Saz Semaisi** 1926 *Yegâh Saz Semaisi *Segâh Saz Semaisi *Nihavend Saz Semaisi *Puselik Saz Semaisi *Mahur Saz Semaisi *Dilkeşhaveran Saz Semaisi *Karciğar Saz Semaisi *Şerefnüma Saz Semaisi *Nikriz Saz Semaisi.

• **Beyati Araban Peşrev** 1927.

• **Beyati Araban Saz Semaisi** 1927.

• **Segâh Peşrev**

• **İki Parça** 1922 *Zeybek Havası *Hicazkâr Parça (Çalgı Parçası).

• **İki Parça *** Romans Samparol (Sözsüz Romans) *İzmir'den Selamlar.

3.9. Dokuzuncu Alt Problem Hasan Ferit Alnar'ın "Prelüd ve İki Dans" Senfonik Eserinin Trompet Sololarının İncelenmesi ve Çalış Teknikleri

Hasan Ferit Alnar, Türk müziği makamlarının olduğu tek sesli bir operet besteledikten sonra Avusturya'da olduğu dönemde kendisinden Türk karakterinde bir orkestra eseri istenmiştir. Bu sipariş üzerine 1935 yılında senfonik orkestra için Prelüd ve İki Dans'ı bestelemiştir. Bestelediği eser ilk kez Oswald Kabasta'nın yönetimindeki Viyana Filarmoni Orkestrası tarafından çalınmıştır. Notası da Viyana'daki Universal Edition'da basıldığı için de sık sık yorumlanan Prelüd ve İki Dans, Avrupa'nın Berlin, Varşova, Edinburg gibi kentlerinde çalınmıştır. Eserin ilk kaydı 1953 yılında Hasan Ferit yönetimindeki Münih Filarmoni Orkestrası tarafından yapılmıştır. Bestecinin en çok bilinen eserlerinden biri olan Prelüd ve İki Dans, tümüyle geleneksel Türk sanat ve halk müziği temalarının çoksesli batı müziği teknikleriyle harmanlanmasından oluşmaktadır. Prelüd eserin ilk bölümüdür ve Türk klasik müziğini temel alır. Canlı bir oyun havasıyla bir ağır zeybeği kaynaşmasından oluşur. İki Dans bölümü ise halk müziğinden alınan temalar üzerine yazılmıştır.[90]

Eserde kullanılan çalgılar;

2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 2 Trompet, 2 Korno, 2 Trombon, Timpani, Vurma Çalgılar, Yaylı Çalgılar.

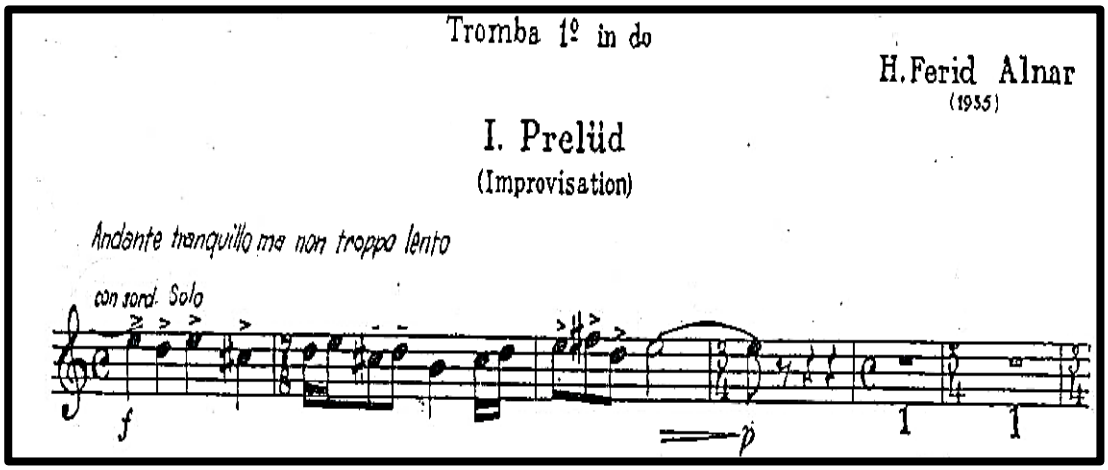
Ferit Alnar bu eserde iki trompet kullanılmıştır. Önemli sololarla, karşı melodiler ve ritmik hareketlerle trompetler bu eserde ön plana çıkmıştır. Do trompet için yazılmış bu eser trompetçinin isteğine göre si bemol trompetle de çalınabilmektedir.

[90] Aktüze, İrkin; (2003) a.g.e. s.46.

1.Bölüm Prelüd, Andante Tranguillo Ma Non Troppo Lento

Prelüd bölümünde besteci iki farklı tema kullanmıştır. İkinci tema birinciden farklı biçimde, sürekli değişime uğrayarak gitgide gelişerek bölümün sonuna kadar devam eder. İlk tema trompetin 4 ölçülük solosuyla başlar. Trompette surdin kullanılmıştır. Nüans olarak *f* ve bütün notalar vurgulu, belirgin bir biçimde çalınır. Solonun sonunda *decrescendo* ile birlikte *p* vardır. Bu solo eserin girişi olduğu için icracı açısından daha önem taşır.

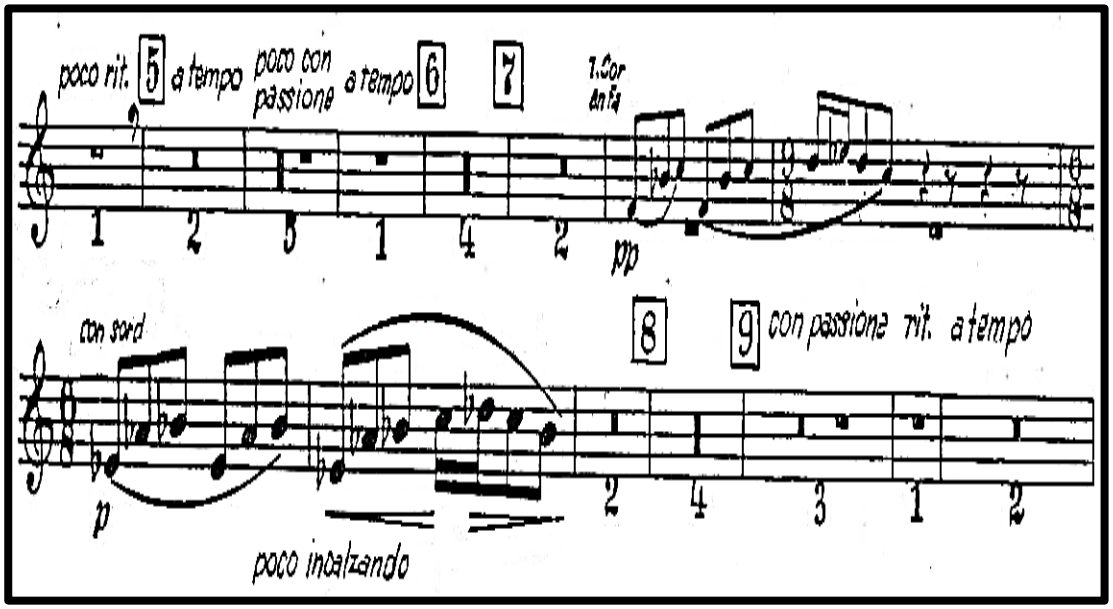
Şekil 21: Hasan Ferit Alnar'ın *"Prelüd ve İki Dans"* Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 1.ile 4. Ölçüler Arası

5. ölçüden itibaren ilk tema bitene kadar tahta nefeslilerin sololarına yaylılar eşlik eder. 12. ölçüde ikinci temanın başladığını, hem 6/8 ölçü birimiyle hem de *andante con moto* hız birimiyle anlıyoruz.

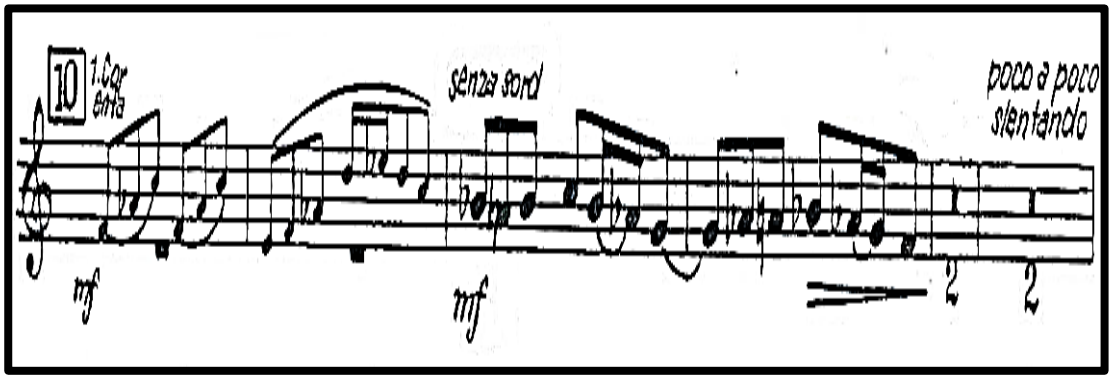
44. ölçüde trompetin çaldığı pasaja gelmeden önce aynı temayı üflemeli grubu çalar. En son korno çaldıktan sonra aynı melodi trompete geçer. Yine trompette surdin kullanılmıştır. Pasaj *p* nüansında ve *legato* olarak yazılmıştır. Bakır üflemeli enstrümanlarda *legato* yani bağlı çalış tekniğinin önemi büyüktür. Bağlı çalış tekniğindeki dudak esnekliğini ve hâkimiyetini arttırmak için icracı, nefes egzersizleri ve esnekliği arttırıcı etütler çalışabilir.

Şekil 22: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 44. ile 45. Ölçüler Arası

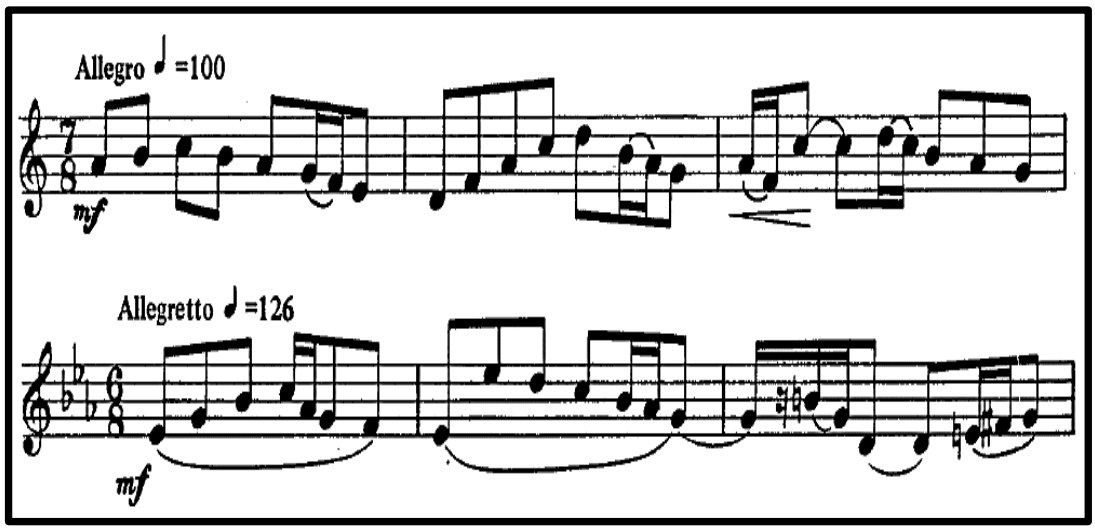
57 ve 58. ölçülerde orkestradaki *crescendo* daha sonra yerini trompete bırakmaktadır. Bu yükseliş, bölümün en görkemli ve kuvvetli olduğu yerdir. Bu yüzden trompetlerde surdin kullanılmamıştır. İcracı için açık ve parlak çalınması gereken bir temadır. Bu pasaj nüans olarak *mf* yazılmış olmasına rağmen bölümün doruk noktası olduğu için *f* nüansına yakın çalınabilinir. Prelüd bölümü yaylı çalgıların temasıyla sakin ve sessiz bir şekilde sona erer.

Şekil 23: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin Prelüd Bölümünün 60. ile 61. Ölçüler Arası

Prelüd bölümünde üç tane trompet solosu vardır. Bölümün karakterinden dolayı hepsi birbirine benzemektedir. Bu pasajları daha rahat ve düzgün çalmak için aşağıdaki, "*Fifteen Study's For Trumpet Andre Waignein"* metodundan 8. ve 15. Etütler çalışılabilinir.

Örnek 13: Fifteen Study's For Trumpet Andre Waignein Exercise No: 8 Exercise No: 15

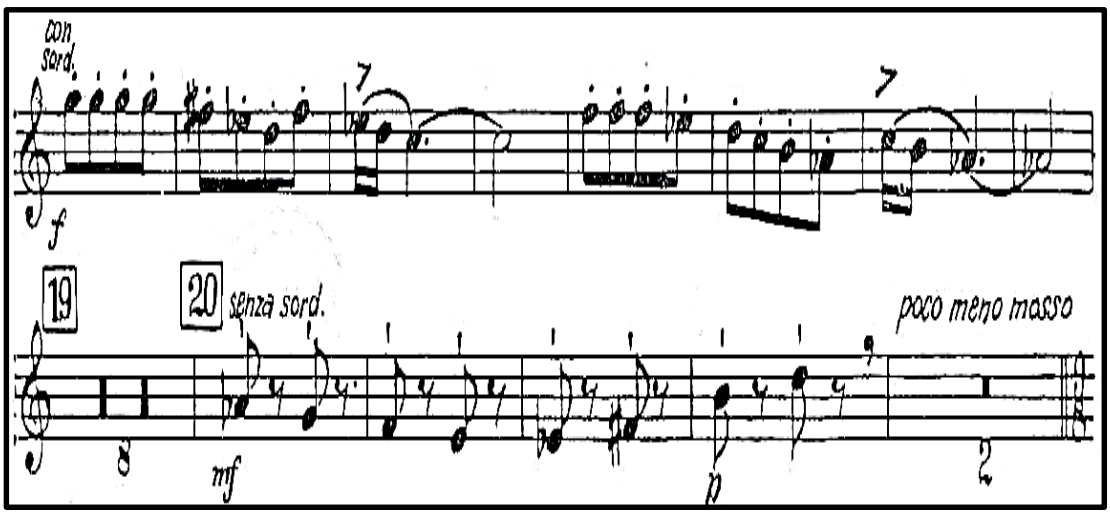

2. Bölüm İki Dans, Allegro Scherzando, Moderato Marciale e Pesante

İki Dans, bölümün sonuna kadar arka arkaya duyulan iki farklı danstan oluşur. İki Dans üç bölmeye ayrılarak incelenebilir. 94. ölçüye kadar, iki dansın da sunulduğu ilk bölmeyi, 254. ölçüye kadar iki danstaki gelişme kısmı 2. bölmeyi, 255. ölçüden eserin sonuna kadar olan tekrar sergi de 3. bölmeyi oluşturmaktadır.

İki Dans bölümünün ilk dansı 2/4 lük ölçü birimiyle hareketli ve neşeli karakterde yazılmıştır. Bölümün girişinde yaylı çalgılar ve vurma çalgılar beraber duyulmaktadır. Besteci tarafından 6. ölçüden itibaren trompetlerde surdinli olarak çarpma notalı pasaj yazılmıştır ve böylece neşeli olan dans bölümünün karakterini yansıtmıştır. 52. ölçüdeki trompet pasajı yine surdinli olarak yazılmıştır. İlk danstaki trompetin en belirgin olduğu yer *staccato* ve *f* nüansındadır. İlk dans, girişteki neşeli temanın aksine sakin bir tema ile sona erer.

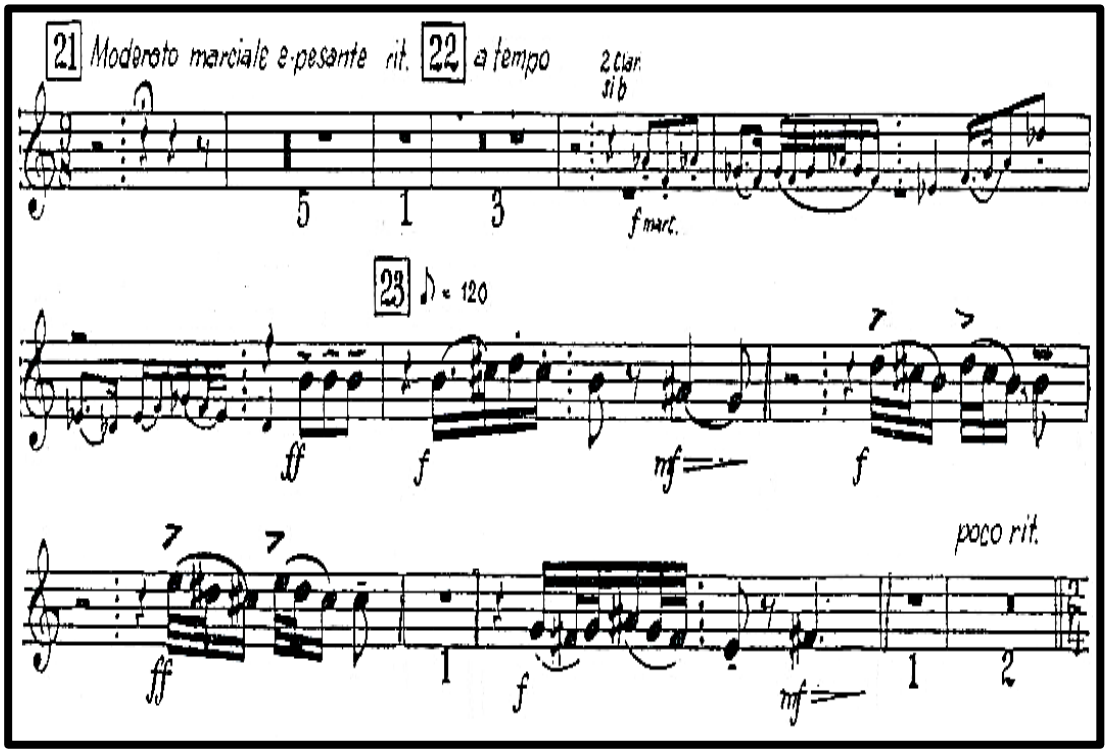
Şekil 24: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 52. ile 59. Ölçüler Arası

İkinci dans moderato temposunda 9/8 ölçü birimiyle ilk dansın aksine ağır bir tempodadır. 74. ölçüde viyolonsel ve kontrabas grubuyla başlayan ikinci dansa vurmalı çalgılar eşlik eder. Daha sonra melodiyi sırasıyla tahta üflemeli enstrümanlar çalar.

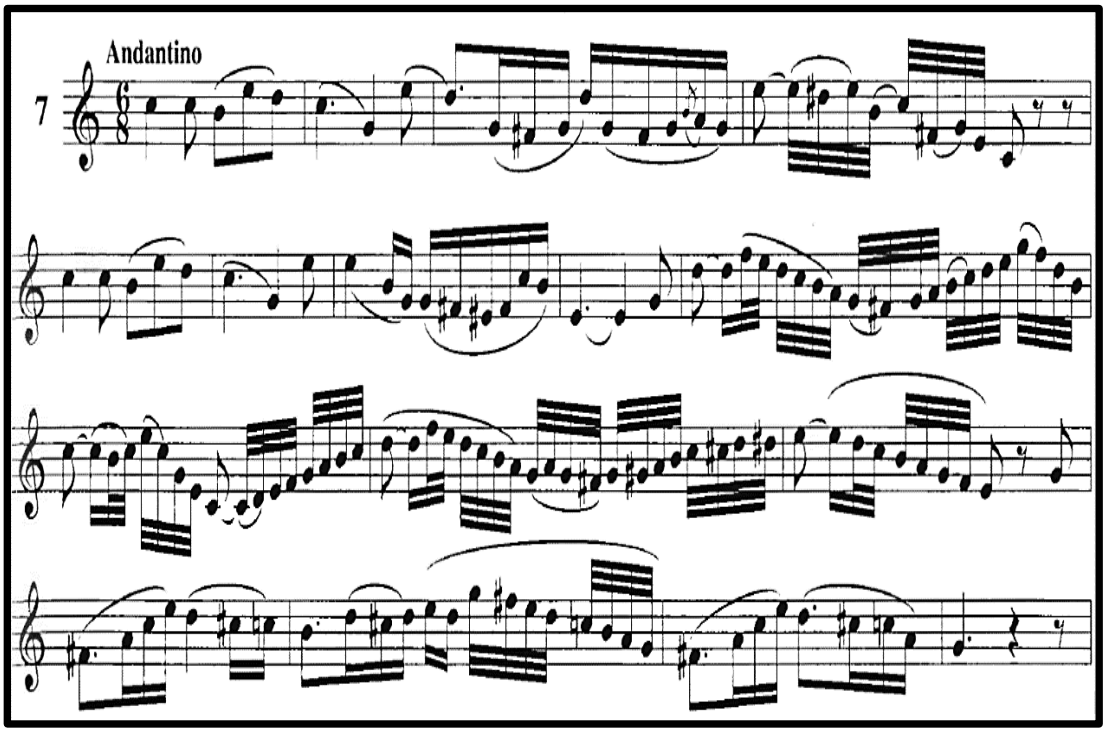
84. ölçüde klarnetlerin temasından sonra yeni bir tempoyla trompet solo başlar. Besteci trompette surdin kullanmamıştır. Solo kuvvetli bir şekilde *ff* nüansında ve geniş bir karakterde yazılmıştır. İkinci dansta 93 ile 94. Ölçülerde kemanların temasıyla son bulur.

Şekil 25: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 86. ile 91. Ölçüler Arası
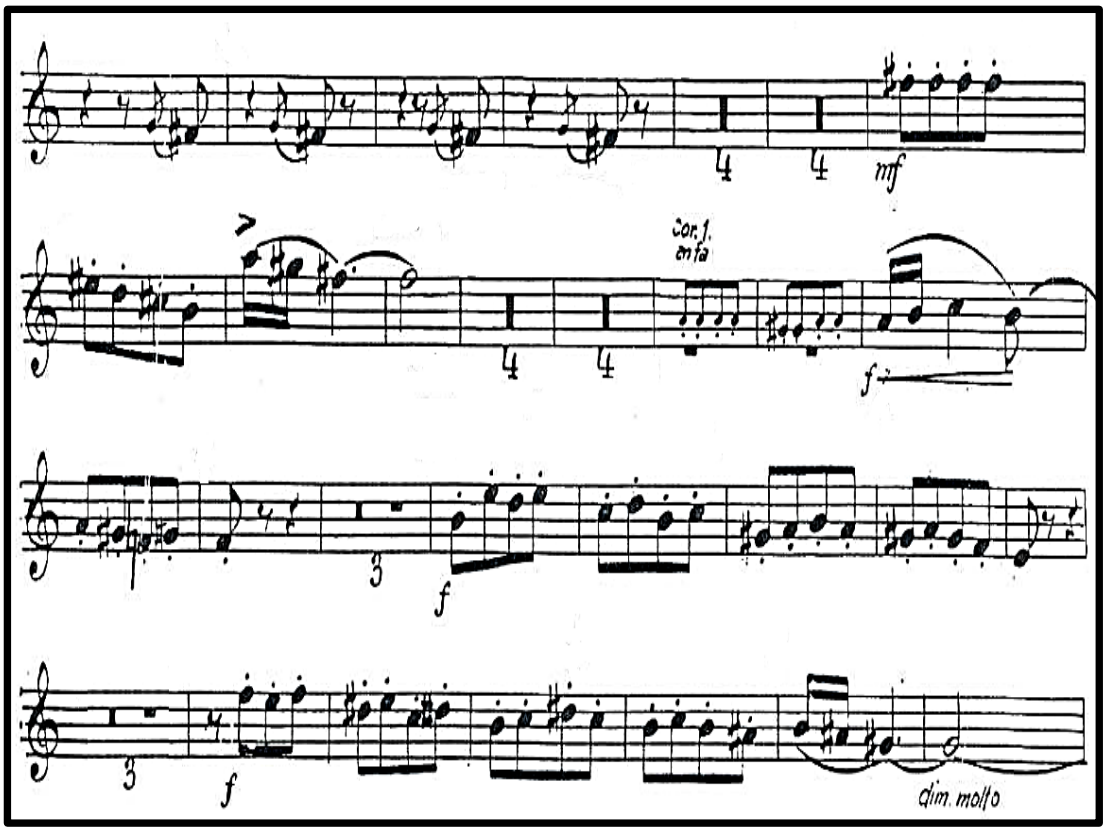

İki dans bölümündeki ikinci dans, ağır zeybek teması üzerine yazılmıştır. Besteci dansın karakterini tam anlamıyla trompetleri kullanarak vermiştir. Bu yüzden trompetteki temalar önemli ve ön plandadır. Daha rahat ve düzgün çalmak için aşağıdaki, "*Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban* metodundan Caprise and Variations" çalışması önerilebilir.

Örnek 14: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Caprise and Variations

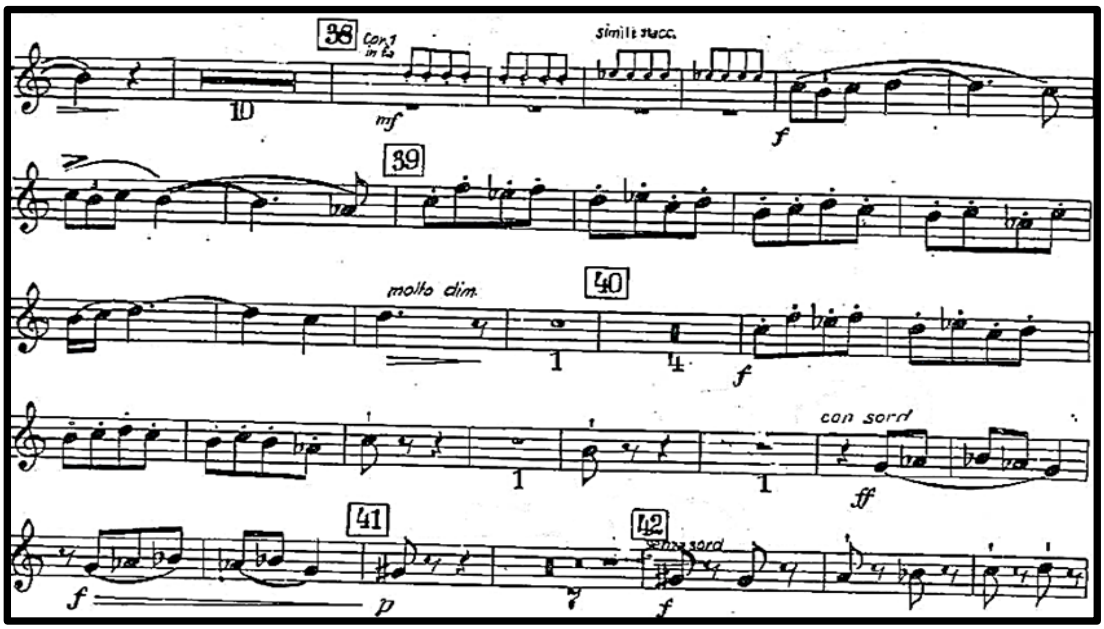
95. ölçüden itibaren birinci ve ikinci dansın gelişme bölümleri başlar. Eserin girişindeki 2/4 lük allegro temposundaki tema tekrar eder. Trompetlerdeki surdinli çarpma notalı pasaj burada da görülmektedir. 122. ölçüden itibaren trompetler 156. ölçüye kadar hep aktif olarak çalmaktadır. Trompetlerde *Staccato* ve *f* olan tema surdinsiz bir şekilde yazılmıştır.

Şekil 26: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 122. ile 156. Ölçüler Arası
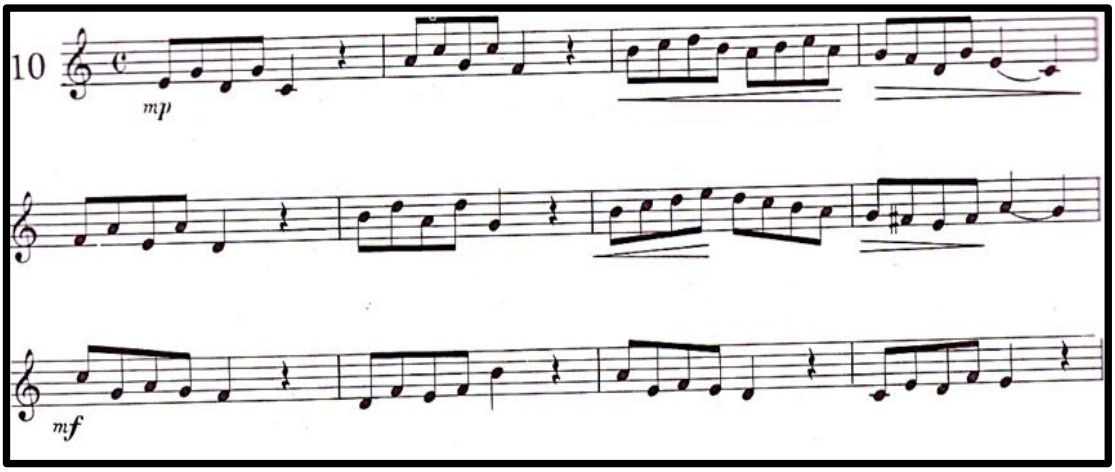

157. ölçüden itibaren tahta üflemeli enstrümanların ve yaylı grubunun temayı aralarında çalmasıyla birinci dansın gelişme bölümü devam eder. 257. ölçüden itibaren trompetler temayı orkestrayla unison bir şekilde çalmaktadır. Yine dans karakterinde *staccato* ve *f* nüansında trompetler ön plandadır. 299. ölçüde birinci dansın gelişme bölümü, girişteki klarnetin sakin çaldığı tema ile son bulur.

Şekil 27: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 257. ile 295. Ölçüler Arası

Bu bölümdeki temalar genellikle ikili üçlü aralıklardan oluşmuştur ve *staccato* kullanılmıştır. "*Forty Progressive Etudes For Trumpet Sigmund Hering"* metodunun 10 numaralı etütü çalışılarak bu aralıklar ve staccato çalış tekniği geliştirilebilinir.

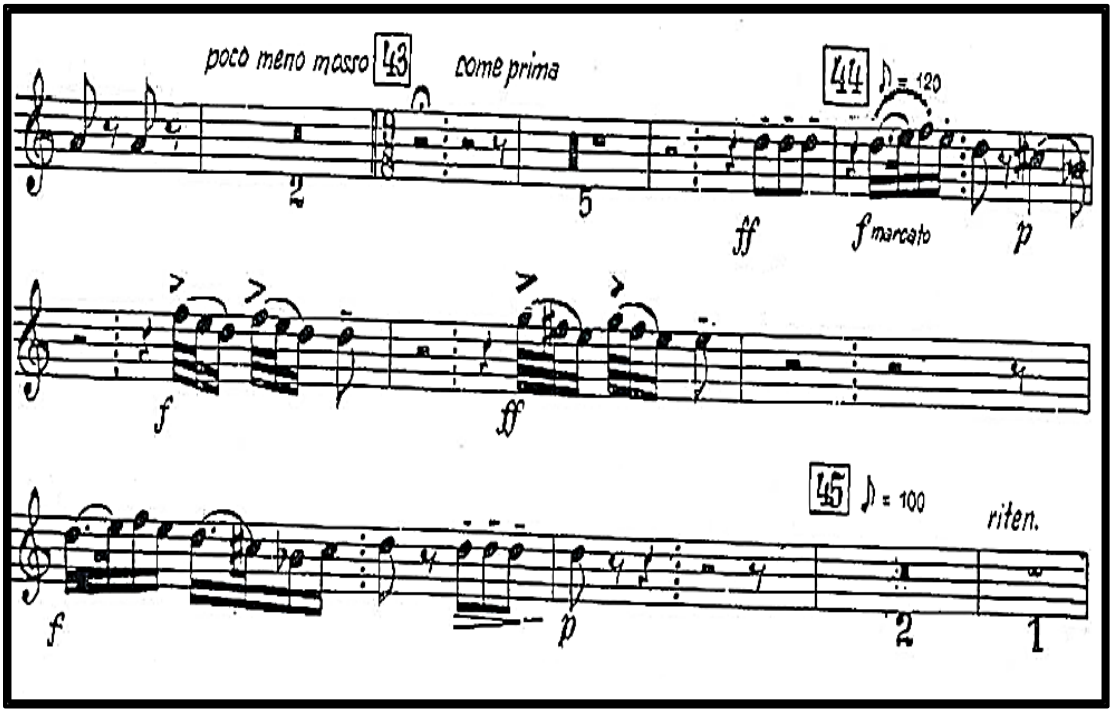
Örnek 15: Forty Progressive Etudes For Trumpet Sigmund Hering Exercise No:10

300. ölçüde ikinci dansın gelişme teması, aynı nota tartım grubuyla farklı tonalitede karşımıza çıkar. Yine viyolonsel ve fagotla başlayan ikinci dansa vurmalı çalgılar eşlik eder. Daha sonra melodiyi sırasıyla üflemeli grubu tekrar çalar.
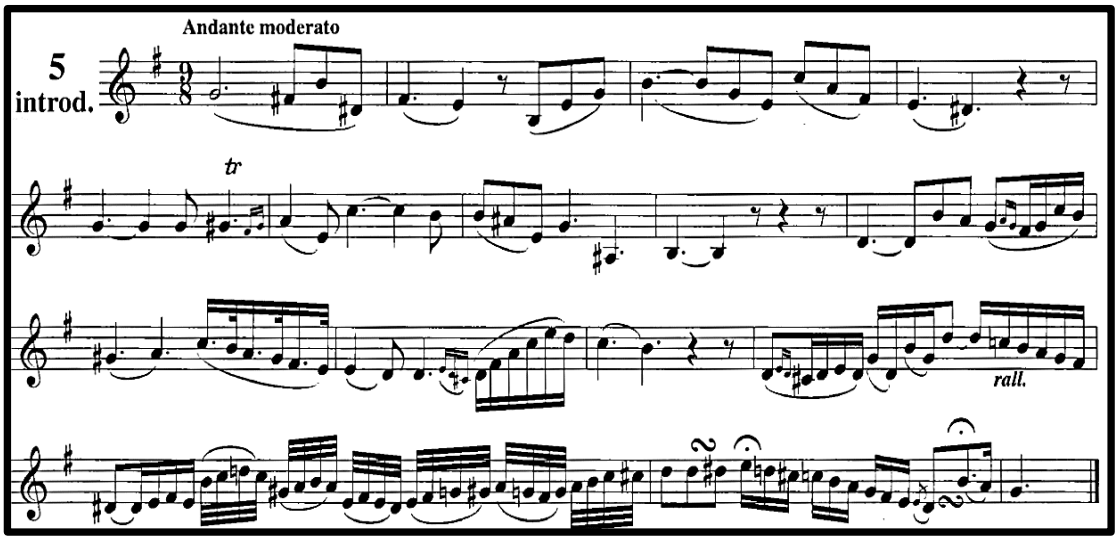
Tahta üflemeli enstrümanların temasından sonra yeni bir tempoyla trompet baştaki soloyu farklı bir tonda çalar. Besteci surdin kullanmamıştır. Solo *ff* nüansında ve geniş bir karakterde tekrar eder. İkinci dansın gelişme bölümü 314. ölçüde sönük bir şekilde sona erer.

Şekil 28: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 305. ile 311. Ölçüler Arası

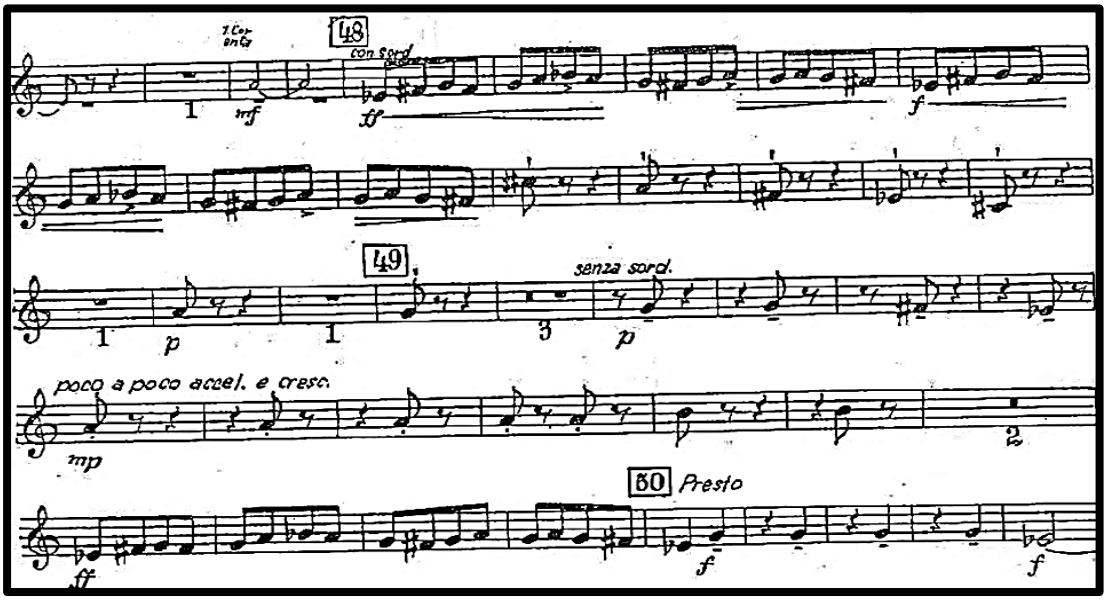
İkinci dansın gelişme bölümü, ağır zeybek teması üzerinedir. Besteci farklı tonda aynı melodiyi trompetlere yazmıştır. Trompetteki temalar önemini korumaktadır. Aşağıdaki "*Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban* metodundan *Variations On La Tyrolienne*" çalışılarak bu bölümdeki sololara yardımcı olabilir.

Örnek 16: Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban Variations On La Tyrolienne
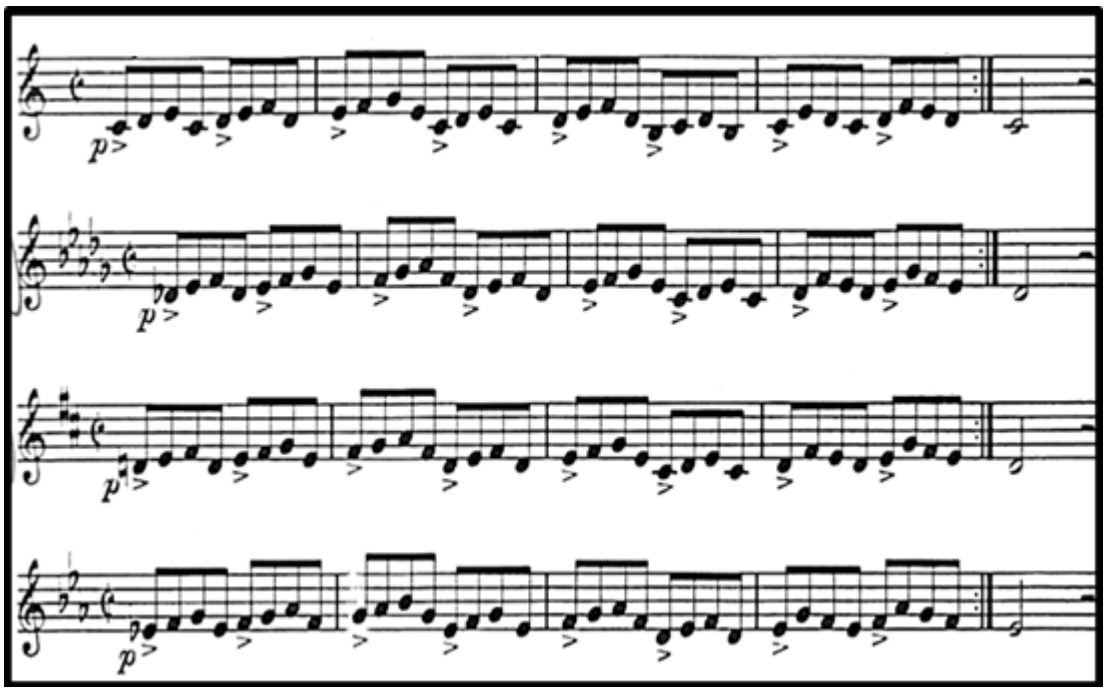

Birinci ve ikinci dansın sunuş ve gelişmesinden sonra, 324. ölçüden itibaren allegro molto vivace hızında her iki dansın sonuç bölümü yer almaktadır. 340. Ölçüde trompetlerde *staccato* ve *ff* nüansında tema vardır. İki dansın sonuç bölümünde trompet aktif rol almaktadır.

Şekil 29: Hasan Ferit Alnar'ın "*Prelüd ve İki Dans*" Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 340. ile 380. Ölçüler Arası

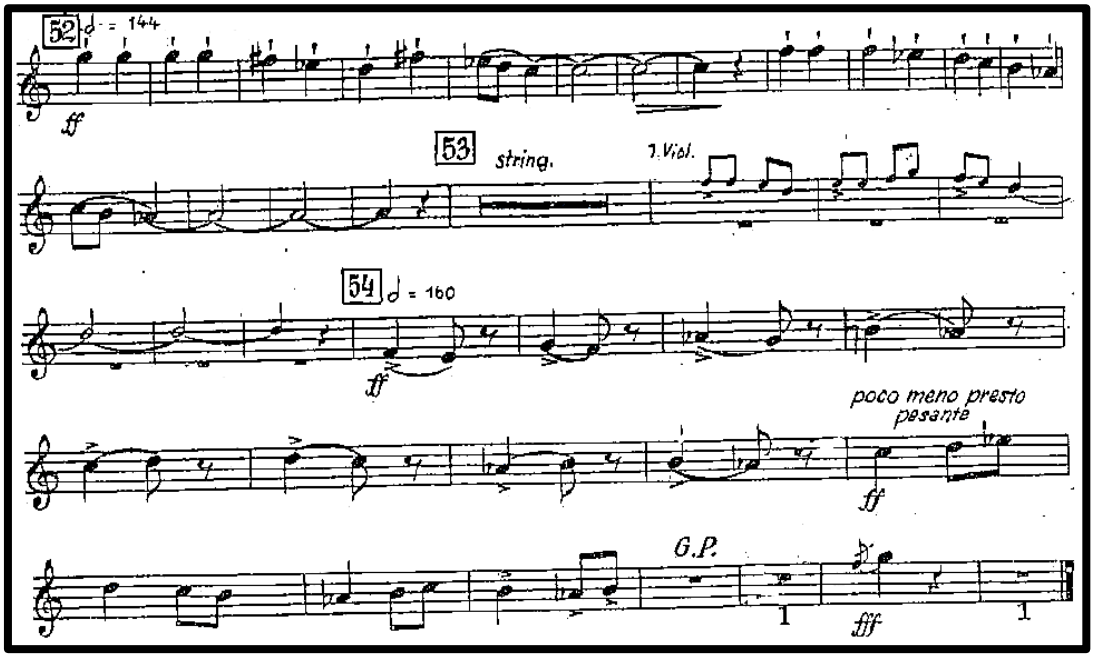
İki dans bölümünde besteci genellikle trompetlerde staccato çalış tekniğini kullanmıştır. Bu tekniği geliştirmek için birçok trompet metodu mevcuttur. Trompet icracıları tarafından en çok tercih edilen ve bilinenlerden biri "*Technical Studies For Trumpet H. L. Clarke"* metodudur. Bu bölümü daha rahat çalabilmek için aşağıdaki etüt çalışılabilinir.

Örnek 17: Technical Studies For Trumpet H. L. Clarke Second Study Exercise No:2

376. ölçüden itibaren tempo prestodur ve iki dans bölümünün sonuna kadar gitgide hızlanmaktadır. Trompetler 409. ölçüde *ff* ve her nota vurgulu bir şekilde temaya dahil olurlar. Besteci *presto* bölümden itibaren eserin sonuna kadar trompetleri aktif olarak kullanmıştır. Prelüd ve iki dans eseri, 1. trompetin 4 ölçü ana temayı çalmasıyla son bulur.

Şekil 30: Hasan Ferit Alnar'ın *"Prelüd ve İki Dans"* Senfonik Eserinin İki Dans Bölümünün 409. ile 457. Ölçüler Arası

Hasan Ferit Alnar'ın 1935 senesinde Avusturya'da iken yazdığı, Türk karakterini yansıtan bir orkestra eseri olan "Prelüd ve İki Dans", yaklaşık 16 dakikalık uzun bir orkestra süitidir. Prelüd bölümü yaklaşık 7 dakika, İki dans bölümü ise 9 dakika sürmektedir. Alnar'ın yurt dışında en çok çalınan bestelerinden olan bu eser Türk Sanat ve Halk Müziği etkisiyle yazılmıştır. Bundan önceki incelediğim Cemal Reşit Rey ve Ulvi Cemal Erkin'in eserlerinde olduğu gibi Alnar da trompet partisini çok aktif bir şekilde bu bestesinde kullanmıştır.

Açık olarak görülüyor ki, klasik batı müziği formunda yazılmış bu üç eserde de besteciler, Türk müziği motiflerini kullanırken trompetlerden yararlanmışlardır. Trompet partilerini hep ön planda tutmuşlardır. Besteciler batı müziği armonisi üzerine türk temalarını kullanırken sololarda ve geçiş yerlerinde genellikle trompet duyulur. İncelediğimiz bu üç eserden sonra, Türkiye'nin tek seslilikten çok sesli müziğe geçiş döneminde aktif olarak kullanılan trompet, ne kadar önemli bir yere sahip olduğunun göstergesidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu araştırmada, Türk bestecilerinin belirtilen senfonik eserlerinde, trompet soloları incelenerek senfonik orkestralarda görev alan trompet icracılarına ön hazırlık olması amaçlanmıştır.

Araştırmanın sonucu olarak;

Orkestra eserlerinde Türk motiflerini oldukça sık kullanan bestecilerimizin, ulusal kimliklerine ne kadar çok önem verdikleri anlaşılmaktadır. Anadolu'nun çeşitli bölgelerine ait müzik kültüründen örnekleri, incelenen eserlerde görmekteyiz. Üzerinde çalışılmış bu üç eserde de besteciler, ülkemizin kültürel özelliklerini taşıyan öğeleri, müzik yaklaşımlarıyla ortaya çıkartmış ve besteleme tekniklerine de yansıtmışlardır.

Cumhuriyet dönemi ilk kuşak bestecilerimiz orkestra eserlerinde, bakır üflemeli enstrümanları oldukça aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir.

İncelediğimiz eserlerde bestecilerimiz, trompete karakteristik özelliklerine göre orkestra içinde görevler vermişlerdir. Bazı eserlerde trompet solo olarak, bazıların da ise orkestraya eşlik konumunda kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, belirtilmiş bestecilerin senfonik eserlerindeki orkestra dağılımında trompetin önemli bir yeri olduğu anlaşılmıştır.

Trompetin tarihsel gelişim süreci ile başlayan araştırmada, daha sonra seçilen eserler ve bestecileri hakkında detaylı incelemelerde bulunulmuştur. İncelemeler sonucunda, doğru çalış kalitesini yakalayabilmek ve oluşabilecek sıkıntıları gidermek için icra edilecek sololar, örnek metotlardaki egzersizler ile desteklenmiştir.

İncelediğimiz eserlerde Türk motifleri oldukça sık kullanılmasına rağmen, bestecilerimiz trompeti kullanırken, geleneksel orkestrasyon kurallarının dışına çıkmamıştır.

Belirtilen senfonik eserlerde bestecilerimiz trompet partilerini, "*p"* ve "*fff"* arasındaki nüanslarda yazmışlardır. Aynı zamanda sololarda, *staccato*, *legato* ve *marcato* artikülasyonlar kullanılmıştır.

Türk besteciler eserlerinde, klasik senfonik eserlerle benzerlik gösteren iki ya da üç trompet partisi kullanmışlardır.

Bu araştırmada dikkatimizi çeken bir başka sonuç ise, bestecilerimizin hepsi eserlerinde trompeti surdinli (susturucu) olarak sık sık kullanmalarıdır.

4.2. Öneriler

Türk bestecilerin senfonik eserlerindeki trompet partilerinin icrasını kolaylaştırmak için, "*Complete Method For Trumpet Jean-Baptiste Arban",* "*Advanced Lip Flexibilities For Trumpet Method Charles Colin*", *"Technical Studies For Trumpet H. L. Clarke",* "*Edwards-Hovey Method For Cornet And Trumpet"*, "*Method For Trumpet Caffarelli 100 Studi Melodici*" metod kitapları çalışılması önerilmektedir.

Cumhuriyet Dönemi ilk kuşak bestecilerimiz Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar senfonik eserlerinde, Türk müziği motiflerini batı orkestrasyon tekniği ile birleştirmek için trompet sololarında surdin (susturucu) kullanmıştır. Trompet sanatçılarına, bu eserler icra edilmeden önce surdinli egzersiz metotları çalışmaları önerilmektedir.

İncelenen orkestra eserlerinin trompet partilerinin bulunmasında ve temin edilmesinde sıkıntılarla karşılaşılmıştır. Elde edilen partilerin de nota yazımları iyi durumda olmadığı için çalışma yapılırken zorluklar çekilmiştir. İncelenen eserlerin bazıları bestecilerin el yazmalarının fotokopisidir. Bu notaların yıpranmış ve eskimiş olması eserleri incelenme bölümünde sıkıntılar doğurduğu için bazı partiler bilgisayar ortamında yeniden yazılmıştır. Eser incelemesi yapılacak tezler için, daha önceden nota araştırılması yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alaner, A. Bülent; (1997) "*Osmanlı'dan Günümüze Çoksesli Müzik*", Edebiyat Güncesi.
- Atak, Papatya; (2007) *"Çağdaş Türk Bestecilerinin Operalarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Antep, Ersin; (2006) *"Türk Bestecileri Eser Kataloğu"* Sevda Cenap ve Müzik Vakfı Yayınları, Ankara.
- Aktüze, İrkin; (2003)"*Müziği Okumak*" Pan Yayıncılık, İkinci Basım, İstanbul.
- Akyol, Utku; (2014) "*Trompetin Orkestradaki Yeri, Kullanımı ve Literatüre Geçmiş Önemli Trompet Sololarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arban, Jean Baptiste: (1982) "*Arban's Complete Conservatory Method For Trumpet"* The Authentic Edition, Edited by E. F. Goldman and W. M. Smith, Carl Fischer, New York.
- Akgün, Figen; (2010) "*Türk Beşlerinin Orkestra Eserlerindeki Flüt Sololarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adana.
- Aracı, Emre; (2010) "*Naum Tiyatrosu 19. Yüzyıl İstanbulu'nun İtalyan Operası"*Yapı Kredi Yayınları.
- Aydın, Yılmaz; (2003) *Türk Beşleri*, Müzik Ansiklopedisi Yayınlar Ankara.
- Ayangil, Ruhi; (2009) "*Bir Cumhuriyet Çınarı, Hasan Ferid Alnar*" Türk Hava Yolları, Sony Müzik Şirketi. İstanbul.

- Belge Murat, Gürsel Seyfettin, Tunçay Mete, Özükan Bülent; (1983-85) "*Cumhuriye Dönemi Türkiye Ansiklopedisi 6"*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Çalışır, Feridun; "*Müzik Dili Sözlüğü*" Yeni Dağarcık Yayınları, Ankara.
- Çetinkaya, Yusuf; (2011) "*Çağdaş Türk Müziği Bestecilerinin Programlı Eserlerinin İncelenmesi*" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Çokamay, Bahadır; (2016) "*Türk Bestecilerin Senfonik Eserlerindeki Korno Sololarının İncelenmesi"* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Dindar, Selin; (2013) "*Çağdaşlık Ve Geleneksellik Antinomisinde Türk Bestecilerinin Solo Flüt Eserleri*" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Erol, İsmail Lütfü; (1998) "*Klasik Müziğe ilgi Duyanlar için Klavuz Kitap*" Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.
- Gazimial Mahmut Ragıb; (1939) *"Türkiye Avrupa Musiki Münasebetleri"* İstanbul.
- İlyasoğlu Evin; (1999) "*Zaman İçinde Müzik*" Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- İlyasoğlu, Evin; (2005) "*Cemal Reşit Rey-Müzikten İbaret Bir Dünyada Gezintiler*" Dünya Yayıncılık. İstanbul.
- Kolçak, Olcay; (2008) *"Ulvi Cemal Erkin"* Kastaş Yayınevi, İstanbul.
- Mimaroğlu İlhan; (1987) Müzik Tarihi, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Okyay, Erdoğan; (1999) "*Tahir- Buselik Longa'dan Evrensel Sanat Müziği'ne Giden Bir Yaşam Öyküsü*" Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları. Ankara.

- Sabır, Serdar; (2012) "*Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığındaki Trompet Eğitiminde Arban Trompet Metodunun Teknik Kapasitenin Geliştirilmesi Açısından İncelenmesi"* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Sarı, Emre; (2016) "*Müzik Tarihi*" Net Medya Yayıncılık, E-Book.
- Say, Ahmet; (2003) *"Müzik Tarihi"* Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Say, Ahmet; (2005) "*Müzik Ansiklopedisi*" Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Saydam, Ergican;(1997)"*Makaleler"*Orkestra Dergisi, Filarmoni Derneği Yayınları, İstanbul.
- Sözer, Vural; (2005) "*Müzik Ansiklopedik Sözlük*" Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Uçan Ali, (2000) *"Geçmişten Günümüze Günümüzden Geçmişe Türk Müzik Kültürü"* Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Uslu, Mustafa; (2013) "*Türk Müzik Eğitiminde Çok Yönlü Bir Kişilik Cemal Reşit Rey"* Akademik Bakış Dergisi Sayı: 34.
- Üstün, Hamza; (2016) "*Trompet Eğitiminde Başlangıç Düzeyinde Kullanılan Metotların Kullanımına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yöre, Seyit; (2011) "*Çağdaş Müzik: Bestecilik Ana Akımları, Teknikleri Ve Başlıca Besteciler"* Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 20, Sayı 3, Adana.
- Yurtcan, Aslı Erşen; (2005) "*Bakır Üflemeli Çalgıların Yapısı ve Orkestradaki Kullanım Tekniklerinin İncelenmesi"* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKÇA

- http://www.evinilyasoglu.com/p/muzik-terimleri-sozlugu.html

  Erişim tarihi:10 Ocak 2019.

- https://www.dolmetsch.com/defsa.htm Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019.

- https://www.dolmetsch.com/defsa.htm Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019.

- https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/trumpet/mechanism/mechanism004.htm Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

- http://www.bestbrass.com/instruments/ Erişim Trarihi: 15 Şubat 2019.

- http://www.mavi-nota.com/index.php?link=yazi&no=491

  Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019.

- https://www.conchking.com/Triton-Horns.htm Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

- https://www.alamy.com/stock-photo-aboriginal-man-with-traditional-body-painting-playing-didgeridoo-australia-76173852.html

  Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

- https://trumpet101.weebly.com/history.html Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019.

- https://www.alamy.com/99-bronse-lurer-danmarkimage214241324.html

  Erişim Tarihi: 16 Şubat 2019.

- https://www.mfa.org/collections/object/trumpet-salpinx-50847

  Erişim Tarihi:16 Şubat 2019.

- https://www.alamy.com/music-instruments-wind-instruments-roman-blowers-with-tuba-and-bucina-image60141685.html?pv

  ErişimTarihi:16 Şubat 2019.

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Baroque_repro_trumpet.jpeg

  Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.

- https://www.europeana.eu/portal/en/record/09102/_UEDIN_3288.html

  Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.

- https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/89.4.2326/

  Erişim Tarihi: 17 Şubat 2019.

- https://marge.home.xs4all.nl/tarv.htm#.XHqYJYgzbIU

  Erişim Tarihi:18 Şubat 2019.

- https://www.jimlaabsmusicstore.com/store/rotary-valve-trumpets/

  Erişim Tarihi:18 Şubat 2019.

- https://www.1enstruman.com/bach-stradivarius-ultra-trompet-susturucu-2001

  Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.

- http://dergipark.gov.tr/download/articlefile/323263ErişimTarihi:20Ocak2019.

- http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/cagdas-turk-muzigi-cumhuriyetin-ilani-ve-turkiyede-muzik-inkilabi Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.

- http://bohemhayattansahneler.blogspot.com/2014/12/cemal-resit-rey-donemi-20.html Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.

- http://www.ulvicemalerkin.com/fotograf_albumu.htm

  Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.

- http://www.ulvicemalerkin.com/eserleri.htm Erişim Tarihi: 15 Ocak 2019.

- https://www.bircokbilgi.com/hasan-ferit-alnar-hayati-ve-eserleri

  Erişim Tarihi:22 Şubat 2019.